

наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

Генэрал агрывнуўся

Сівакоў: «Ці да Парфяновіча ў веславаньне пайду, ці ў Замежны легіён».

сторонка 2

**Дом, які збудаваў
кандыдат**

у прэзыдэнты. Рэпартаж з Берштаду.

сторонка 13

**Правакацыя
тыдня**

Справа Кішкурны.

сторонка 3

ІНШЫМІ СЛОВАМІ

Юбілей «Салідарнасці»
Калі ўрад рэзка падняў цэны на мясо, рабочыя спынілі працу. Лідэрам прафсаюзнага руху стаў звычайны электрык, бацька сямейства, шчыры каталік Лех Валенса. Як потым пра то скажуць — электрык, які зрабіў «кароткае замыканье ў камуністычнай систэме». Праз чверць стагоддзя пытаныне салідарнасці стаіць перад беларускім грамадствам. Піша Віталь Тарас. Старонка 3.

ГРАМАДЗТВА**Каб любіць Беларусь нашу мілую...**

Насамроч, што трэба, каб любіць Беларусь? Як беларусы ставіцца да сваёй краіны? Часткова адказ на гэтае пытаныне даюць звесткі апытаўнікаў, праведзенага пры спрыяльні Незалежнага інстытуту сацыяльна-еканамічных і палітычных даследаваньняў (Літва) і фонду «Понціс» (Славаччына). Артыкул Юр'я Дракархуста — старонка 2.

СПОРТ**Першы блін Рабакана**

Лёсаваньне выбрала менчукам у супернікі кіпрскі «Анартосіс» з Фамагусты. Гэта клуб-бжанец. У 1970-е краіну напаткала грамадзянская вайна. Туркі абязьцілі Незалежную Рэспубліку Паўночны Кіпр. Дэмаркацыйная лінія падзяліла краіну на дзве часткі, і Фамагуста, па-турэцку — Газімагуса, апынулася на турэцкім баку. Каманда пераехала ў Ларнаку. За 12-разовага чэмпіёна Кіпру гуляе немалая грузінская дыяспара. Старонка 21.

Дык падпісвайся!

На любой пошце можна аформіць падпіску на ліпень—сінегань. Падпісны індэкс газеты «наша Ніва» 63125. Падпіска для прыватных асобаў будзе каштаваць 4510 рублёў у месяц, для арганізацый — 5631 рубель. Падпіска на шапкі «Белсноўдрук» танышнейшая: 3340 рублёў на месяц. «наша Ніва» — гэта 24 старонкі без чужога слова штотыдзен.

Аманалія

Святлана Завадзкая першая ўдарыла амонаўца, а той толькі абараняўся. Яму разьбілі вусны, а ён, як сапраўдны мужык, не заплакаў (а мог жа й «хуткую» выклікаць), а знайшоў у сабе сілы даць здачи. Аддзел інфармаціі ГУУС Менгарвыханкаму распавяся ў афіцыйную заяву па выніках папярэдняга разбору сутуацыі з Завадзкай.

Алесь Кудрыцкі пра аманальную сутуацыю — старонка 3.

Хто разбамбіў Лёндан, або Ці існуе «Аль-Каіда»?

Брытанскія ўлады зрабілі першыя арышты меркаваных арганізатораў тэрактаў у Лёндане. Прагучала меркаваньне пра датычнасць да выбуху «Аль-Каіды». Ці аргументаваны гэтая падазрэнні? Піша ўсходзячы Сяргей Богдан.

Паводле заходніх СМИ, «Аль-Каіда» — звышэфектуўная тэрорыстичная сетка, кіраваная зачыненымі разумам бен Ладзіна. Ей прыпіваюць мноства тэрактаў па ўсім сьвеце — ад Інданезіі да ЗША. Але дагэтуль съвет ня ўбачыў доказаў сіней віны ні ў Нью-Ёрку, ні ў Мадрыдзе, ні ў

якіх-небудзь іншых тэратахах. Вашынгтон не падаў паважных доказаў існавання сувязі паміж тэрактамі 11 верасня, бен Ладзінам і талібскім рэжымам. Ня знойдзена і съядобу супрацоўніцтва бэн Ладзіна з Іракам.

7 ліпеня ў Лёндане вачамі беларуса

Я працу ў Сіці. 7 ліпеня выехаў з дому раней — заскочыць перад працай у транажэрную запою. Ехай на цягніку з паўночнага Лёндану да станцыі «Moorgate»... Ліст Паўла Шаўцова з Лёндану.

50 РАДКОЎ РЭДАКТАРА

АМАНАЛЬНАЯ СЫГУАЦЫЯ. Амонавец, які сіцьцялізуеца на задушній апазыцы, не завагаўся ўдарыць Святлану Завадзкую ў твар. Ён ударыў мірную драматургітку — хоць права забаране има гэта рабіць. Ён ударыў у твар жанчыну, удаву, што стравіла мужа — хоць гэтага не дапускае мараль. Але мы ўсе разумеем, што на Цэнтральнай плошчы ня здзялалася нікай аманалі. Адбылося тое, што за дзесяць гадоў адбывалялася ўжо тысічу разоў. Тоё, што стала нормай для гэтай сістэмы.

Нормай дэмократы. Нормай законы асцыдніцы. Нормай стаўлення да іншадумцаў. Нормай стаўлення да жанчын. Да чалавека ўвогуле. Проста хтосьці з гэтым не сутыкаўся, хтосьці не заўважаў, а на гэты раз справу зафіксавалі тэлекамеры (**старонка 3**). Гэта наш час, калі фігура на экране здольная кіраваць съетамі і розумамі. Выключыце тэлевізор — і яе ніяма. На прыкладзе бэн Ладона гэты феномен тлумачыць Сяргей Богдан (**старонка 12**).

Мы свой урок еще по карте учим,
но снимта нам экзамен по ночам.
Вершицытаваўшы ў рэдакцыйныя каленцы «Беларусь сёгдні» ў сувязі з лёнданскімі гэрбактамі. Але ў вусніх аўтара каленкі ён набывае беларускую гучаныню. Амонавец наўрад ці разумее ініасісны. Ён служыць пану верне...

Журналістай дзяржаўных СМИ, якія таксама служаць, у выпадку Завадзкай абавязваў на толькі прафэсіяналізм (значная падзея, праблемнае здарэнне, гарачы кадр), але і журналістская салідарнасць, звыклая маральнасць урэшце. Ані слова. АНТ адразагавала на выпадак з Завадзкай (яны яго не паказалі, відома) паведамленнем пра парушэнны праву чалавека ў лётвіскіх пастарунках. Трэба чуп' гэтага дыктара. Ён кажа пра пастарункі пі «апішткі чалавечых целаў» у лёнданскім мэтро з інтанасцюль відчутага перадачы «У съедзе жывёлаў».

У РАСЕІ тым часам узбуджана крывацінская справа супраць экспром'ера Касцянилава, ледзь апошні выказаў прэзыдэнцкія амбіцыі і выступіў з крэтыкай Пуціна.

ВІНШУЕМ

Віншуем мужныя калекту́т «Народнай волі» з дэсціцігдзьдзём. Загляненіе сонца і ў ваша аконца!

ДЗЕ ВАРТА
БЫЦЬ

19 ліпеня ў ПІЭН-цэнтры (вул. Казлова, 7-101) адбудзеца сустэрна міжнароднага майстра ФДЛЭ Зымітра Лыбіна з чытчыкамі «НН». Пачатак а 18-й.

«ARCHE»

Працягваеща падпіса на штодухмесячнік «ARCHE». Падпісны індэкс 00345.

Генэрал агрывану́йся

Юры Сівакоў шматзначна папярэдзіў: калі што, «ци да Парфяновіча ў веставаныне пайду, ци ў Замежны леген». Але пакуль ён проста знаходзіцца там, дзе Латыпаў. Абяцанай прэзыдэнтам «працы па профілі адукациі» прафэсійны танкіст не атрымаў.

Зваленне Юра Сівакава стала неспадзянкай для ўсіх, уключна з цяпер ужо бытм министрам спорту да турызму. Відаць, таму Сівакоў зрабіў беспрэцедэнтны ход: даду інтэрвю незалежнаму інфармацыйнаму агенцтву БелаПАН. «Я не ссыльваў пад фанэру, не гулуў значанымі картамі», — заяўві Сівакоў, і ў яго словамах адчувалася крыўіда.

даніння і забойстваў людзей.

У парадынаны з астатнімі негаваркімі функцыянерамі рэжыму Сівакоў меў такую афарыстычную мову, што мог бы на роўных спаборнічаць на красамоўстві з самім прэзідэнтам. У адным з сваіх інтэрвю ён казаў, што глыбока цікавіўся кітайскім філософскім трактатамі пра дзяржавную будову. Інтэрвю Сівакава БелАПАНу таксама падкінула журналістам, аналітыкамі да ільханааналітыкамі нямана моўных рэбусаў.

На пытаныне, што ён будзе рабіць цяпер, Сівакоў адказаў: «Ці адстаючыя калгас узначалю, ці да Парфяновіча ў граблю пайду, ци ў

замежны леген. А калі сур'ёзна, то я сам вyzначуся са сваім далейшым лёсам. Выкарыстоў мяне дзесяць на ўдасца: ужо выкарыстоўвалі дастатковая».

Калгас — гэта, так бы мовіць, новое «міністэрства спорту» ці, у варыянце Місыніковіча, «акадэмія наўку»? Ці намёк на тое, што начальнік калгасу можа далёка пайсыці (за прыкладам хадзіць за съвет на трэба)? Парфяновіч — гэта перадусм апазыцыя. А Замежны леген — ён і ў Афрыцы замежны... Ад'езд за мяжу? «Невыязнога» Сівакава, бадай, прыялі б на толькі ў Рәсей.

І калі з тым, як далей складецца лес Юра Сівакава, раней ці пазней усё будзе зразумела, дык галоўнае пытаныне ягонай адстаўкі рызыкне так і застацца без адказу: за што?

Алесь Кудрыцкі

16—17 ліпеня ў Міжнародным адукацийным цэнтры пройдзе IV Зыезд беларусаў съвету. Сярод дэлегатаў будуць Вітаут Кіпель (зьлева) і Янка Запруднік, підэры беларусаў ЗША. Фота з прэс-канфэрэнцыі 13 ліпеня.

Каб любіць Беларусь нашу мілую...

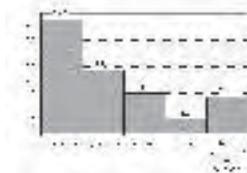
Пад вонкавым спакоем беларускага грамадзтва хаваюцца значнае напружаныне. Беларусь — глыбока расколатая краіна. Прычым раскол закранае ня толькі праблемы палітыкі, але даходзіць і да вышэйшага ўзроўню каштоўнасцяў грамадзтва — ягонай самацэнкі. Вынікі сацапытаўніцтва аналізуе Юры Дракархуст.

*Люблю Отчизну я,
но странулю любовью
М.Лермантаў*

Насамроч, што траба, каб любіць Беларусь? Як беларусы ставяцца да сваёй краіны? Часткова адказ на гэтае пытаныне даюць звесткі Таблицы 1, складзенай на падставе апытаўні

2005 году (травень), праведзенага ў Беларусі пры спрыяньні Незалежнага інстытуту сацыяльна-еканамічных і палітычных даследаваньняў (Літва) і фонду «Лоніц» (Славаччына).

Таблица 1. Адны людзі ганарапца тым, што яны грамадзяне Беларусі, а другія не. Ці ганарапцысця Вы тым, што Вы грамадзяне Беларусі?

Две з кожных трох грамадзян Беларусі ў той пі іншай ступені ганарапца дзетым звязнім. Шмат гэта пі не? Для парадынаны ўздзёдзім так звязні «індэкс гонару». Тым, хто пэўна не ганарапца беларускім грамадзянствам, прыпішам вагу 0, хто, хутчэй, не гана-

рыца — вагу 1, хутчэй, гордым — вагу 2, і пэўна гордым — вагу 3. Тады, выключаючы з разгляду тых, хто не адказаў, атрымліває значынне індэксу гонару

$$(0,052 * 0 + 0,151 * 1 + 0,234 * 2 + 0,426 * 3) / (1,0 - 0,137) = 2,19$$

Індэкс можа змяніцца ад 0, калі ўсе пэўна не ганарапца сваім грамадзянствам, да 3, калі ўсе, наадварот, пэўна ганарапца ім.

Паказчык з апонаўнага апытаўніка НІСЭПД цікава парадынаны са звесткамі маштабнага міжнароднага даследавання

ледавання World Values Survey («Сусветны агляд капітанаўніцтваў»), які праводзіўся ў 1995—1998 гадах. У ім, у прыватнасці, вывучаўся, у якой ступені ганарапца сваімі краінамі грамадзяніне 20 посткомунистичных дзяржав, асабна даследавалася стаўленне да краіны праражвання этнічных меннінаў і тытульных этнасаў.

Індэкс гонару на некаторых краінах, атрыманы ў даследаванні і вильчаны паводле формулы пададзенны ў **Таблицы 2**.

Працяг на старонцы 14.

АМОН хавае твар

Баец, які ўдарыў Святлану Завадзкую, лічыць за лепшае захоўваць інкогніта. Аддзел інфармациі ГУУС Менгарыканкаму заявіў, што Завадзкая першая ўдарыла амонаўца, а «баец» толькі «штурхнуў спн. Завадзкую далонью». Але на тэлезапісе выразна відаць іншае.

Нячаста здараюцца падзеі, здольныя зварухнуць закарэлую беларускую душу: на ўслыхае нагледзеліся. Але збіцьцё Святланы Завадзкой закрунуло агенцы нізр. Пабачыўшы на тэлевізіі кадры, на якіх амонаўец б'е жонку звычайнага журналиста кулаком па твары, шмат каму закарціла плюноць. Людзі атрымалі яскравыя прыклад свайго забаронасці і зразумелі: то са мае можа адбыцца з кожным.

Начальнік аддзелу інфармациі і грамадзкіх суязгў ГУУС Менгарыканкаму Алег Сылічанка кажа: «У справе Завадзкай ціпер праводзіцца расцсьльедаванне абрэвізіі службовых падъ-намоцтва». Высновы па такіх справах робіцца ў тэрміні ад 10 даён да месеця, таму пакуль рана казана пра вынікі.

«Мы ня можам гаварыць пра збіцьцё Завадзкай, пакуль на даценіа правава ацэнка таму, што адбылося», — заяўляе чыноўнік.

Як зазначыў сп. Сылічанка, сэньня пракуратура Цэнтральнага раёну, якая будзе разглядаць скаругу жонкі звычайнага журналіста, запытала ў ГУУС дакументацію па справе. Да гэтага аддзел інфармациі ГУУС Менгарыканкаму распавясціў афіцыйную заяву па выніках папярэдняга разбору. Паводле яе, Святлану Завадзкую першая ўдарыла амонаўца, а той толькі абараняўся. Маўляў, яму разబілі вусы, а ён, як сапраўдны мужчын, не заплакаў (а мог жа й «хуткую»

вымілікаць), і нават знайшоў у сабе сілы дашь здачу.

Аднак па запісе, які быў паказаны па расейскіх тэлеканалах, відаць іншае: амонаўец прыкладаўся добра (а не «штурхнуў спн. Завадзкую далонню», як напісана ў заяве аддзела інфармациі) і збіраўся нанесці другі ўдар, але яго адцінтулі.

Гэта энны індыдэнт такога кіпцалту (збіцьце Лібедзкі, вываз журналістаў у лес з мэтамі запалохання і г. д. ак да збіцьця дэпутатаў у 1995-м, з чаго пачаўся аддзік), альбо ўпершыню спечыла быў зафіксаваная піштакімі тэлекамэрэмі. Гідсія паводзіны магла назіраць уся краіна.

Як на добры розум, кіраўніцтва АМОНу мусіла бы виступіць з прафесійнай. Прызнаваць свае памылкі — прывілеймоць. Але міліцыя свае памылкі не прызнае і кожа пра сваю слабасць. Замест таго, каб захоўваць свой твар, АМОН яго хавае.

Алесь Кудрыцкі,
Сяргей Будкін

Маскі-шоў

«Цяпер ня час для інтэрв'ю, хлопцы. Хіба вы не разумееце, што гэта правакацый?» — кажа Уладзімер Кішкурна. Можна меркаваць, што справа будзе раскручвачца, каб збіць хвалю абурэнья збіцьцём Завадзкай.

І ўсё-такі ёсьць у спэцслужбах людзі, якія цалкам маліць перакваліфікаванца ў рэжысёра бандыкі-мінтоўскіх сэрыяліў. Паўза пасля «эфектнай» канфіскацыі 200 тысяч даляраў, нібыта прызначаных Сяргею Скрабаўцу, запітываецца. І вось у этэры БТ і АНТ чарговы тэлеіт — рэпартаж пра штурм 9 ліпеня дому Уладзімера Кішкурны, старшыні менскай гарадзкай арганізацыі Парты БНФ. Выбіўшы дзвіверы і вокны, калі тузіна міліцыянтаў учынілі ператрус і арыштавалі Антона Кішкуруну, 22-гадовага сына гаспадароў дому, якія былі ў гэты час у адпачынку.

Антону прад'яўлена абінаванчыне ў незаконным збыце нарко-

Выбіўшы дзвіверы і вокны, міліцыянты ўварваліся ў дон Кішкуруну.

тыку і захоўванні боепрыпасаў. Пад боепрыпасамі маюцца на ўзвесі троны, знойдзеныя ў дому. Што да наркотыкаў, якія нібыта былі пры Антоне, дык адносна іх увогуле нікакі дакладнай інфармаціі няма.

«Цяпер ня час для інтэрв'ю, хлопцы. Хіба вы не разумееце, што гэта правакацый?» — кажа Уладзімер Кішкурна. Ен тэрмінова вярнуўся ў Менск і адмаўляе любую датычнасць яго сына да

вылучаных абінаванчаній.

Нягледзячы на гучны пачатак, які выклічана, што справа перацягчэ ў хранічны стан і неўзабаве рассыпецца. Надта ўжо шмат мэдыйнай ватульні і замала какрэутных доказаў віны хлопца. Аднак можна меркаваць, што справа будзе ў лобым выпадку актыўна раскручвачца, каб збіць хвалю абурэння, якое ўзынялася пасля збіцьця Святланы Завадзкай.

АК

СЪЦІСЛА

Загінулі на будоўлі

У вёсцы Галоўчыні Бядыніцкага раёну адбыўся няшчасны выпадак, у выніку якога пацярпелі чальцы будаўнічага стэцэнцкага атраду Беларуска-расейскага ўніверсітету з Магілёва. Падчас разбору будынку былога супергаводу адна сцяна абрываўшася і заваліла двух чальцев. Маладыя людзі атрымалі траўмы і пераломы. Адзін з іх знаходзіцца ў рэанімацыі, іншы — у аддзленні

нэўрахіургії. Астатнія студэнты ўжо пакінулі Галоўчыні.

Узор Балты

Міністэрства народнай гospodarki Балты мае намер стварыць добраахвотны пажарны каманды. Пра гэта заяўіў кіраўнік ведомства Энэвэр Барыев падчас побыту ў Віцебску. Дружыны будуть стварацца ў тых населеных пунктах, дзе адсутнічаюць сталыя пажарныя каманды. Пілётныя праекты

спачатку рэалізуюць у аграгарадках. МНС спасылаецца на досьвед краін Балты.

СПБ адмовілі

Вайсковая пракуратура адмовіла Саюзу паліякія Беларусі ў завядзенны крыміналай справы ў сувязі з публікацыяй у чэрвенікім нумары газеты «Волаводыні» артыкулу «Ладзімера Кажунікаўка «Гульня краплёнімі картамі» і вершу Яўгена Няфедава «Па Эўропе ходзіць

прывід кандалізму», прысычваных сцягніцай вакол СПБ пасля VI звязду Саюзу паліякія. Кіраўніцтва арганізацыі паліціі, што аўтары газеты імкнучыя распаліць варожасць да паліякія.

Дзе ў Менску можна купацца

Гарадзкі цэнтар гігіені і эпідэміялітэты вызначыў вадасховішчы, дзе бяспечна купацца. Чыстымі лічашчамі Піціч, Цнянка, Крыніца, Віча. Зачынены для купання

Гэтае забытае слова «салідарнасць»

У ліпені 1980-га ў Польшчы пасля павышэння цэнавы на мяса пачаліся страйкі, якія сталіся пачаткам «Салідарнасці» й крушэння камуністычнай систэмы. Праз чвэрць стагодзьдзя пытанье салідарнасці стаіць перад беларускімі грамадзтвамі.

Піша Віталь Тарас.

«Водка шесть і водка восем —
Все равно мы пить не бросим!
Ну а если будет больше,
Мы устронь то, что в Польше!»

дабрабыту. Польшчы тады называлі «самымі свободнымі баракамі у сацыялістычных лагеры».

Савецкае кіраўніцтва раздражняла, што лідэрамі прафсаюзнага руху стаў звычайны электрык, баталь сямейства, пічры каталік Лех Валенса. І яго пітамі пра яго скажуць — электрык, які зрабіў «кароткае замыканне ў камуністычнай систэме».

«Трыбуна людю» я яносбіт праўды

Нават у савецкай таталітарнай систэме з'яўлялася тая татальнай цізурай існавалі своеасаблівія дзіркі. Так, у Менску ў шапках «Саюздруку» у 1980-м можна было сваю купіць за капеекі газету польскіх камуністаў «Трыбуна людю». У 1970-я яна мала чым рознілася ад савецкай «Правды». Таму ніхто з савецкага начальніцтва не чакаў ад камуністычнага выдання таго, што яно ўтварыла. Па-першым, газета інфармавала чытальнікі пра страйкі. Потым, калі ўлады вымушчаны быць сесцыі зісторыі, але вымушчаны быць сесцыі зісторыі.

Нарышце ў верасні 1980-га «Трыбуна людю» апубліковала тэкст гістарычнага пагаднення ў Ястшэмбі, у якім прызнавалася права незалежнай апызіцыйнага прафсаюзу на сваё існаванне ды толькі ўрадавага боку, але дзелячай апазыцыі, хоць і не пагаджалаўся з ім.

Нарышце ў верасні 1980-га

«Трыбуна людю» апубліковала тэкст гістарычнага пагаднення ў Ястшэмбі, у якім прызнавалася права незалежнай апызіцыйнага прафсаюзу на сваё існаванне ды

абарону правоў працоўных.

У той час мне давялося праца

ва ў Гродна, дзе кожны тыдзень на занятиях палітфармациі лектары апавядалі пра каварныя пляны імпэрыялістіў да чыншенні ды Польшчы ды прадажную польскую апазыцыю.

Працяг на старонцы 4.

пагуляць у дрэсіроўшчыку. У аддзені 270-кіляграмовую жывёліну адмахнулася ад чалавека. Тады наведнік сур'ёзна разлаваўся і пачаў біць мяձьвядзя ногамі, мяձьвядзя нанёс пару ўдару ў алказ. На данамогу «мужу» падаспела мяձьведзіца. Выратавалі чалавека ад смерці людзі, што сілай вышыгнулі яго з клеткі. Пашырэльцы дастаўлены ў рэнтмансцію ў цяжкім становішчы.

АГ; belapan.com, belta.by, interfax.by

Гэтае забытае слова «салідарнасць»

Праця са старонкі 3.

На заняткі язычайна прыносяў з сабой съвежую «Трыбуну» і чытаў пра апошнюю польскую падзею. Часам да мяне далачаліся яшча некалькі калегаў — з тых, што ведаліпольскую мову, астатнія прасілі пераказаць, што пашучу. Старэйшыя касавурыліся, але заўгаў ніколі не рабілі.

Каб Міхнік чӯ

А пра гістарычны пленум ЦК ПАРП, на якім быў зняты з пасады Гераў, а на яго месца пастаўлілі Станіслава Кані, я даведаўшы ў Горадні, з экстрэнага выпуску навін польскага тэлебачання.

На стану пераборлыўшца і казаць, што той пленум, як і ўттугуте падзеі ў тагачаснай Польшчы, выклікалі вялікую цікаўасць у Беларусі. Нават тыя, у кога была магчымасць гледзець польскае тэлебачанне, цікаўліся на столькіх страйкім, колькі забудзельнымі перадачамі — мульцікамі, сэрыямі, эстрадай. У застольных жа размовах калі й гаварылі пра польскую падзею, дык часцей за ёсё знейкім раздражненнем, нават злосцю — ат, ты паляж, халера іх бяры! Чаго ім бракавала?

Пасля «Трыбуналу» зьнікла з шапікаў. Усю інфармацыю, асабліва пасылкі ўвядзенія вайсковага становіща ў Польшчу ў сінекі 1981-га, даводзіліся атрымліваць з замежных радыёгласоў. Гаварыць жа шчыра на польскія тэмы стала проста небіспечна.

Між іншымі, тады здарыўся эпізод, кік асабліва выразна паказаў розніцу паміж савецкім грамадзтвам і польскім. Адзін з тагачасных лідараў КОС—КОР (падпольнай арганізацыі, што спрычинілася да стварэння «Салідарнасці»), ціперашні галоўны рэдактар «Газеты выбарчай» Адам Міхнік быў адпраўлены ў варшаўскую турму. Дык вось, жыхары навакольных дамоў штоўвечар, калі распачыналася трансыльванская «Вольны Эўропы», уключалі свае радыёпрэйснікі на поўную магутнасць, каб вядомы на ўсю краіну візень змог пачуць апошнія навіны.

Феномен «Салідарнасці»

«Салідарнасць» праявіла дзеянічнасць у падпольні. Выстаяўшы ў самы цяжкі час, прымусіўшы камуністычныя ўлады сесіі за «круглы стол» перамоў з апазыцыяй, якія скончыліся поўнай перамогай на першых демакратычных выбарах, «Салідарнасць» пачала хутка траціць свае пазыцыі ў свабодным грамадстве. Паступова яна саступіла на выбарах — і прэзыдэнцкіх, і парламенцкіх — левым партыям, а по-

тym і ўттугуте сышла з агульнанацыянальнай арэны як самастойная палітычная сіла. Прафсаюзны рух зрабіў сваю справу — гэты рух павинен быў съесьць.

Аднак хаяць з моманту ўтварэння «Салідарнасці» минула ўжо чверць стагодзіся, ейны феномен яшчэ не разгаданы цалкам гісторыкамі. Застаецца без адказу галоўнае пытанье — ці была «Салідарнасць» чиста нацыянальная звязь, або міжнародная польская гісторыя, традыцыі, мінтальнасць? Ці яна была заслугай прынесеных з-за мяжы палітэхнікі і сталася, таким чынам, далёкім папярэднікам «каляровых рэвалюцый» XXI ст.? Ни для кога не сакрэт, што на падрымку незалежнага прафсаюзнага руху ў Польшчы вылучаліся немалія гроши заходнім демакратамі. Але наколькі гэтая дапамога была вызначальнай для перамогі демакраты ў самой краіне?

Шляхам вызваленія

Наколькі можна меркаваць, падзеі 1980-х у краінах усходніга блёку адбыліся на ў выніку экспарту рэвалюцый. Аксамітная рэвалюція ў Чэхіі адбылася не таму, што ў Польшчы перамагла «Салідарнасць». Вугоршчына, Усходняя Нямеччына, Баўгарыя, а потым краіны Балтыйшчыны і кожнае сваім шляхам да вызваленія (выключчычнае стаў хіба падрыхтаваны спэцслужбамі пераварот у Румыніі). Хаця прыклад папярэдніка, а таксама дапамога заходнім демократам, безумоўна, мелі вялікія значніе для народаў гэтых краін.

Акцыі салідарнасці са сваімі зынкілін палітыку ўзбрацьці ўсе менин людзей. Пятага гадавіна зынкінення журналиста Зымітра Завадзкага азіманавалася яшчэ адным агідным фактам. Падчас акцыі «Хочам ведаць прафраўду» на Каstryчніцкай плошчы ў Менску амапавец ударыў кулаком у твар жонку Зымітра Свяцілану. Тэлекамэрэ паказалі гэты брутальнік акт прадстатаўніка ўлады на ўесь съвет. Беларуская грамадзкасць прагніла гэту. Якія тут можа быць гаворка пра салідарнасць?

Вартага нагадаць, што лідёры «Салідарнасці» не аднойны наведвалі Беларусь у 1990-я, сустракаліся з актывістамі незалежных беларускіх прафсаюзаў, нават з'яўляліся непасрэдні да менскіх працоўных на мітынгах. Аднойчы па аўбінавачанні ў агітациі супраць уладаў быў высланы з Беларусі лідэр «Салідарнасці», наступнік Леха Валенса на гэтай пасадзе Мар'ян Кшаклеўскі.

І што ж? Дзесяць гадоў таму, 1 верасня (яшчэ адна круглая дата!), распачаўшыся страйкі менскіх мэтрапалітэнаў. Работнікі іншых галін страйку не падтрымалі. Страйкоўцы застаяліся самінас з уладамі. Арганізаторы быў зволены, началіся рэпресіі супраць прафсаюзных актыўістў, незалежных прафсаюзаў, демакратычных грамадзкіх арганізацый.

Акцыі салідарнасці са сваімі зынкілін палітыку ўзбрацьці ўсе менин людзей. Пятага гадавіна зынкінення журналиста Зымітра Завадзкага азіманавалася яшчэ адным агідным фактам. Падчас акцыі «Хочам ведаць прафраўду» на Каstryчніцкай плошчы ў Менску амапавец ударыў кулаком у твар жонку Зымітра Свяцілану. Тэлекамэрэ паказалі гэты брутальнік акт прадстатаўніка ўлады на ўесь съвет. Беларуская грамадзкасць прагніла гэту. Якія тут можа быць гаворка пра салідарнасць?

Гісторыя — рэч жорсткая

Сэрыя демакратычных рэвалюцый не закрунула, дык не могла, відавочна, закруніць краіны быдлага СССР, за выключчычнем

балтыйскіх. Сённяня абсалютна ясна, што распад Савецкага Саюзу і атрыманне дзяржаўнага суверэнітэту саюзнымі рэспублікамі стварылі ўсіго толькі перадумову, магчымасць дэмакратычнага выбару. Але магчымасць зусім не азначае непазыблівасці. Беларускі народ, па сутнасці, зрабіў свой выбар на выбарах (прабачце за тайтальтэйт) 1994-га году. Ці азначае гэта, што зробленую памылку — зрэшты, цалкам заканамерную для постстatalітарнай краіны — николі ня ўдасца выправіць?

Між іншым — не дзеля сучасніння, а дзеля прафы, — 25 гадоў тому народ зусім іншай краіны таксама зрабіў свой выбар. Шляхам дэмакратычнай рэвалюцыі ў свабодных выбараў да ўлады ў Іране прыйшоў агенты Хамайні. Краіна добрахвотна вярнулася ў сераднявечча, да тэакратычнага прайяўлення.

Так, гісторыя — реч жорсткая. Яна ні ведае ўмёнага ладу. Але ж і дэтрінізму гісторыя ўсё-такі не прызнае. Інакшы адных і тых жа ўмовах усе народы наводзялі ў сябе абсалютна аднолькава. Але ж мы бачым, што ва Украіне, напрклад, дзе ўмовы ў целом былі падобныя да беларускіх іх, скажам, расейскіх народу павеў сябе інакш. Гэта, зноў жа, не азначае, што ўкраінцы зрабілі адзіні правильны выбар, высунуўшы Юшчанку. Цалкам магчыма, што заўтра яны распарчашацца ў сэнсічнішым кірауніцтве ды прагаласуюць за Януковича. У гэтым сэнсе украінскія выбарчыкі нічым не адрозніваюцца ад польскіх, вялікай часткай якіх яшчэ зусім нядыўна гатовая была пайсць за папулем Лепзрам, ці якіх-небудзь іншых.

Але ж ёсьць адна прынцыпавая реч, якую съядома ці несъядома ігнаруюць разважныя крытыкі Аранжавай рэвалюцыі ва Украіне або Ружавай рэвалюцыі ў Грузіі. Чым новыя ўлады лепшыя за старыя — пытаюцца яны. Хіба новыя гаспадары на робіць памылак, не змагаючыся за хлебныя пасады, не падманваючы выбарш-

чыку? Падтэкст такіх пытанняў зразумелы: навошта ўкраінцам было выходзіць на плошчы, калі вынікамі рэвалюцыі ўсё адно заўсёды карыстаюцца адзінкі? І ці варта беларусам сённяня пратэставаць, калі невядома, ти стане лепш у выніку змену заўтра?

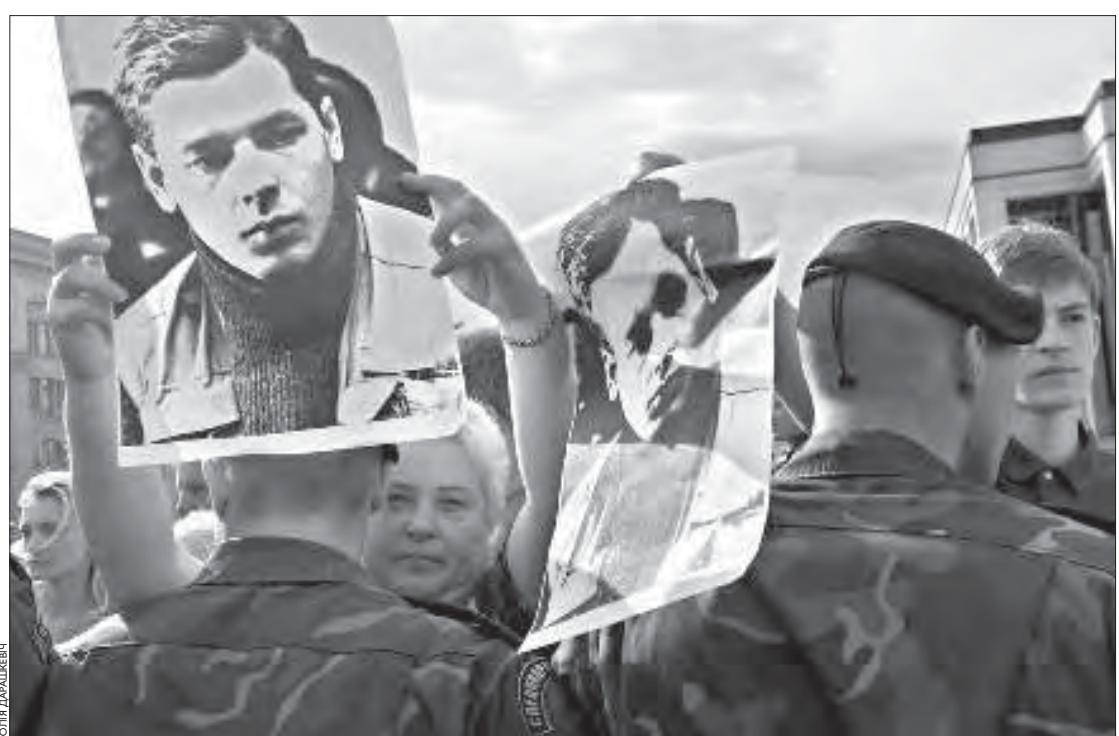
Маральны выбар

Але хіба сам факт выходу на Майдан, адчуванне адказнасці і адзінства ў тым, што быў побач, само чаканне перамен і вера ў іх магчымасць — хай нават і памылковая — нічога ня вартаў? Спытайцеся ба гэтым ва ўдзельнікаў мінлагодніх восенскіх падзеяў у Кіеве. Або ва ўдзельникаў абароны літоўскага Сойму ў студзені 1991-га, сродкі якіх былі ў беларусы.

І вось тут мы вяртаемся да тэмы Салідарнасці — і ў канкрэтнага стылістичнім плюні, і ў зместавым, філязофскім. У гістарычным плюні сябры толькі што створанай польскай «Салідарнасці» ня ведалі й не моглі ведаць у 1980-м годзе пра тое, што будзе ў 1989-м. Яны маглі толькі аб гэтым марыць. Але ж яны добра ведаць, напрклад, хто такі генэрал Ярузэльскі і чаго ад яго можна чакаць. Яны здагадваліся, што іх чакаюць турмы, і не памыліліся. Іншага ж з актыўістамі «Салідарнасці», як ксяндза Ежы Папялушку, прычакала смерць ад рук карнікаў.

У 1980-м «Салідарнасць» яшчэ не была вядомай на ўсім сьвеце маркай магутнай ды аўтарытэтнай арганізацыі, ад якой залежыць лес нацы. Гэта быў усіго толькі незалежны прафсаюз, не прызнаны ўладамі, а значыць, няздольны гарантаваць сваім сябрам іншых выгоду будучыні. «Салідарнасць» была для палякаў пытаннем маральна гыбара.

За чверць стагодзіся змянілася шмат паняткаў, на многія речы беларусы начали гледзець па-новому. Але пытанье выбару панейшаму застасцца для іх актуальным.

Маці (у цэнтры), жонка (зьлева) і сын Зымітра Завадзкага твар з сябрамі тых, хто...

ОЛЯДАРАКЕВЧ

10 ліпеня на старых габрэйскіх могілках у Вішневе (Валожыншчына) быў адчынены помік ў памяць габрэй, забітых у Другую сусветную вайну. Ініцыявалася ўсталяванне беларускай камісіі ўшанаваньня паміці ахвяраў Галакосту. Грашыма дапамаглі брытанцы Даіна і Майкл Лазарус. На адкрыцці прысутнічала амбасадар ЗША Джордж Крол. Пасля адкрыцця поміка дэлегацыя наведала слібу Шымона Пэрэса ў Вішневе. На старым падмурку стаіць ужо іншы дом. Захаваўся, прайда, Пэрэсаў калодзеж. Габрэі пілі воду зъ яго як сыватую.

Памяткі ахвярам Галакосту былі адчынены таксама ў блізкім Ракаве і Парф'янаве (Докшыцкі раён).

Каму сёлета расьці добра

Тыя ж, хто абрабляе зямлю, устрывожана пытаюцца: што ж гэта будзе з такім надвор'ем? Травеньская залевы ў некаторых рэгіёнах Беларусі зъяніла засуха. Якія «віды на ўраджай» паслья гэтага? Піша Сямён Печанко.

Сэрэдзіна лета — той час, калі з пэўнасцю можна казаць, ці будзе што нарыйтоўцаў увосені. На што можна разылічваць сёлета?

Пачнём з бульбы. Травеньская залевы не абіцалі нічога добра, асабліва на поўначы і ўсходзе краіны. На Віцебшчыне і Магілёўшчыне дзенідзе давялося нанова перасаджваць бульбу. Агулам паштрепла да 30% пасадак. Для каліярадзкага жука мяккая зіма і ўспыша лята — найлепшыя ўмовы для разыўцьця. Да таго ж большасць беларусаў змагаюцца з навалай пры дапамозе састарэлых сродкаў

(«Банкол», які актыўна рэклимуеца па тэлевізоры, ужо каторы год прадаецца ў Беларусі), а як відома, выкарыстаныя аднаго сродку на працягу некалькіх год ня толькі звыжкае яго эфектыўнасць, але і выклікае прывыканье. Спэцыялісты на рапчу чакаюць вялікіх ураджаяў бульбы і прагнажаюць павышэнне іцен на «другі хлеб».

На вытрымалы выпрабаваньня вялікай вадой агуркі, моркви і татамы. Агурочки не расылі праз тое, што начыні тэмпразітуры не адпавядалі аптымальнym: у чэрвені яны не падымаліся выклюкі надвор'я, а таксама

спаталілі на кожную вёску. Да ўсяго, спрыяноць захварванню дажджы. Парада агароднікам: ніколі не падлівайце агуркі паверх лісця, толькі пад карэніне, інакш уласнымі рукамі зьнішчыце будучы ўраджай. Моркву пакутуе ад запозыненай вясны, памідоры ўжо на пачатку чэрвені акупавала фітаграфтора.

Да ўсяго почалася суша. У некаторых рабёнах заходу Беларусі, напрыклад, вакол Берасця, болясь за месец не было дажджу. Перасыханье зямлі ўзмінілася з ростам сьпекі ў ліпені. Засуха дасягнула другой ступені — глебавая. Залевы мінулага тýдня спаталілі на кожную вёску.

Радыс і буракі аказаліся на найбольш трывалымі у сёлетніх экстремальных умовах. Як і капуста з кульбабой, якія амаль не адзягавалі на выклюкі надвор'я, а таксама

бабы, гарох і розныя салаткі. А вось часнык масава жаўце, засмучаючи гаспадароў.

Нарабіла шкоды надвор'е і ў садах. Костачкавыя ящыкі неік ператрываюць. А вось яблыны сёлета пайшлі ў вымышнае адпачынкі. Запозынене цвіцінне прывяло да затримкі ўтварэння завязя, ды яшчэ шкодкі начуць слабіну. Затое, лес! Ен злізвіў незвичайна раннімі грыбамі, якія нават складана называць каласавікам — якака ж забажына каласу ў траўні, калі звязліся першыя абаўкі і начнуда бараўкі.

Такім чынам, незвычайныя гэтыя год абіядзе нам дарагую бульбу, імпартныя яблыкі, але сваі буракі з капустай. Збожжа сёлета саслыце трошкі пазней, але ўраджай яго, наступнай падзеньні, абыяце быць неблагі.

Магчымы, праз якія дзвандыкі год цяперашнія выраслыя падпіванцы будуць тыркыць пальцам на экран з кланаванай бульбай пад маналёт дыктара пра эксрондны ўраджай да павучанцаў сваіх дзяяцей: «Я ж у твае гады бацькам на лепіцьці дапамагаў мякі ў машыны насыць, а вы тут як клéцкі ў масле жывіце...»

Беларусы паціху ператвараюцца ў ўсходнюю нацыю, што на выхадных хоча

адпачываць і забаўляцца, глядзець сьвет ды розныя дэяны. Дзядоўскі палетак праз гэтых лайдакоў зарады сёлета дзірваном.

Баранавічы

ГАСПАДАРКА СЪЦІСЛА

SOS ад «Нёману»

Шкло завод «Нёман» (Бярозаўка), які нідайна наведаў прэзыдэнт краіны, просіць дапамогі: заводу \$10 млн крэдыту на выплату пазык і мадэрнізацыю вытворчасці. Праўда, урад праводзіць розніцаю з заводу не съяшчаенца, маўліў самі вінаваты: штогод з завodu наўпраст выносілася 30—35% прадукцыі.

Запахла атамам

Праект пабудовы ЦЭЦу

Берасці можа быць перагледжаны. ЦЭЦ мусіла працаўць на вугалі, аднак у «Бера-сэцэнерга» актыўна ахвяруеца магчымасць замены вугалю на іншы від палива і наагул адмовы ад будаўніцтва. Калі рапэнты пра будаўніцтва атамнай электрастанцыі ў Беларусі будзяць прыната, станцыя коштам \$140 млн зробіцца нецэптарбнай, мяркуючы энергетыкі.

МАЗ у Румыніі

МАЗ выйграў тэндэр на

пастаўку 30 аўтобусаў у Румынію. Машыны маюць рухавікі «Мэрседэс» стандарту «Эўра-3» і месцы для інвалідных вазкóў. Конкурс на пастаўку аўтобусаў на раздыму Сыціана Батуры МАЗ выйграе ўжо пяты год запар.

Красоўкі для Хуана

Фірма «Белкельме» вывралася на рынак ЭЗ. Упершыню прадырэымства накіравала на экспарт у Гішпанію 1100 параду красавак. Дагэтуль абудак

ішоў на продаж толькі ў Беларусь ды краіны СНД. Гішпанская фірма «Кельме» валодае 33% акыйні зарэгістраванага ў Белацерску СП «Белкельме». У першым пайгодзізві фірма вырабіла 89 тыс. параду спартовага абудку.

Гандаль зыліткамі

Нацбанк начаў ня толькі прадаваць, але і купляць у насельніцтва срэбнія ды плацінавыя зыліткі. Іх продаж быў распачаты два з паловай месяцы таму. За

этты час ўжо набыта 30 кіляграмаў сбродра і тры кіляграми плаціны.

Бабульчына бяды

Дэпутаты Менскага гарасвету зацвердзілі стаўкі адзінага падатку для прадпрымальнікаў. У сярэднім яны звышкана на 15—20%, але тым, хто мусіць плаціць ПДВ, радасці ад гэтага мала. Непрыемны сорызы падрыхтавалі дэпутаты бабулькам-прадпрымальнікам: за права гандляваць на

вуліцы шкарпэткамі і іншымі саматужна вязанымі вырабамі цяпер трэба плаціць 30 зўра ў месец, політычнавымі пакетамі — 35 зўра.

АК, АФН

КУРСЫ ВАЛЮТ

на 14 ліпеня:

І амэрыканскі доляр — 2 150 рублёў
І зўра — 2 620,42 рубля.
І латвіскі лат — 3 765,65.
І літоўскі літ — 758,99.
І польскі злоты — 634,17
І расейскі рубель — 75,26.
І украінская гривна — 426,80.
Паводле Нацбанку

Намоленае месца

Ужо чатыры месяцы, штодня на ганку касцёлу Святога Язэпа ў Верхнім горадзе а 19-й збіраеца купка людзей. Яны моляца, каб Госпад і ўлады вярнулі ім съвятыню. Піша Сяргей Харэўскі.

У 1990-м самую вялікую па плошчы культавую будынку сталіцы фармальна перадалі грэка-каталікам, якія і зарэгістравалі па гэтым адрасе парафію Святога Язэпа. Аднак архіў з будынку — тут месціцца Архіў-музей літаратуры і мастацтва і Архіў навуковай дакументаціі — пікт не вывез. Нейкі час уніяты малілі ў капліцы ў колішніх гандлёвых рэдаках, покуль іх адтуль у 1995 г. на выніглі. Сёння парафія Св. Язэпа на мае сродкаў, каб пра-весць аднаўленне касцёлу. Таму уніяты адракіся правоў на яго, разылічваючы наўзамен атрыманы дзялік і дазвол на будаўніцтва ўласнае капліцы ў Менску. Не атрымалі нічога.

Селета з ініцыятывы віцэнтія каталікам бажніцы, якая налічвае 380-гадовую гісторыю, выступілі рыма-каталікамі. У Менску зарэгістравана рымска-каталіцкая парафія Св. Язэпа. Тому Канферэнцыя каталіцкіх біскупаў накіравала ліст да кіраўніцтва краіны з просьбай аб перадачы касцёлу вернікам.

Колькасць вернікаў расце, на Вялікдзень у касцёлы не ўбіцца, таму бажніца Св. Язэпа будзе ім цалкам дарэчы. Да таго ж, у Менску да сённяня няма ніводнага каталіцкага манастыра. Яго ўзынкеніе — толькі пытанье часу, а тым бараўніцкім кляштар надаўся б як найлепшай у гэтай спрабе.

Ёсьць і іншыя клопат: новыя праекты рэкантстравіція стварылі Менску пужаючы тых, каму неабязкавы лёс помнікаў.

Паводле адных звестак, з колішняга кляштару бернардынаў збіраюцца зрабіць бізіс-цэнтар, паводле іншых — перадаць РПЦ. Ведаючы, як робіцца апошнім часам у нас рэстаўрацыйная работы, можна ўпշунёна съвятыядржак, што ў лепшым выпадку гэта будзе пахабны «ўпарамонт». Ужо ціпер з касцёлу паскідалі керамічную даховку, каб замяніць на модную мэталадахоўку.

Сумны лёс напаткай могілкі XVII—XVIII ст., так званыя «бернардыны», што месціліся на пыльніцы Св. Язэпа. У мінулыя часы съвятыароў быў вядомы асобаў заўжды хавалі прости да съвятыні. Ронікі кладоў былі зынічаны ў 2002 годзе падчас будаўніцтва штучнага рэстарану на месцы колішніх гандлёвых радоў «Віленкоўчы».

Міжтут будынак унікальны. Адмыслоўцы перакананы, што пад славім тынку ю фарбы на сіленках засталіся стараяйшыны росіціў XVII—XVIII ст. Менск мог бы аднавіць самы старажытны інтар'єр съвятыні. Тыя, хто дбае пра вітраныне храму, ня маюць адказу ад уладаў. Пры гэтым яны начуваюцца самотнымі, бо ксіндзы таксама адмоўчаваюцца... На вуліцы молянца людзі без сваіх съвятыароў.

Кляштар бернардынаў быў заснаваны ў Менску ў 1624 г. па фундацыі краснасельскага старосты **Андрэя Кансоўскага** і ягонага брата Яна, паводле якой манахамі перадаваўся драўляны дом на ўсходнім баку Верхняга рынку. У 1630-х гадах бернардыны пабудавалі драўляныя касцёл і канвент на рагу кварталу, утворанага рынкавай плошчай і Вялікай Бэрнардынскай. Да 1652 г. былі ўзвядзены мураваныя будынкі, а ў 1752 г. пабудовы набылі цяперашні выгляд.

Пры канцы XVIII ст. кляштар складаўся з касцёлу й далучанага да яго жылога корпусу, некалькіх філіялаў, трапезнай, школы, шпиталю, стайні, бровару да шэрагу гаспадарных пабудоў. Утвораны ім квартал быў абнесен высокай каменай агароджай з брамамі, галоўная з якіх — перад касцёлом — мела трохпрыялётную кампазіцыю, завершаную «вазонамі вытачанымі».

Пасярэдзіне кляштарнага двара быў ўзвышукаваны сонечны гадзінік. Менскі комплекс прадстаўлены на мале бернардынскіх канвентаў, гравіраванай у Нясвіжы **Гіршам Лійтовичам** у 1760-я гады. Кляштар звычайнай насліялі 20 законынкай. Пры ім дэйнічала школа філозофіі, пачатковая школа сістэмы Бэла-Ланкастэра. Бібліятэка кляштару лічылася найбуйнейшай у Менску.

Маршала літоўскі і віленскі кашталян **Крыштаф Завіша**, які за вілкія гроши вымурываў у 1676 г. капліцу, спачывае ў сутарэньнях касцёлу разам з братам **Андрэем і сынамі Янам Казімерам і Юр'ем**. У крыпце

пахаваны таксама прадстаўнікі вядомых роду **Кансоўскіх** да **Тышкевіча**. На 1864 г. кляштар заставаўся апошнім дэйнічым з восьмі мужчынскіх каталіцкіх кляштараў Менску. Але 29 жніўня 1864 г. пасля здышнайна пайстыні і ён быў

заскасаны. Будынак аддалі праваслаўным, якім не хапала «спасцялістай», каб «асвоіць» ўсё ракізваенас, таму пасля пажару 1872 г. прыгасцавалі пад архіх. Пасля гэтага шыкоўны франтон касцёлу разабралі, дах панізілі. У кляштарных жа карпусах размісяцілі кашары Каломенскага пяхотнага палка і дзяржаўная съедальная камісія. Багаты дэкор дзвеяці аўтароў быў вынішчаны. Толькі ў 1983 г. зноўнаворы выглед касцёлу быў

Андрэй Літкевіч

СЪСІСЛА

Пяцімільённы штраф

6 ліпеня на плошчы Леніна ў Горадні міліцыянты затрымалі піць і журналіста, што працаваў супраць узброшанага ўладуў на выданні газеты *Саюзу палікі* (*Glos znad Niemnem*). Складлі пратаколы за недапрадаванне міліцыі, удал з несанкцыянаваным пісцем і з анатыксантрыю: пікетыўцы паклалі на газоне свае рачы. 7 ліпеня суд Ленінскага раёна засягнуў дзяржаву ўдзельнікі акцыі рэдактара часопісу *Магазын польскіх* **Андрэя Пачубута** на 5 млн 125 тыс. руб., і журнліста газеты *Glos znad Niemnem* **Igora Банцара** на 510 тыс. руб. 8 ліпеня астаратнім удзельнікам — галоўнага рэдактара газеты **Андрэю Післяніку** і карреспондэнта газеты *«Салідарнасць»* **Івану Рона-ну** — дали 2 млн 550 тыс. штрафу. **Інса Тодрын** пакарана штрафам на 20 б. (510 тыс.). Журналіст, якія прыйшлі падтрымачы калег, не пусцілі ў будынок суду.

На Берасцьцейшчыне

9 ліпеня міліцыя затрымала ў Дамачаве (Берасцьцейскі раён) удзельніка сходу на выбраныя дэлегаты на Кандыдатскіх сіліх (КДС) Берасцьцейскага сельскага раёну. На дэліцах удзельніку сходу з Менску было складаны пратаколы за парушэнне рэжыму заходжання ў памежнай зоне. Сірот іх **Станіслав Шушкевіч**, **Александар Бухвостав**, **Анатолій Любядзкі**, **Тадэвуш Ванін**. На відчынені сходу, місцовага дэпутата **Анатолія Новіка**, складлі пратакол за організацію несанкцыянаванага сходу. Канфіскаваны друкаваны прадукцыя.

Пагроза над Эвангельскай царквой

Менгарыканка накіраваў на Менгарусд пазов аб ліквідацыі регистраціі Беларускай эвангельскай царквы. Чыноўнікі лічыць, што ў эвангельсту здустычнае юрыдычны адрас. Суд прызначыў на 18 ліпеня.

Зноў затрыманы Шыдлоўскі

8 ліпеня Мінскі архызатаваў актыўніцтву руху «Зубр» **Аляксандру Шыдлоўскому** і **Васілю Жакаву**. У Савецкім РАУС складлі пратаколы па арт. 172 (4.3) — распісці ўзрэднікі прадукцыі без выхадных звестак. У гэты ж дзень

заплатілі юму кампенсацыю ў памеры 645 тыс. руб.

Зъбілі Завадзкую

7 ліпеня АМОН разаганы акцыю на Каstryчніцкай плошчы з нагоды пітай гадзіннікі зынікення Зымітра Завадзкага. Адзін з міліцыянтаў удариў у твар яго жонку **Святлану Завадзкую**. У болынцы яго паставілі дыялаг: удар мікікі тканкі главы і твару. Жонка зыніклага журнліста зьбіраецца пададзіць скруту ў пракуратору і ў беларуска-расейскай камісіі, якія створаны ў складзе Савету прафесій прадыставілі прызыманасць. Толькі ў 1983 г.

Васильева вызвалілі

Валера Леванеўскага не ўключылі ў сіпс тыкі, што падпадаў пад аміністрыю. На камісіі па спраўах аміністрыі падпісальному паведамлі, што ён з'явіўся з «злосным парушэннем».

Леванеўскага прынялі на працу дыялагным у іздадчычнай часцы калені. Леванеўскага засягнуў пажар на 20 ліпеня вызваліць пажняшкінне па вул. Завадзкай, 24, у Менску. Кіраўніцтва СЛБЛ лічыць патрабаваныя не законнымі і гатоў разъясняць у судзе.

Не працягнуты контракт з беларускамоўным

Адзен аддукцыі Светлагорскага раёну здомовіў працягваць контракт з **Генадзэем Бядой**, настайнікам хімі і біялігі **Прудкоўскай** школы, скібан **ХХІФ-БНФ**. На-стайнік павінен быў сабрэ предметы па-беларуску.

У Горадні

6 ліпеня піцер пакараных судам Каstryчніцкага раёну Горадні за ўздел у акцыі, прымеркаванай да шостых угод-

каў зынікенення Юр'я Захаранкі, падад скарыгі ў Вярхоўны суд. Гэта ўжо трэцяя інстанцыя, дзе актыўніцтвы АГП абскарджаюць незаконнае рашэнне раённага суду.

У Пінску

9 ліпеня Пінску быў сарваны сход жыхароў для вылуччанія делегату на Кантрас дамакратычных сіл. Быў затрыманы для надгледжання ў праўверкі дакумента пасажыраў уесь транспорт, які меўся дастасівіць удзельніку на месца, у тым ліку зутамбіль **Аляксандра Міліківіча**. **Юрасія Гарбавіч** затрымалі асаўбіцтвам ДАІ Пінскага раёну. З багажніка зутамбілю былі канфіскаваны інформацыйныя матэрыялы.

Напад на дом Кішкуны

9 ліпеня кія піцер пакараны сход жыхароў да вылуччанія делегату на Кантрас дамакратычных сіл. Быў затрыманы для надгледжання ў праўверкі дакумента пасажыраў уесь транспорт, які меўся дастасівіць удзельніку на месца, у тым ліку зутамбіль **Аляксандра Міліківіча**. **Юрасія Гарбавіч** затрымалі асаўбіцтвам ДАІ Пінскага раёну. З багажніка зутамбілю былі канфіскаваны інформацыйныя матэрыялы.

У Ашмянах

11 ліпеня памежнікі затрымалі намесніка старшыні Саюзу палікі **Юзафа Пажыцкага** і галоўнага рэдактара часопісу *«Magazyn Poiski»* **Андрэя Пачубута**. Ін далі папярэдзялі дэлігату ўзарвальнікі ў памежнай зоне. Міліцыя прызначыла, што затрымліванных ўзарвальнікі ўзарвалі пад апэратарскую інфармацыю. З гэтага актыўніцтвы зрабілі выснову, што юхны тэлефонны праслухоўваюцца.

Сяргей Будкін

Угодкі бітвы пад Палонкаю

Баранавіцкая суполка ТВМ зладзіла сівяткаваньне 345-х угодкаў перамогі пад Палонкаю. Тут у 1660 г. адбылася пераломнай бітва ў вайне Рэсеi з Рэччу Паспалітай, празванай Патопам. Войска ВКЛ і Кароны сустрэліася з маскоўскім войскам на чале з ваяводам Хаванскам. Маскоўцы, разбішчаныя лёгкім здабычамі, недаацілі апазітнага. У сярэдзіне 1990-х на месцы бою, наўзбочі дарогі на ўезідзе ў мястечку, баранавіцкая патрыёты ўрачыста паставілі камень, які асыяўцілі праваслаўны і каталіцкі сівятары. Прымасавалі шыльду, праз пару гадоў яе скралі. Ціпер патрыёты плянуюць праста выбіць надпіс на камені.

Селета службу па абаронцах Бацькаўшчыны правёй уніяцкі сівятар айцец Маліноўскі. Перад прысутнымі выступілі навучэнцы баранавіцкіх навучальных установаў і мясцовы гісторык Васіль Дубейка. Гэта ўжо другая селета акцыя баранавіцкіх актыўістаў. Месяцам раней падобная паездка была ў Мілавіды, на ўспамнінне памяці ваяроў Каліноўскага.

Руслан Равікія, Баранавічы
Фота Ігара Юркевіча

Варнянскае сівята

Калі душа просіць сівята — трэба праста ўзяцца і арганізаць яго. Так паступілі жыхары астравецкай вёскі Варняны — цэнтру заможнай гаспадаркі з аднайменнай назвай.

Кажуць, што ганарыстасць варнянцаў сваёй неабдымянсцю спаборнічае хіба што з хітрасцю аўюкоўцаў.

Варняны «засвяціліся» ў аналах гісторык яшчэ ў 1391 годзе. Напачатку імі валодалаў легендарны Ягайла, затым — асобы, на білаканы да гаспадароў ВКЛ, урэшце беларускі род Абрамовічай. Менавіта іны набудавалі юйкальны архітэктурны ансамбль, што захаваўся да нашых дзён. У ягоны склад уваходзіць касцёл Святога Юр'я, плябанія і пафарыльня дом, а таксама плошча, якую акальяноць два рады мураваных дамоў для прыгонных сялян і парк. Вінцом ансамблю ісклалі быў панскі палац — сёньня на яго месцы зелянесс травы.

Усе варнянцы — і стары, і малы — сабраліся 26 чэрвеня на плошчы на сівята вёскі пад назвай «Ад пляцу — да палацу». Сівяваў выдатны народны калектыв «Святанак», ёсьбь добрыя салісты, жаночая вакалічная група «Берагіні»... А ўжо танцы! Хоць што расказываў — іх трэба бачыць. Завітаў ў госьці да варнянцаў і стацічныя артысты — сівевакі і музыканты на чале з экслідэрам «Камелёту» Зымітром Сідаровичам.

Спрыт у валоданіні баўым ч�очам дманстравалі сапраўдныя рыцары менскага клубу «Меч і воран» на чале з самім «сэрзам Гэнры» (Сяргеем Паўлавым). Лучнікі вчылі мясцовыя люд стравляць з лука, а іх прыгожы пані радавалі вочы прысутных гікасцю станаў і старажытнымі танцамі.

Спрыт у валоданіні баўым ч�очам дманстравалі сапраўдныя рыцары менскага клубу «Меч і воран» на чале з самім «сэрзам Гэнры» (Сяргеем Паўлавым). Лучнікі вчылі мясцовыя люд стравляць з лука, а іх прыгожы пані радавалі вочы прысутных гікасцю станаў і старажытнымі танцамі.

На спартыўнай арэне мястечка таксама кіпелі страсці:

«ірвалі» гіру асілкі, высьвялялі дачыненіні валейбалісткамі, кожны да сябе цягнулі канат аматары гэтага віду спорту. Дарэчы, не аблышося без канфузу: калі на пляцоўку выйшла жаночая каманда, мночная палова чалавечтва пастаўлялася да яе паблажліва, за што і была пакарана — літаральна праз 10 сэкундай мужчыны адпачывалі на траве.

На адным са стаўоў закліналі сястрыцу Фартуну яшчэ адны канкурсанты — аматары рыбнай лоўлі.

Бліжэй да вечара на востраве, які Варнянскай чырвонай вежы, пачалося Купальле. У самы разгар якога сваёй прывітаныне прысутным даслалі нябёсы: «Варняны-2005» — такі штандар лунаў у руках парапільніцы Г. Заранковіча. Зь зямлі ў паветра ўзляцелі коркі ад шампанскага.

А завяршыўся сівяточны марафон далёка за поўнач — традыцыйнымі танцамі. Нястомнасць танцораў заставалася толькі пазайдзросціць.

Хрысціна Прыходзька

Сагановіч у Полацку

7 ліпеня слынны гісторык Генадзь Сагановіч наведаў Полацак. Адбылося гэта ў неспрыяльнай час — якраз праходзілі пілігрымкі грэка-каталікоў, там адсутнічала частка яго патріцыянічных «фанаў». У гарадзкай бібліятэцы імя Скарыны Сагановіч распавеў пра «Беларускі гістарычны агляд», книгі сэрыі «Бібліятэка часопісу «БГА»». Палацан цікавіла, як далёка пашыралася за часамі РБ беларуская гісторыяграфія ў сівеце. Сагановіч пішыра прызнаўся, што Беларусь панранейшыму на ведаюць у Эўропе. Так, лягтася гісторык быў надзвычай уражаны: нямецкія даследчыкі роформілі, з якімі сіністрактаваўся, ніколі пя чулі імя Скарыны.

Прыхаваў Генадзь і сенсацыйную навіну для палачан. У бібліятэцы нямецкага гораду Вальфэнбюттель аднішкі старадрук 1581 году сівятара Паўла Адлерброна. Аўтар падрабізня апісваў ўбічанне ў Дзісне, Полацку і іншых ліцвінскіх мясцінах падчас побыту на Полацкіх чыніців. Кніга спачатку выйшла лацінскай мовай, а затым па-німецку. Ціпер ажыцьцяўлялі пераклад з лаціны на беларускую. Сагановіч паўбядзяў адну з першых прэзэнтацый «Праудзівых і грунтўных апісанняў русінаў» зрабіць у крыйскай сталіцы.

Пілігримаў не пусцілі у Сафійскі сабор

9 ліпеня на Полацкіх чыніців скончылася традыцыйная грэка-каталіцкая пілігрымка. Яна атрымала ў Віцебску ад Успенскай горкі — месца, дзе быў забіты Язяфат Куніціч. А завершилася ля муроў Сафійскага сабору, дзе 300 гадоў таму былі забіты служкімі Пятра I піцёра

базылянаў. Іх ціпер называюць полацкімі пакутнікамі. У Віцебск прыехалі грэка-каталікі з усіх куткоў Беларусі, а таксама Украіны і Рэсеi — усяго больш за 200 чалавек, у тым ліку групы манахаў двух ордзенў — студыцкага і базылянскага.

Лягтася улады дазволілі пілігрымам наведаць Сафійскі сабор і правесыць ў ім канцэрт духоўнай музыкі. Селета арганізаторы таксама падалі заяўку на правядзенне канцэрту. З Івана-Франкоўскім нават прыехаў харавы калектыв «Асанна» — дыльтамант міжнародных конкурсаў, у тым ліку і «Магутнага Божа». Аднак у Сафійскі сабор пілігримаў не пусцілі, замест таго сустрэлі на Верхнім замку ўзмоцненым нарадам міліцыі з тэлемкамэрэй. Пілігримы памаліліся перад зачыненай брамай сабору, тамсама выступілі хор.

Упершыню за ўсё гады ўпіятамі так ічынілі апекалася міліцыя. У вёсцы Слабада ім нават адмовілі ў начеле з ў мяцёвым клюбом, хоць была папярэдняя дамоўленасць. Затое па-хрысціянску гасцініца віталі пілігримаў у полацкай стараверскай Сівята-Ўспенскай царкве. Вандруйнік запрасілі ў храм, дзе пілігримы мелі магчымасць памаліцца, напаілі калодзежнай водой, пажадалі божага спрыяния ў іх справах.

Полацкія супермаркеты

1 ліпеня ў Полацку зявіўся яшчэ адзін буйны гандлёвы цэнтр — «Эўралукс». Ён разъмісціўся на двух паверхах супермаркету «Стралец».

Цэнтар Полацку перанасцічаны буйнымі гандлёвымі прадпрыемствамі. Усё пачалося напрыкінцы 1990-х, калі гандлёвымі дном «Стралец» наўбыў шырокую базу «Гарсівітла» ля аўтавакзalu і пачаў з нуля ўзводзіць Стралецкі рынак. Спачатку ўзын

двуухнавіховы гандлёвы комплекс, а затым як грыбы вакол яго пачалі расці гандлёвыя павільёны. Як для райцэнтра, у які ўпартка ператваралі старожытны горад улады, будынак рынку выглядаў нібы казачны замак.

Праз нейкі час навапалацкія гандлёвяя сеткі «Окано» выкупіла наступніца чыгуначнага вакзала дзяржаўную краму і зрабіла з яе прыстойны міні-маркет. Так у Полацку зявілася першая крама з аўтаматычнымі дэльвірамі. Да «спрэчкі» дадчыўся яшчэ адзін мясцовы гігант — гандлёвая сетка «Дзяяніс», якая выкупіла частку шынчнай Полацкай краеўскай фабрыкі «Мона» ды зрабіла «Эўралукс» супермаркет «Дзяяніс» — найбліжэйшы да аўтавакзала.

Гаспадар фірмы Барыс Ціфаў у якасці партнёра ўзgзілітускую фірму NPI. Нават дэйзайнэр, які працаваў над супермаркетам, прыехаў з Вільні — Томас Будзінас. Абсталяванне прывезлі з Швейцарыі і Даніі. 23 сакавіка «Дзяяніс» гасцініца расчыніла свае вялікія аўтаматычныя дэльвіры.

І «Стралец», і «Дзяяніс», і «Окано» істотна русіфікалі сваёй рэкламай Полацак і Навапалацак — фірмы ўпартка адмаліўшы рабіць свае шыльды па-беларуску. Дарэчы, шыкоўную шыльду супермаркету «Стралец» рабілі маскоўскія спэціялісты. Захараў у час паведамлі журналістам, што гэты пуд тэхнікі — шыльда зробена з оптавалакна і можа шыліцца мініць свой колер — у расейскай сталіцы мелі толькі клوب «Мядзеліца» і казіно «Голден пэллс».

А ў Захараў пасыла канфлікт прац «Мону» пачаліся ціжкія часы. Нечакана ў прэсе зявілася рэклама аб продажы або здачы ў аренду часткі крамы мігрыры «Стралца». Аднак свае будаўнічыя праекты бізнесовец не спыняе — будзе самы разам у Навапалацку.

Васіль Кроква, Полацак

Не чакаюць у Горадні ні варагаў, ні грэкаў

11 ліпеня ў Горадні прышвартаваўся ўкраінскі дракар «Сварог».

Гарадзенскія ўлады здолелі сарваць аранжавую рэвалюцыю. Памфлет Сяргея Максімовіча.

Дня 11 ліпеня ў сладкім месце Горадні прышвартавалася варажская ладъязда са старожытным імем «Сварог». І хоць ста гаду сёды не прыходзілі караблі, ды яшчэ з замежжа, на жыхароў гэтага не зрабіла ніякага ўражання. Не здзівілі ні памеры, ні выгляд археінха. Не ступілі на прыстань і ўлады, каб прывітаць марапладаўца, якія трапілі ў Нёман з Балтыкі, і нават хлеб-соль з дзігчутамі не прыслалі.

Учынак мясцовага начальніцтва інаки як дзіўным не назавеш. Бо толькі-толькі сама вярохойная ўлада абвісьціла, што заманулася ёй аднавіць шлях з варагаў у грэки. Не інакш, месця на ўзбое, што гэным варагам надакучылі «скандынаўскія авіялініі» — і яны жадаюць на міжземноморскія курортныя сэздзіцы шляхам сваіх незабытых прыкладаў. І кінуліся, не марудзячы, паглыбіць Аўгустоўскі канал, абвісьцішы яго ледзьве на «сталинскі будоўля камунізму».

У гэты момант у Горадні прыпыльвае спарадзічная варажская ладъязда! Нельга ні зняць каплюшку перад нашымі сладкімі памежнікамі, якія цярпіліва чакалі на рачным-памеж-

ным беразе экзатычныя вялікія човен. Зрабілі яны выгляд, што ладъязді ды дракары тут караванамі ідуць, і спактыкавана праштэмплявалі паш partiы камандзе.

Дарма спадзявалася сучасныя варагі на беларускую гасцініцасы. Няпрошаным гасцям далі зразумець, што іх прыезд нагадвае несанкцыянаваную акцыю. Бо каб яны ўсёвидомілі, дзе маюць апінцыцу, ды павінны былі за пітніцацца дэбэн асабіста падаць ўладе заяву, што хоць прыбыць у горад і масава выйдзіцца на прыстань. А гэтага зроблена не было! Тады хай радиўца, што не сустрэў іх заўжды гатовы беларускі АМОН.

Можна ўяўіць сабе думкі ўлады. Замест клясычных вінікнага у рагатах шлемах і кальчугах на ладъязді плылі ўладальнікі параптуроў са стародынным гербам — трывузам, з «Пагоні», з арлом у кароне ды пару сваіх беларусаў. Неперадзе мясцовы сыц з арнамантам (каб, крый божа, не стралілі), ззаду — блакітна-жоўты. Але ж гэтага суседства менавіта беларуская ўлада з сейных ног да галавы байца сёняння горд агню. Но ўсе паляхлівай галаве, нібы ў альхічнай рэторце, сумесці блакітнай фарбы з жоўтай ператварае нечакана ў аранжавую! А аранжавага ўлада напроты пужаеца.

У замежным Каўнасе ладъязд

дзяя з камандай стала гвоздом съярта ўгодкай каранації Міндоўга. У месце Гарадзенскім каралёўскама як агніс бацьца, на меней ад колеру апельсінаў ды мандарыны — уладе ўсёй балей караблю падавай. Ты, што на заходзе, цяпер да нас самі не падаць, бо дзеля чаго мы гэтак упарты і заціа душым Саюз нашых палікай?

Не зразумела — каб тыя палікі сюды носу не паказвалі, не на-неслы сваёй заразы натаўскай. Складаная, вельмі інервовая служба ў мясцовай ўладе. Бо дзе ў такіх умовах браць замежнага туриста? плян па якім стаціца спускае зверху? І раптам я раблюсіх відчыміх па-ўладнаму: эўрыка! А фэст гарадзенскі нацкультурнікавошта, дзея чаго? Дзеля гэтага? Дзеля свайго, біспечнага замежнага туриста!

Прыгадаў я вельмі даречы, як

зноў разам на адкрыцці

фэсту адзін армянін

выклікаў замілаванне і волескі з боку

улады, расказаўшы ў мікрофон

як, супрацькоўніць з армінскім

прэзыдэнтам, наш пахваліўся:

у мене ёсьць свае арміні, харошыя работы.

Ціпер улада хоча

зрабіць сваіх палікай, украінцы

некаторыя, бадай, ужо ёсьць,

грекі таксама, немцы, казахі і

гэтак далей.

З заплюшчанымі вачымі, у шкуры ўладнай я пачаў марыць у патрэбных рэчышчы: урачыстое адкрыццё штучнай воднай артырэй, на парадах вя-зунуць уласных замежнікаў, ніхто не паходзіць вартаў, калочага дроту ды іншых абавязковых атрыбутаў зонам памежнай пад

назвай «Аўгустоўскі канал», бо ўсе мы вышлі з краіны сирпа і молата, усе мы з-за калочага дроту, з-за жалезнай заслоны, а хоць здолеў вымкнуша з абдоймаў Вялікага Браты, уличы ад нашай дружбы народоў, той — на наш...

Ладъяздю вікінгаў у гарадзенскім порце патрузілі у фуру і павесцілі ў Берасць. Начальніцтва ўздыхнула з палёткай: аранжавай рэвалюцыі па-куль удалося пазыбегнучу!

МУШТАРДА

Прынясіце ЖМУТ паперы

Пакуль у прыбалтыві
Нацыянальны бібліятэкі німа
туалетнай паперы, наши дзяды
могуць спаць спакойна.
Фэльетон **Аляксандра Белага**.

Раптам заўважыў, што ўвесень споўніца 20 гадоў, як я карыстаюся Нацыянальным бібліятэкам. На пару месецаў мені, чым намашу з жонкай «раман». На 3-м курсе пашыр складаны курсавы, і давялося шукані кнігі, якіх у інстытуце не знайшоў. Але ў верасні, калі юблей мог бы адзначацца пырокам грамадзкасцю, гэтага зрабіць на ўласца — бібліятэка будзе зачынена на пераезд. На гэтай думцы я злавіў сябе, сядзічы... не, не ў чытальнай залі пісці каталёту. Мая глыбокая задумлівасць была выкликаная tym, што — як бы гэта далікатней — у бібліятэцы не было туалетнай паперы. Не таму што скончылася, а таму, што ніколі і не было. Но «не паложана». І ў павешана. Не было яе там і 20 гадоў таму, калі бібліятэка была яшчэ не Нацыянальны, а Ленінскі. Ленін пайшоў, а справа яго жыне. Хочаце пераканана? Зайдзіце ў прыбалтвію любой грамадзкай бібліятэкі або любой прэстыжнай дзяржаўнай ВНУ — туалетнай паперы вы там на знайдзене.

За 20 гадоў бібліятэка зазнала шмат перамен: падыходы піцер танныя і даступныя кесраксы, нават на самааблугоўваны, сканэр, лімінатар. Замія брудната, амаль прызыкальнага буфету — досьць прыстыданай піцеры ў стылі гай-тэк. Зняўшы і шапкі з канітаварамі — усё як у нармальных ўкраінскіх бібліятэках, якія так уразілі калісці сваім комфортом. Сама бібліятэка хутка пераедзе ва ультрамадрніскі будынак, які капітаваў краіне шалёнай грошы (злыя ізыди калікожу — дзесь таго, каб вызваліць стары пад службу аховы). А паперы як не было, так і ніяма. Нават цвіка табе зь нікія паразаных на кавалкі газэт. І ў кіеску з канітаварамі не прадаюць.

Як ж санстанцыя? Можа, гэта змова трансацістай-шкоднікай? Або таемны звяз асабіўка кансерватыўных этнокультуролітў парушыўся: капітаваў краіне сувязі-повоязі з каранямі-вытокамі, кожнае чаргавае малаціс пакаленіе не павінна бачыць у прыбалтвіях туалетнай паперы. Іншыя? Знак, які мусіць глыбока ўсціліць ў падсвідомасць. Бы з таких дробязгў і пачынаю чыць прадаваць Радзіму! Пакуль паперы німа і пакуль нікому ў галаву нават не прыходзіць спытанца «Чаму?», наши дзяды могуць спаць спакойна. Эўрапейскі панышаністікі ні пройдзіць, і цывілізандыстыкі ні зменіцца. (Цікава, а як у прыбалтві на «Лініі Сталіна»?).

Трэба забегчы днімі зноў у бібліятэку, якія канчатковыя не начала пераезд. Напрашу кнігу скаграва. Куплю ў шапку клей-алавак і ўклену туды выразку з гэтым артыкулам. Газэты ж ня толькі на тое, каб вісць на цвіку.

АНАТОЛЬ КЛЯШЧУК

Першая доктарка багаслоўя

Ірына Дубянецкая — першая беларуская жанчына, якая пасльяхова абараніла дысертацию на атрыманье ступені доктара багаслоўя. «Вучылася, вучылася і зрабілася вялікай вучонай», — з гонарам на сваю вучаніцу кажа айцец Аляксандар Надсан.

Ірына Дубянецкая атрымала стылізованую на навучанье ў Ільевскім каталіцкім універсітэце (Белыя) дзеўчыні год таму. З таго часу яна працавала над некалькімі навуковыми працамі па сакральнай тэалёгіі і археалогіі, вывучаля старажытныя мовы Блізкага Ўсходу. Гэтыя працы — дасьледаваныя старажытных міталигічных тэкстуў Блізкага Ўсходу і Бібліі — сышліся ў адну — доктар-

скую на тэму «Космас і хаос у Бібліі і старажытных міталигіях Блізкага Ўсходу» (яе аб'ем пад 400 стронак). У ёй Ірына прааналізавала больш за трох тысічы тэкстаў, але шкадуе, што не звязрнула ўвагу на забыткі ўсходніх цывілізацый Старажытнага Ўсходу.

Дзень абароны супаў са святым Яна Хрысціцеля. Ірына кажа, што надвор'е ў той дзень было ўспеяле, адпаведная была і атмасфера ў аудыторыі. Сяб-

ры камісіі ў такую съпёку сядзелі ў сядзібнічных мантыях, але высушахі беларуску звялікай цікаўасцю і палітылі яе працу каштоўным навуковым дасьледаваннем доктарскага ўзроўню.

Айцец Надсан прысутнічаў на абароне доктарскай дысертатыўнай і адным з першых павінішаваў Ірыну. Радасці за сваю быдуючу вучаніцу не хавае: «Ірына так разумна і разгорнута напісала, што некаторых рачаў і сам не разумею», — жартуе ён.

Пасля цырымоніі надання беларускаму тэолозію доктарскай ступені айцец Надсан разам з парахам беларускага ўніверсітата прыходыў у Акадэмію Нямай Майсейчыкам наладзілі мішу падзякі. Посьпех

беларускі падзялілі яе сабры: у акадэмічным храме гучали беларускія гімны і малітвы, ангельская чытаніны, грэка-каталіцкія трапары і ўкраінская літаратура.

Праз тыдзень першая доктарка багаслоўя прыїжджае на Радзіму. Яна не ўйліе, чым будзе тут займацца — універсітэт, дзе можна выкладаць па гэтай спецыялізацыі, у нас няма. «У Беларусі ніколі не займаліся дасьледаваннем цывілізацый Старажытнага Ўсходу», — кажа Ірына, — але гэта і наша гісторыя, наши карані, і калі мы іх ня будзем ведаць, то ніколі ня ўключымся ў сусветны канктакт. Час жа мы дагэтуль адміраем па-шумэрску».

Сяргей Будкін

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

Струменскі Сымон. Стрыты Беларусі, або Доля беларускага народа: Зборнік матэрыялаў / Пад рэд. С. В. Барыса. — Менск [б. в.], 2005. — 144 с.

Bialorus / Pod red. Bernarda S. Albinia i Walentego Bulaka. — Wroclaw: Arboretum, 2004. — 411 s. — (Europa Wschodnia Dekada Transformacji).

Зборнік артыкулаў польскіх і беларускіх аналітыкаў пра актуальнае становішча ў Беларусі. Публікуюцца таксама падборка дакументаў па ідеялагічнай палітыцы ўладаў і новая вясенняя канцэнцыя Беларусі.

Deputaci Trybunala Głównego Wielkiego Księstwa Litewskiego (1697–1794). Spis / Pod redakcją Andrzeja Rachuby; Opracowali Andrzej Rachuba i Przemysław P. Romanuk przy współpracy Andreja Macuka i Jęwgienija Aniszczenki; Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk. —

Warszawa: DiG, 2004. — 448 s. [Дэпутаты Галоўнага Трыбуналу Вялікага Княства Літоўскага (1697—1794)]

Кніга складаецца з географічна ды храналігічна систэматизаваных сынапсісаў дэпутатаў Трыбуналу ВКЛ. Гэты суд меў характар грамадзкага, а не сізыпіялізованага прафесійнага, бо дэпутаты-суддзі біраліся ў паветах на сойміках. Гэтыя цыкавы досьвед самакіравання можа біць пасльяхова скарыстаны ў далейшым. Сэсіі Трыбуналу, якія самімі ўзялі ў Менску і Навагрудку, а ад 1791 году — у Гродні.

[Маскава ў руках палякаў. Дзёйнікі камандзіраў і афіцэраў польскага гарнізону ў Маскве ў 1610—1612 гадах.]

У час пагаршэння адносін паміж афіцыйным Москвой ды Варшаваю польскае выдавецтва апубліковала кнігу, у якой самімі ўзельнікамі падзеяў апісваецца знаходжанне адзізлаў Рэчы Паспалітага у расейскай сталіцы. Сярод чатырох аўтараў месца нараджэнняння толькі Мікалай Сыцібор Мархозкага застаецца невядомым, але трох астотніх мэмуарысты дакладна звязаюцца з грамадзянамі ВКЛ: Самуэль Мацько, Ян Пётр Сапега, Ян Язэп Будзіла і пакінулы таякі радзік: «раней [такі голад] быў нечуваны і цяжкі да апісанія, пра яго ніводная хроніка ў гісторыі на съвядомы... бо калі ўжо травы, карэнічыкаў, мышы, сабак, кату, здыжлінія не засталося, тады вязынія паепі, трупы, выкананыя зь зямлі, зъелі, пихота сама сабе паепі і людзей, хапаючы, пaeла». Апакаліпсіс настасяе як плацца за небяспечнай амбіцы.

ADz

НАД ШУМАМ ДЗЕН

Back in Bielaje Bałota

СЯРГЕЙ БАЛАХОНАЎ

Як грэшніка да сваіх грахоў, гэтак мяне часам цягне ў мясыціны колішніх творчых хуліганстваў. Бывае, гатовы кінць усё, сесцыі на цягнік і выправіца ў вёску Белае Балота, куды быў некалі закінуты съцодзённымі вяграмі ўніверсітэцкага разъмеркаванія. Цікава паглядзеца на калегаў і былых вучняў. Але прывідныя павукі пачынаюць цвяліць мяне сумленне маҳнатымі лапкамі: пачуваю перад Белым Балотам п'ёную віну.

Мінula шэсьць гадоў. Наймалодшыя з тагачасных мяих вучняў скончылі школу. Саму школу перарабляюць у базавую. Домаграфічная сытуацыя — абы-што, хоць дэльце белабалоцкія жанчыны атрымалі ад прэзыдэнта орден Масі за выхаванье пяціх дзяцей. Чарнобыльская кляймі «зона пражывання» не надае аптымізму, колькі б там ні было скорыя на квадратны клямітар. Хоць здатны, бяжыць ад таго, што пачасця.

Былыя вучняў-балоцкія выпадала сустракаць у Гомелі. Свайম часам яны былі *best of the best* сярод раўнайтаку. Дзеці віскавай эліты. Ніхто з іх пры ціперашкіх сустэрчах не пасмеў мяне ўпікнуць за мае ўёці з іхняга балота. «Правілы зізделалі», — апраўдаючы яны на столкі мяне, колькі саміх сябе і ўласці намер на візітаца дадому. Яны кажуць, што вёска перажывае глыбокі заніпад, пра які пісалі і сачыненіях. «Зусім цяжка жыць, таму людзі не маральныя, а напрочу агресіўныя, злыя, не дапамагаюць адзін аднаму», — канстатаваў тады нехта. І як тут не дасі веры таму, калі іхня ўчорація аднакляськіні ўжо мачоўца з плячымі судзімасці?

У крымінальных звоздках мне трапляліся паведамленні пра злачынствы, учыненыя ў Белым Балоце зусім маладымі людзьмі. Выходзіць, я калісі апавядаў будучым злачынцамі пра пастаўанье Каліноўскага і абавязчынне БНР. Дрэна слухалі, захопленыя расейскай папсой, амэрыканскімі баевікамі і тутэйшымі жаданнем *жыць на дурніцы*. І вось дваццацігадовы дзяцюк прабраіцаў прараз цемру зімовай ночы да крамы, каб вырубіць сыгналізацыю і ўрэшце скрасыць неішта з харчаванням. І вось малады балаліні напару з бацькамі гвалтам забіраюць у аднавіскоўца на ягоным падворку 20 баксаў, а потым прыходзяць якіч раз, каб у якасці «даважкі» прыхынці пляшык віна «Маладзецкае». Да што там суседства, калі брат, спрачаючыся з братам, не знаходзіць іншага аргумента, апроч удара нажком у жывот?! Бандыці съверб — зъява, якую можна разгледзець яшчэ ў дзіцяцінстве. І від拔а, усе гэта бачань, але нічога з тыми робяць. Не дапамагае і царква.

Паніжэнне ўзроўню культуры цягне за сабой і проблемы са здароўем. Белае Балота ўмудрилася пры канцы мінлага году апынуцца ў пераліку населеных пунктав Рэчыцкага раёну, дзе былі выпадкі захвораньня на каросту. Можна было бусё спыніць на прыроду, але дактары катэгарычна зайдзяць, што адна з галоўных прычын хваробы — незахаваныя асабістай гігієні. Мыцца на мылоцца людзі. Вось і пакрываючыся віскавай каростай — своеасаблівым культурным слоем сучаснасці. Сучаснасці супяроччівай, сучаснасці падманілай. А хто там ідзе? Балалін.

Свята паэзіі ў Ляўках

Нават Лукашэнка пачаў з Купалы.

У Ляўках пад Воршай адзначылі 123-ці дзень народзінаў Янкі Купалы. Нават прэзыдэнт па-свойму яго ўшанаваў. Сваё турне па Аршаншчыне 7 ліпеня ён пачаў з паходу ў Купалаўскі музэй. Што праўда, афіцыйныя СМІ гэты візит замоўчали: у музéй Лукашэнка пайшоў а восьмай раніцы, а «асвягленне» пачалося зь дзясятай — з Копысі, дзе ён нарадзіўся.

9 ліпеня пад Ляўкамі сабраліся аматары роднага слова на Свята вольнай беларускай паэзіі. Пераважна гэта былі ўдзельнікі Фраздовіцкага літаратурна-мастакага пленэру, што сёлета прысьвячаўся памяці Каракеўчы. Далуччоўся нават мясцовы жыхар, які на ровары праяжджаў паў фэст: дзідзьзка не сумеўся, а прачытаў байку.

Спаленым сонцам пленэрніцы зъехаліся на свае заняткі. Дысцыпліну й расклад пільнаўваў сталёвы працаголік Андрэй Хадановіч, таму перакладчыцкая майстэрня сканчалася нават пры ліхтары. І пасля афіцыйнай часткі свята пачалася неафіцыйная. Калі вогнішча змог выступіць са сваімі вершамі ці песнямі кожны ахвоты. Не абышлося без імпраўізаваных прызоў: падарункам ад Георгія Ліхтарыкі, ад Зымітра Вішнёўца — «Гран для сусылікаў», а ад Валінціны Гракун зь Бешанковіч — зборнік вершаў тamtэйшых паэтў ды книга прозы Вольгі Платавай з аўтографам аўтаркі.

Ініцыятары пленэру — Ада Райчонак і Вадзім Баршчэўскі — выказалі надзею, што ў хуткай будучыні такія фэсты ўзвнікнуть па ўсей Беларусі: дазвол на пікнік браць ня трэба, а паэты — соль нашай нацый.

Адам Воршыч,
фота Ігара Марачкіна

Дзякуючы Адзе Райчонак, не замірае нефармальнае культурнае жыццё на Віцебшчыне.

Сталёвы працаголік Андрэй Хадановіч (справа) з выхаванцамі ў «бел-чырвона-белым кутку» лягеру, дзе чытаўся вершы.

Азіяцкі Чэ Гевара

Сёлета Віетнам адзначае адразу трох важных даты: 30 красавіка — трываліцігодзьдзе заканчэння вайны з ЗША, 2 верасня — 60-ю гадавіну абвяшчэння незалежнасці ад Францыі, 19 траўня — 115-ю гадавіну нараджэння чалавека, з якім звязаны гэтыя дзяўне перамогі, — Хо Шы Міна. На гэтым фоне адбудзеца першы ў гісторіі візіт прэзыдэнта ЗША Джорджа Буша ў Ханой. Піша Усяслаў Шатэрнік.

Захоплены Амерыкай

Будучы лідер віетнамскіх камуністуў (сапраўднае імя Нгуен Тхань) нарадзіўся ў сям'і вучонага-канфуцыянца. Чамусыць ў нас распаўсюджана іяправільнае ўяўленьне пра канфуцыянства як філософію аба-сплютнай пакоры. Галоўны абавязак канфуцыянца — служыць свайму ўладару, але толькі калі той, у сваю чаргу, служыць падданым. У выпадку, калі ўладар не выконвае абавязкаў, а тым больш здраджае Радзіме, супраць цалкам дапушчальны. Апошніе было вельмі актуальнымі для Віетнаму пры канцы XIX ст., калі краіна аказалася захопленай французамі, а імп'ератары ператварылі ў марыянятак канінзатараў.

Малады Нгуен востра перажываў з прычыны прынуждання краіны, разумеючы, што без засявеяния заходных ідей Віетнам наўзнейшы сваі месцы ў съвеце. Тому ён накіроўваецца ў ЗІПА. Дэкларыравае незалежнасць якой зрабіла на яго вілікае ўражанне. Новая краіна прыйшла да даспадобы. На ўсё жыцьцё Хо захаваў любоў да ўсёй амэрыканскага — пытэрэт, фільмаў, машины. Першым яго палітычным куміром стаў амэрыканскі прэзыдэнт Вудра Уїлсан.

Агент Камінтарні

Аднак будучыня Віетнаму выраслая ў мэтраполі. Нгуен кіруеца ў Францыю, дзе ўступае ў Сацыялістычную партыю, а канчатковая выза-

начальнім у лёсе нашага героя стала знаёмства з артыкулам Леніна «Першапачатковыя накід тэзу ў нацыянальным і калінініальным пытанні».

У гэтай працы правадыр сусветнага пралетэрату абвяшчай неабходнасць падтрымкі камуністамі напынільна-вызваленчых і антикалянільных рухаў. Дагэтуль лічылася, што нацыянальную проблему вырашыць рэвалюцыйнай ў мэтраполі, а самастойнае яе вылучэнне школізіць справе пралетэрату. Ленін, абвясціўшы, што нацыянальнае пытанні можа ігнараваць толькі чалавек, які знаходзіцца на Марсе, прывабіў шмат прыхільнікаў. Сярод такіх ініцыятаў быў і Хо.

Так зынкае Нгуен Тхань і зьяўляецца агент Камінтарні Нгуен Ай Куок-Нгуен. Вяршынний агнон дзеяньні ўзнік у 1930 г. Кампартыя Індакита. Туды, акрамя віетнамскіх, увайшлі лаоскі і кхмерскі камуністы. Пасля гэтага Нгуен Ай Куок-таксама таямніча зынкае. Аб ягоін съмеркі напісалі французскія газеты, а Камінтарн абвясціў афіцыйную жалобу. Дзе знаходзіўся наш герой амаль дзесяць год, дакладна не вядома. Мяркуюць, што ў СССР.

«Навучаны жыцьцём»

Толькі ў лютым 1941 г. настомны рэвалюцыянер вяртаецца на Радзіму, ужо пад новым пэўдунінам — Хо Шы Мін, што можна пераклусці як «навучаны жыцьцём». Гэта быў

Няма нічога дара-
жэйшага за незалеж-
насць і свабоду.

Хо Шы Мін

Хо вызначаўся
сапраўднай
канфуцыянскай
шляхетнасцю.
Але ў той же час
Хо быў адданым
вучнем таварыша
Сталіна. У Ханоі
партрэты «башкі
ўсіх народаў»
вывешваліся аж да
пачатку 1980-х, і
іх ніяк не хацелі
заўважаць
ліберальныя
крытыкі вайны ў
Віетнаме.

Галісія — пятая паводле
населеніцтва і адна з самых
бедных правінцій Гішпаніі. Яна знаходзіцца
на ўзьбярэжжы Атлантыкі
(галісійцы жартуюць, што
Амэрыка ім бліжэйшая, чым Мадрыд), на поўнач ад
Партугаліі.

Галісійцам, самі яны сябе
называюць «галільга», нале-
жыць важная культурна-
гістарычная ролі на Гібрэн-
ях. Менавіта мова гальега
стала першай пасля лаціны
літаратурнай мовай Гішпа-

ніі — на ёй складалі свае
творы мясцовыя трубадуры,
сядзілі на якіх былі каралі
Партугаліі, Кастиліі, Леону.
Тут знаходзіцца труна ссы-
тога Якуба (Сант'яга) — гал-
лоўная ссытня гішпанскіх
каталікоў. Гэта прыдава-
чыла барацьбу за краіну з
боку суседзіў, якія скончы-
ліся перамогай Кастиліі.

Перамога Мадрыду зъмі-
ніла статус галісійскай мовы.
Яна начала літаратура мужык-
кай. Некультурны, няздольны
як трэба гаварыць гальега —
пастаўны аўтакт кеп-
ікаў у партугальскай, гіш-
панскай, французскай літара-
турах. З прычыны беднасці
шмат гальега вымушаны
быў шукати лепшай долі за-

складаныя часы: краіну акупавалі японцы, але захоўвалася і французская адміністрацыя, падпарадкаваная ўраду Віши. Кампартыя Індакитаю фактычна перасталі існаваць. Наўзмен Хо стварае Віетнім — «Лігу незалежнасць Віетнаму». Камуністычныя лезунгі быў заменены на нацыянал-незалежніцця.

Камінтарнускі агент ператвараецца ў нацыянальнага лідера. 2 верасня 1945 г. Ха абвішчае аб утварэнні Дэмакратычнай Рэспублікі Віетнам. На некаторы момант здалося, што ўсё віетнамы аўтадыліся ў нацыянальных парыкве. Нават апошні імп'ератар Бао Дай абвясціў аб прызначанні новай рэспублікі і ўйшоў у яе ўрад.

Але незалежнасць не прызнала Францыя. У 1946 г. Парыж распачынае вайну, якая доўжылася восем год і ўйшла ў гісторыю як «будніна». У 1954 г. французы зъмінілі амэрыканцы. У супрацьвагу камуністычнаму Ханоі на поўдні краіны была створана Рэспубліка Віетнам з цэнтрам у Сайгоне.

Паўднёвы Віетнам быў разъяднаны, і канфесійная неаднароднасць насельніцтва (кatalікі, будысты, прыхільнікі розных сект) не дазваляла вылучыць адзінага лідера. Спраба Вашынгтону зрабіць стаўку на каталікі раздражняла іншыя канфесіі. З другога боку, амэрыканцы недацінвали камуністычных партызан-віетконгаўцу, іхню арганізацію, ролю насынічнай венчанай дапамогі з боку СССР (пазней Амэрыка ўлічыла савецкія воне ў Віетнаме для стварэння антыкамуністычнай «партызансікі» ў Аўгустападні). Гэтыя і іншыя памылкі прывялі да ўзяцця Сайгону камуністычнымі сіламі 30 красавіка 1975 году.

Неадназначнасць Хо

Супрацьстяяние наймацнейшай у съвеце дзяржаве ператварыла Хо ў легендзу пры жыцьці. Яго парадаблівалі з Чэ Геварам, называлі ўласленнем мудрасці. Ўсходу. Апроч таго, Хо вызначаўся сапраўднай канфуцыянскай шляхетнасцю. Насіў сыцілы строй, жыў у невялікім дамку, бо з дзяяньніства засвоіў, што на вонкавыя атрыбуты вызначаюць сапраўднага Ўладара.

Але ў той же час Хо быў адданым вучнем таварыша Сталіна. У Ханоі партрэты «башкі ўсіх народаў» вывешваліся аж да пачатку 1980-х, і іх ніяк не хацелі заўважаць ліберальныя крытыкі вайны ў Віетнаме. Па-

водле амэрыканскіх звестак, ахвярамі камуністычнай аграрнай реформы 1954-га сталі ста тысяч чалавек. 1956 год стаў у Віетнаме падобным да 1937-га ў СССР. Каб прадухіліць уплыў хрушчоўскага рэзігнізму, у Віетнаме быў расстраляны пі кінтыту інтэлігентаў. Нарэшце, адразу пасля перамогі камуністу ў 1975-м быў створаны канцлагер, куды накіравалі салдат былога сайгонскага войска, ролігійных і палітычных дзеячоў. Калі напярэдадні падзеньня Сайгону колькасць палітычнавяловленых складала 400 тысяч, то меней чым праз паўгоду гэта лічба ўзрасла ўдвай.

У жыцьці справядлівасці мала

У сваім тэстамэнце Хо пісаў, што ягонае цела павінны спаліць і разъвесьці на чатыры бакі свету. Аднак пажаданые не было выканана. Сёння Ха разам з Кім Ір Сенам, Мао Дзэ-дунам і Ўладзімерам Леніным складае камуністычную чаўверку «вечна жывых». Віетнамская піянеры па-ранейшаму прыносяць кветкі да маўзалею «дзядзькі Хо», партыйныя зvezdy klinuцца ў вернасці яго ідэям.

Толькі Віетнам стаў іншым. Сёння краіна ўваходзіць у АСЭАН — азіяцкі аналяг НАТО, а партыйны задачай №1 з'яўляецца пераўтварэнне краін ў разьвітую капиталістичную дзяржаву. Галоўнай падзеяй гэтага года мае стаць першы ў гісторыі візит прэзыдэнта ЗША Джорджа Буша ў Ханой — падзея сапраўды гісторычна.

Як кожны вучоны муж, Хо ў вольных часінах аддаваў даніну пазіі. Асобнае месца ў яго літаратурнай спадчыні займае вершаваны турэмны дэйнік 1942 г., які вылучае сапущцем уласнай годнасці і са-
майроніі. Яго пераклалі на розныя мовы свету. Беларускі пераклад належыць Янку Сілакову. Урыкі зъяўляюць сябе ўжо практывізмі.

Мне кажуць, што хварю ад клімату чужога,
Я ж знаю: па Радзіме сум раніц, нібы нож;
Ях у турме хвараць — нара страшнай нічога,
Павінен плаціць я, а я сильва ўзыла.

Побач з турмой ружа была расцьвіла,
Расцьвіла, пакінела і ціха звяяла.
Яна камарам водар уесь аддада,
Нагадала: ў жыцьці справядлівасці мала.

Сама горша — вольнага згубіць,
У прыбіральне і то тады трапіц складана:
Калі адчынена — жывот не баліц,
А жывот разблалеўся — ўсе пазачынна.

Галісія разъвітваецца з каўдыліё

Сёлетнія выбары ў Галісіі выклікалі вялікую цікавасць у Гішпаніі. Нацыяналістычны настроі ўзмацняюцца ў рэгіёне, які культурна адметны, але палітычна доўгі час самы ляяльны Мадрыду. Ці гальега сфармуюць свою паўнавартасную нацыю? Піша Вацлаў Шаблінскі.

акінам. Вядомыя нападчады гальега за межамі краіны — камандантэ Фіделль Кастро і партыйскі пісменнік Рубэн Гальега.

Адстаяла Галісія альгрывалася ў найноўшай гісторыі Гішпаніі ролю вандэці і была адным з апрышчай франкістаў. Сам Франка, хоць і быў нападкам хрышчаных габрэй, паходзіў з Галісіі. Нават пасля съмеркі генэралісмуса традыцыі франкізму маюць тут моцныя пазыцыі. Іх уласненне — Мануэль Фрага, ужо 16 год як кіраўнік мясцовага ўраду — шунты. Дон Мануэль успрымаеца як спадкемца былога каўдыліё — на толькі таму,

што быў міністрам турызму ў яго ўрадзе. Каўдыліё — ная проста дыктатар, а чалавек ад зямлі, патрыярхальны кіраўнік. Гэты «башкі» падзеньня. Такі імідж дапамагаў дону Мануэлю пімат год тримаць уладу ў родным краі. Ен так звязыўся з роілім башкі гальега, што нават не перапыніў паліваніні, калі на галісійскіх ўзбярэжжах вылісяла нафта. Такіх изнівага да экалагічных праблем аказаўся для яго фатальны. Калі першапачатковыя вілікі выбараў паніверзітэцца, яму прыйдзеца саступіць мясцоваму блёку сацыялісту і нацыяналісту. Лідэр апошніх ужо выказаў надзею, што зъмена ўлады будзе спрыяць прагрэсу краіны і ўядзе гальега ў лік паўнавартасных нацый Эўропы. Пажывём — пабалчым.

Праця са старонкі I.

Звычайна пасця кожнага тэракту сувязь з «Аль-Каідай» да-водзіць празь яе почварк. Іншых доказаў бракуе, і таму, каб авергнуць «тэорыю «Аль-Каіль», дастаткова аднаго пытання. Калі «Аль-Каіда» — магутная сетка з мноствам філіялаў, якая ажыццяўляе актыўную тэрарыстичную дзеяйсцьцю сусветнага маштабу, дык у працэсе сваёй дзеяйсці яна мусіць пакінуць па сабе сльяды. Тым часам спецслужбы на могут здабыць рэальных доказаў яе існавання.

Тэрарыстычныя гляблісты

Рыторыка наконт пагрозы з боку «Аль-Каіды» ўсё часцей нагадвае кансыпралятчінае трывъненне аб сусветнай ісламіскай змове. Кансыпралятэ-

амэрыканскіх пасольствах у Афрыцы ў 1998 г., ахрысыціла «Аль-Каідай» досьць адвольную группу падазраваных у звядзіс-ненны тых тэрактаў на чале з бэн Ладэнам.

Але німа доказаў існавання «Аль-Каіды» як арганізацыі і за часамі талібскага панавання ў Аўгандыстане. Бэн Ладэн ажыццяўляў там свою дзеяйсцьць, але ішла яна збольшага ў рамках іншых ісламіскіх груп. Даўні знаўчы Аўгандыстан Войніх Ягельскі ў кнізе падарожных напатак «Малітва пра дождь» пада-вобраз бэн Ладэн як свое-сабівага мэндэжара муджагедаў за часамі савецкай акупацыі і спрытнага дзялка за часамі таліб-аў. Ён умёў адкрываць канторы па дапамозе муджагедам, шукаць гроши і прыгожа прамаўляць. Ані быўвімі, ані інтэлектуаль-

зяўляючыца малапрыдатнымі на-зват для простага выжывання чалавека, на кожучы ўжо пра магчымасць каардынавы адтуль глябалных дывэрсій.

Галеча філізофіі і філізофія галечы

Тэорыю «Аль-Каіды» разывілі ў напрамку выглумачнай арганізацыі як ідэалетіі і сыветаполігу. Імя Бурма называлі бэн Ладэн «сыветаром-аматарам». Джаісан Борк — «прапагандыстам». Ляг-ічна — калі ўсама не спраўляецца з аперацыйна-каманднай роллю, дамо иму роль ідэоляга.

Але ідэалісты даробак самога бэн Ладэн не вылучаеца ні арыгінальнасцю, ні аб'емам. Стваральнем ідэалетіі за яго зайдёды займаўся некі іншы — некалі сундэнскі шэйх Турабі, а ціпер — выдатны заходнія публіцысты на

прыпісваныя бэн Ладэн, якія выкірываюць «д'ябліцкую» сутнасць ЗША, што душаць сусвет, не падпісваючы Кіёцкага прата-колу. Словам, гэта філізофія галечы, абвешчаная ад імя іслам-скага «трэцяга сусвету».

Хто ваюе з амэрыканцамі?

Аўгандскі селянін мог страдаць з дубальтоўкі па ангельцах ці ўзырываць гранатамі савецкія танкі, але ён на здольны падар-ваваць лёнданскас мэтро ці мадрыдскі цыгнік, бо на ўмее. Гэта здолеюць зрабіць толькі дзецюкі з грунтоўной адукцыяй, атрыманай на Захадзе. Не народныя масы падкладаюць выбухоўку, а групкі ідэалістаў, што жывуць абстракцыямі.

Найважнейшае пытанье — ці маюць гэтыя групкі ідэалістаў супольную арганізацыю? На маю-

таемнічасць. Грандыёзныя кан-цэпты — грандыёзнае фінанса-ванне.

Карысць для грамадзтва ад работы спэцслужбаў заўсёды заставалася вельмі нязпёрнай велі-чынай. Праколы амэрыканскіх і брытанскіх шпіёніў у Іраку мелі гучныя разгаласы. Віно тому стаў-ленне палітыкаў да выніку працы спэцслужбаў. Імідз шпіёна-ўзязнайкі прымушае развед-чыкай баджэра дакладаць сваім палітычнымі прадаўдамі на-натады.

Зрэшты, у імідже «Аль-Каіды» вінаватая ня толькі ЦРУ і ФБР. Алею ў агонь падлілі і іншыя аматары, зарэбіў гроши на красамоўныя спэкуляцыіх у этры ці на газетных старонках. Прыклад іракца Чэлабі, што добра «разв'ёў» амэрыканцу, пас-таўляючы тым патрэнныя доказы

Хто разбамбіў Лёндан, або Ці існуе «Аль-Каіда»?

існавала заўжды, але ці варта тлумачыць навакольны сусвет яс мэтадамі? Сто гадоў таму сусвет быў ахоплены пошасцю іншага кансыпралятчінага сюжэту, і тагачасным няготнікамі былі габрэ. На зымену жыдамасонскай змове прышыла занепакоснасць пагрозы сусветнага камунізму, калі любы выхув і стрэл — ад Сайгону да Рыму — звязываўся з падкопамі чырвоных. Чалавесць заўжды было схyltама ствараць тэорыі, каб вытлумачыць сусвет. Пазней — каяліся.

Тэорыя «Аль-Каіды»

Брытанскі журналіст Джэйсан Борк у кніжцы «Аль-Каіда: Права цензу жаху» адсачыў гісторыю панікту. У 1987 г. інтелектуал Абудаг Азам зліквай да стварэння «Аль-Каіда аль-сульба» (авангарду моцных). Ён меў на ўзведзе байкоў, якія, дзеяйчано-чы самастойна, станеуць узорам для астатніх вернікаў і натхніць паслаліты люд на баражу супраць прыгнанага. Азамавы спэкуляцыйны трапілі на вочы ФБР, якое міжволні забясьпечыла рэз-ляму: рассыльедуючы выхуки ў

німі, ані арганізацыйнымі якасцямі ўсама не вылучаўся. Дзіўны вобраз як для юладара гляблінай імпрызы тэруру.

Дый наўгад ці магчымы неза-важна кіравацца гэтым імпрызы з пячораў Гіндукушу. Сучасныя тэхналёгіі відома, даюць магчымасць такай камунікацыі, але ультрановыя цашкі ў пячорах сваім выглядам і выпрамянен-нем дэмаскаліў блыбія сур'ёзных рухі. Зрэшты, недарэчна глядзелася бі кіраванне гляблінай тэрарыстычнай сеткай, вы-сылакою з цысянін пасыльніх на аслах, таксама было бы неда-рэчна. Апроч таго, недаступны для амэрыканскага спэцназу раёны (дзе нібы хаваеца ўсама)

Трэвожнае чаканьне ў лёнданскім мэтро. Пасля тэрактаў рух цыгнікоў спыніўся на ўсіх лініях.

старонках рэспектабельных вы-данняў. Таму варта задумаша, а ці ёсьць гэта самая ідэалетія? Прэзідэнт Буш называе як «ідэалет-гія нянявісці», але паставяныя стан нянявісці — гэта, хутчэй, шаленства, а не ідэалетія. Бэн Ладэн — не ідэоляг. Але гэта — фігура на экране. Выключчыце тэлевізор — і яго німа.

Няма і «ідэалетія «Аль-Каіды», «ісламізму» ці «джыгадызму». Гэтымі мяняшкімі азначаючы вільнісі канглімэратаў розных каліярэлігійных плыняў, матраспа-рацаваных і падазроніа блізкіх да іншых нерэлігійных радыкаль-ных плыняў «трэзіяга сусвету» ды антыглабалізму. Меркаваныя «чальцы» «Аль-Каіды» пераймаюць вельмі размытыя рэчамі. Эгі-зіянін Завагіры абвісціў крін-ція ўсякага ліха транснацыя-нальнай кампаніі. Мухамада Ату (што загінуў 11 верасьня) і цяпер памятаюць дзікуючыя ягоными рефлексіямі на тэмы несправяд-ливасці сусветнай эканамічнай систэмы, а сам бэн Ладэн яшчэ нядаўна лічыў сваёй асноўнай задачай заваліць саудаўскі рэжым. Зрэшты, ёсьць і дакументы,

думку, гэта супольная арганіза-цыя створана выклічна занадта шырокімі абагульненінімі. Праблема ў тым, што для некаторых дзяржаваўных службou пы-таныне назунасці лігічных сувя-зяў паміж асобнымі падзямі і абагульненінне разных фактавых непасрэдна звязаных з пытаннем фінансавання.

Так, бачачы ў газэце падагуль-ненны звесткі аб колькасці вы-падкаў хуліганства, абывальц звяртаўся ў міністэрства ў Віетнаме 57 тыс. жыхару, амэрыканцы вызваліліся ад веры ў тэорыю «камуністычнага даміно» і звязніліся дыярэзультатамі і пайшлі на вывад войскай. Праз нейкі час Віетнам альшоў ад вая-нічай пазыцыі, і сеньня ў Ха-ною з Вашынгтонамі ці выдатныя стасункі.

Некалі Вашынгтон (а разам з ім і шырэйшая заходнія суполь-насць) прыйдзе і да ўзважанага погляду на ісламічную проблему, «Аль-Каіду», Ірак і ісламскі сусвет. Трэба зразумець, што вінаваты, каб ведаць, што рабіць. На жаль, цана разумен-ню — кроў і трагедыі, накшталт лёнданскай.

7 ліпеня ў Лёндане вачамі беларуса

Я працу ў лёнданскім Сіці. 7 ліпеня выехаў з дому раней — заскочыць перед працай у тра-нажэрную залю. Ехай на цыянікі з пайночнага Лёндану да станцыі «Moorgate». Усё як заужды: Лёндан спыніацца на працы.

Выйшай з транажэрнай залі, а людзі кажуць, што адбыўся вы-бух на адной са станцый метра. Але быццам бы на бомба, а су-тыкненне двух цыгнікоў. Ахва-раў нібы не было. Ужо ў офісе

прыходзіць навіна, што адбыў-ліся шматлікія выбухі на розных станцыях метра і нават у аўто-бусе. У тыніку, кажуць, і на станцыі «Moorgate», на якой я быў за пайгаданы да эгітага. Ну ўсё, думаю: кац не пайшоў раней на транажэрную залю, то быў бы ўжо на тым съвеце (праўда, праць некалькі гадзін сказалі, што выхуки былі толькі чаты-ры і на станцыі «Moorgate»). Нічога не адбывалася).

Жонка тэлефоне:

- Як ты тагі?
- Пакуль жывы.
- Як будзеши да хаты дабі-рацца? Увесь транспорт у гора-дзе спынены.
- Ни ведаю, — кажу, — па-куль паліцыя загадала заставацца ў будынках і на вуліцу не вы-ходзіц.
- Інтэрнэт перагружаны, маб-ильная сувязь таксама. Цыянка знайсці інфармацыю. Паступова

прыходзяць жахлівія навіны — дзясяткі забітых і параненых людзей недалёка ад нашага бу-дымку.

Тэлефануць маци ў Гомель, каб звінцы напружанае хваліваць. Маци, што часцяче, яшчэ на чула пра бомбы ў Лёндане. «Едзь, — кажа, — дадому, і беражыце сябе, а буду за вас малицца».

Потым началі прыходзіць электронныя лісты, а таксама тэлефанаваны ад маіх кліенту

розных краін. Звязваліся такса-ма мае сабры з Оксфорду і Лёндану.

У другой палове дня частку транспарту — аўтобусы і пару цыгнікоў — зноў запусцілі. Жон-ка ўжо дома. Яна працуе недалё-кадому, а я сяджу ў аўтобус і рыхтуюся да дойгай дарогі.

Народ вакол маўкліў і сур'ёзныя, алі чытаю ў вачах рашу-чысць. Маўлай, вораг на нас не за-тухае. Для Лёндану бомбы — які жыў ў тэрарызме. У Другую сусветную вайну горад нишчад-ваў бамбілія наўсім. А ў 1970—1980-х гады горад жыў з тэрарыстычнікі актамі IRA.

Адчуваецца, што сярод лён-данцаў іншо ўжывае той дух маўкліў стойкасці. Жыццё будзе працягвацца, як і раней, тэ-тарыям і бомбы не перамогуць.

Ужо калі хаты сустракаю знаемага баўгарына, які жыве ў брытанскай сталіцы пад 15 гадоў.

— Ну што, дружа, падумва-еш, як усё тут кінучы і нараду ў Баўгарыю, далей ад тэрарызму, у якую цікую ёсцаску на Чорным моры?

— Можа, гадоў так прац 20—25, калі на пансю пайду, — усь-міхаеца баўгарын.

Павал Шауцоў, Лёндан

Дом, які збудаваў кандыдат

Радавая сядзіба Аляксандра Мілінкевіча ў Берштах, што на Шчучыншчыне, на самай мяжы з Літвой, — гэта амаль 18 сотак зямлі, дом, лазня, гаспадарчыя прыбудовы і этнаграфічны музэй. З часоў Вітаўта Вялікага ў Берштах існаваў на працягу паўтысячагодзінні вялікакняскі паліўнічы палац. У 1496 годзе менавіта тут кароль Аляксандар нарадаў Градын Магдэбургскае права.

Дом Аляксандар Мілінкевіч начаў будаваць яшчэ ў 1991 годзе, на самым досьвітку беларускай незалежнасці. Як сам кажа, «нібы і выпадкова, але мой дод стаў атаясмілівацица з нашай незалежнасцю». Пытаныне, дзе будаваць, николі не стаяла. Толькі Бершты! Адсюль усе продкі, на гэтых землях працягнулі прадаць у атрадзе Людвіка Нарбута бралі ўдзел у паўстанні 1863 году. Берштаўская пунчча. Ледзь не за дзесяць мэтраў ад хаты Берштаўскае возера. Возера чыстае, бо ў Берштах николі не было добрага калгасу, не было калгасных палёў, адпаведна, вада ў возеры не забруджвалася рашткамі ўгнаенняў. Дом Мілінкевіч

будаваў нясьпехам, «каб на гады і перад людзьмі сорамна не было». З вуліцы глядзіш — нібы і звычайны дамок, але ўнутры адчуваеш густ гаспадара і разылк «на гады» — ладна апрацаваныя бярвёны, уласнаручна зробленыя дзъверы і вокны, палатніны фіранкі, печка, камін з каванымі рагачамі, драўляны стол.

Этнаграфічны музэй у сваёй сядзібе Мілінкевіч ствараў супольна з землякамі, дапамагалі таксама бард Віктар Шалкевіч, гарадзенскія мастакі Алеся Сураў і Уладзімер Кіслы. Перавезлы з Маствоўскіх дэльце старыя хаткі, якія пасыя злучылі ў музэй. Банька Кіслага Мікалім, папрацаваўшы ў свой час страхаром, накрыў хату-музей саломай.

Тры гады таму пасялілася ў хате куніца. Уночы, раз на дзесяць дзён, яна абыходзіцца свае ўладанні. «Вэрхаду робіць багата», — прызнаецца Аляксандар Мілінкевіч, але ад спраб пагнаць яе з хаты ўжо адмовіўся. Некта з мясцовых сказаў, што куніца — гэта сымбаль заможнасці, цеплыні і празлівасці.

Тэкст і фота Юліі Дарашкевіч

Каб любіць Беларусь нашу мілую...

Працяг са старонкі 2.

З Табліцы 2 вынікае, што ў канцы 1990-х гадоў беларусы ў сінсце нацыянальнага гонару былі сярод посткімістичных нацый із першымі і не апопінімі, сярод суседзяў відавочна саступаючы толькі паякам. Характэрна тое (гледзі Табліцу 2), што этнічныя меншасці паўсюль ганацаца краінай праживання ў меншай ступені, чым тытульны этнас. Гэта спрадвядліва і ў адносінах да Беларусі, і тут разры бывае заўажыўшым — большым, чым у Расей і Літве, але меншым, чым у Латвіі і Украіне.

Параўнаныя звестак па Беларусі, прыведзеных у Табліцы 2, з вынікамі трансевенскага апытання, праведзенага пры спрыяльні НІСЭПД і «Понціус» паказвае, што індэкс гонару беларускіх грамадзян застаўся прыблізна на ранішым узроўні.

Калі параўноўваць гэтых паказчыкаў з амэрыканскімі, то ў траўні 2002 году падчас апытання, праведзенага службай Гарыса («The Harris Poll»), 84% амэрыканцаў адказалі, што вельмі ганацаца тым, што зъяўляючыся грамадзя-

Кіраўнік дзяржавы — важны, але не адзіны і не галоўны сымбаль нацыі.

намі ЗША, 12% — што толькі часткова ганацаца, 2% — што на вельмі ганацаца, што зусім не ганацаца тым, што яны амэрыканцы, — менш за 1%. Адпаведна, індэкс гонару амэрыканцаў паводле гэтага апытання службы Гарыса складаў 2,8. Гэты паказык мяняецца з часам, аднак і амэрыканцы, і паяки зайдзяць адрозніваліся велізарным патрэбізмам і гонарам на сваю Айчыну.

Летась міжнародная служба Гарыса правила аналітичнае даследаванне ў Ёўропе, звесткі якога паказаны ў Табліцы 3.

Табліца 3. Індэксы гонару 2004

Гішпанія	2,41
Італія	2,34
Вялікабрытанія	2,23
Францыя	2,21
Нямеччына	1,72

З Табліц 2 і 3 відаць, што гонар за сваю краіну, гонар за сваё грамадзянства непасрэдна із звязаны з добраўбытам. Калі паякі ў канцы 1990-х маглі ганацаца, апрош усяго іншага, і поспехамі нацыянальнай эканомікі, то эканамічнае становішча, напрыклад, грузінай ці сэрбія было дастатковая бядотным, аднак гэтыя народы дэмантстраўвалі даволі высокі ўзровень на-

цыянальнага гонару. З другога боку, цалкам паспяховая ў эканамічным сэнсе Літва выклікала стрыманася пачучыць гонару ў сваіх сыноў і дачак. Ціперашні драматычна ізлік ўзвесьненія нацыянальнага гонару немаў таксама тлумачыцца на найкімі жахлівымі праваламі нямецкай эканомікі.

Табліца 4, паданая ніжэй, атрыманая на падставе звестак трансевенскага апытання, паказвае, што ціперашні ўзвесьненія гонару беларускіх грамадзян з сялою краіні ў малой ступені абумоўлены канкрэтнымі зъяздзіцьцінімі іх Айчыны.

Табліца 4. Калі Вы ганацыцеся тым, што Вы — грамадзянін Беларусі, то чын менавіта Вы ганацыцеся? (Адкрытае пытанні, магчыма некалькі адказаў.)

Юлія Дракархуст

З аднаго боку, такая карціна ўядомай ступені зъяўліеца абрэзжынем страху, што нацыянальная еднасць краіны можа пахісніцца з прычынамі сіхіхі катализмаў, напрыклад, эканамічных, бо і ціпер яна на эканамічным добраўбытам абумоўлена. З другога боку, Табліца 4 нічога не гаворыць пра паказык мяняеща з часам, аднак і амэрыканцы, і паяки зайдзяць адрозніваліся велізарным патрэбізмам і гонарам на сваю Айчыну.

Больш дэталёва даследаваньне паказвае, што съгутыя не таго і ёй ідэйчына. (гледзі Табліцу 5.)

Звесткі Табліцы 5 дужа насыціроўваюць як паказчыкі стану беларускага грамадзтва. Гэтыя звесткі съведчаць пра існаванье моцнай адмоўнай сувязі паміж гонарам за беларуское грамадзянствам і стаўленнем да прэзыдэнта Лукашэнка — ягоных прыхільнікі ў значна большай ступені, чым праціўнікі, скількі ганацыща сваім беларускім грамадзянствам. Сувязь настоідактавана, але моцная, прычым пры пераходзе да больш канкрэтных пытаньняў, што непасрэдна адлюстроўваюць стаўленьне да кіраўніка дзяржавы, разрыў ва ўзроўнях гонару павялічваецца, ён істотна большы, чым быў у канцы 1990-х гадоў паміж беларусамі і прадстаўнікамі этнічных меншасціц (гл. Табліцу 2).

Табліца 6. Сувязь паміж ўзроўнем гонару быць грамадзянінам Беларусі і поглядам на месца Беларусь ў съвеце*

Ці ганацыцеся Вы тым, што Вы — грамадзянін Беларусі?	Групавы індэкс гонару
Пэўна Хутчай Хутчай Пэўна не (42,6%) (23,4%) (15,1%) (5,2%)	
Ці павінна Беларусь стаць членам Еўрапейскага Звязу?	
Пэўна так (15,5%) 31,4 17,7 28,3 13,8 1,73	
Хутчай так (31,9%) 33,8 28,2 21,0 5,2 2,02	
Хутчай не (19,8%) 47,2 30,6 10,1 3,1 2,33	
Пэўна не (15,6%) 71,3 12,0 4,0 0,9 2,74	
Якая замежная палітыка для Беларусі найлепшая?	
Лепшыя адносіны з РФ (30,7%) 57,3 26,8 10,6 13,4 2,55	
Лепшыя адносіны з ЭЗ і ЗША (6,4%) 28,2 16,5 29,2 18,3 1,59	
Лепшыя адносіны з РФ, ЭЗ і ЗША (52,3%) 37,5 26,2 19,1 6,2 2,03	
У нас хапае ўласнікі рэсурсаў для развіцця (8,0%) 32,6 24,8 15,2 7,6 2,02	

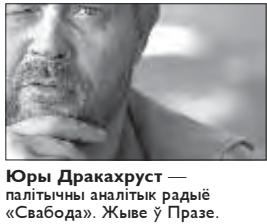
* Табліца чытаецца па радках.

Табліца 5. Сувязь паміж ўзроўнем гордасці грамадзянствам Беларусі і стаўленнем да Аляксандра Лукашэнкі *

Ці ганацыцеся Вы тым, што Вы — грамадзянін Беларусі?	Групавы індэкс гонару
Пэўна так (23,4%) 33,1 24,5 23,0 9,0 1,91	
Не (35,9%) 59,0 22,5 7,9 0,9 2,54	
Уявіце, што ў 2006 годзе адбудуцца свабодныя і справядлівыя выбары прэзыдэнта, як у 1994 г. Хто на іх пераможа?	
Будзе зноў выбраны Лукашэнка (55,0%) 52,5 23,5 9,5 2,5 2,43	
Будзе выбраны нехта іншы (25,7%) 29,7 26,5 24,8 10,1 1,82	
За каго Вы будзеце галасаваць у 2006 годзе?	
За Лукашэнку (40,7%) 60,1 22,3 5,3 0,6 2,61	
За кандыдата ад демапалітыкі (23,2%) 27,9 21,9 29,6 11,9 1,72	
Ні за каго з іх (19,0%) 33,3 27,4 19,5 8,9 1,83	

* Табліца чытаецца па радках. першая лічба ў асноўнай частцы таблицы азначае, што з тых, хто лічыць, што ёсьць людзі, якія кіравалі Беларусью за Лукашэнку, 33,1% пэўна ганацыце тым, што зъяўляючыся грамадзянінам Беларусі.

** Лічбы ў дужках — адсотак тых, хто даў адпаведны адказ спрэду сіх апытаных.

Юры Дракархуст — палітычны аналітык радыё «Свабода». Жыве ў Празе.

іншых грамадзкіх інстытутаў — парламэнту, ураду, міліцыі, судоў, партый і г.д. Згодна з Табліцай 5, гэта сувязь мае больш глыбокі характар: у прыватнасці, адмоўнае стаўленне да кіраўніка дзяржавы пашыряеца ў выніку на ўсё грамадзтва і на краіну. Ты, каго не задавальняе Лукашэнка, сустракаюцца з прыватнай ягонага ўплыву на кожным кроку свайго буддэннага жыцця, на кожным кроку яны сутыканоцца з перавагай ягоных прынцыпаў і ігнаваннем, тантаннем ды прыніжэннем сваіх каштоўнасцяў і памікненням. Для

многіх з іх Беларусь — гэта краіна Лукашэнкі, у якой ім, па вялікім разуму, прости німа месца.

І наадварот — прыхільнікі прэзыдэнта, якія падзяляюць ягоную каштоўнасць, паўсюль бацаць ажыццяўленыне этых каштоўнасцяў, што ўзмацняе іх гонар за краіну наагул.

У выніку Беларусь акказаеца глыбока расколатай краінай — расколатай па прыміце каштоўнасці, прычым раскол закранае не толькі праблемы палітыкі, эканомікі і сацыяльнага жыцця, але даходзіць і да вышэйшага ўзроўню каштоўнасцяў грамадзтва — стаўлення на яго самога.

Наступная Табліца 6 дэмантруе сувязь паміж гонарам быць грамадзянінам Беларусі і поглядам на месца Беларусь ў съвеце*.

Тут мы назіраем істотны разрыў ва ўзроўнях гонару беларускім грамадзянствам паміж прыхільнікамі заходні і ўсходні арьянтацыі краіны. Асабліва ўражвае разрыў паміж гаранічнымі прыхільнікамі і праціўнікамі далучэння Беларусі да ЭЗ — апошнія па ўзроўні гонару за сваю Айчыну пераўзыходзяць палікай і амаль дасыгаюць чэмпіёнскага ўзроўню амэрыканцаў. Хаця на менш уражвае і разрыў ва ўзроўнях гонару між прыхільнікамі добрых стаўнішчаў толькі з Расіей і толькі з Захадам.

Усё сказанае вышэйшай дапускае цалкам апалаігетычную інтэрпрэтацыю: маўліў, прыхільнікі прэзыдэнта і Расей — сапрадунія патрыёты, а праціўнікі гэтых адvezчных беларускіх каштоўнасцяў на ўлібіц і «беларусу нашу мілую».

Але гэтых «нялюбячых» акказаеца паміжнасць неіншартуральна шмат: напрыклад, паслядоўныя прыхільнікі і праціўнікі інтэграцыі Беларусі ў ЭЗ амаль роўнага па колькасці, і гаварыць пра каштоўнасці, якія падзяляюць пераважнай большасцю, у гэтым выпадку не даводзіцца. І па пытаннях, датчыкіх стаўлення на Лукашэнку, групы ягоных праціўнікаў знаходзяцца калі і ў меншасці, то ў вельмі ўнушальней, каб гаварыць пра іх адхі-

пошта рэдакцыі

льнене ад пануючых уяўленыяў. Тут таксама траба адзначыць, што, хаця пытаныне пра нацыянальны гонар часта выкарыстоўваецца ў аптытаныях, якія праводзяцца ў розных краінах як індыйската партыятызму, у нашай культурнай традыцыі гэтая не зусім адноўлявальная паняткі.

Можна любіць Айчыну «дзіўнай любоўю», пра якую пісаў расейскі кіясык — любоўю, якая знаходзіцца юшчытам прадмету гонару ў «стране рабов, стране господ». Тое, што ў нашым выпадку бліжэй да рачайсаны ёсць менавіта такое тлумачэнне, можна давесці вынікамі аптытаны.

Людзі, якія супаруды на любіць сваёй Айчыны, усьведамляюць, што знаходзіцца ў меншасці. У той час прыведзеная ніжэй Табліца 7 сведчыць адбыло, што ёні не апантніты прэзыдэнта, ні нават людзі, што не адчуваюць гонару за сваёй беларускай грамадзянствам, за меншасці сябе не адчуваюць.

Таблица 7. Сувязь паміж гонарам быць грамадзянінам РБ, меркаваным галасаваннем на выбарах 2006 году і адказамі на пытанні: «Як вы думаеце, Ваши погляды падзяляе меншасць ці большасць людзей у Беларусі?»*

	Думаю, что большасць	Думаю, что меншасць
(67,5%)	(9,9%)	

Галасаванье на выбарах 2006 году		
За Лукашэнку (40,7%)	73,5	6,2
За кандыдата ад дзензіваліцы (23,2%)	69,8	14,2
Ні за кога ёх (19,0%)	63,8	15,6
Цяжка адказаць/ не адказаць (17,1%)	53,0	6,1

Ці ганарысяць Ви		
тым, што Вы — грамадзянін РБ?		
Пэўна так (42,6%)	77,0	7,3
Хутчай так (23,4%)	66,4	11,9
Хутчай не (15,1%)	63,1	12,8
Пэўна не (5,2%)	59,8	17,0

* Таблица чытаецца па радках.

Як бачым, большасцю адчуваюць сябе на толькі прыхільнікі прэзыдэнта, праштунікі — таксама і прыблізна ў той час ступені. Першага часткі Табліцы 7 тлумачыць другую: сярод тых, хто не ганарыща сваёй Айчынай, так шмат тых, хто лічыць, што іх погляды падзяляе большасць, таму што сярод іх мала людзей, што наагул на любіць «гэтую краіну», а шмат людзей, што любіць Беларусь першагаўскай «дзіўнай любоўю».

Звесткі Табліц 5 і 6 паказваюць: пад вонкавым спаком беларускай грамадзіцтва хаваючы напружанье, глыбокі разрыў каштоўнасці і памікненія.

Гэта сытуацыя надзвычай неспрыяльная для дэмакратычнага разъвіцця Беларусі. І справа на толькі ўты, што ціпэр наша краіна ад эгтага дэмакратычнага шляху прыметна аддалялася. Згодна з кіясыкамі паліталегіі, самай важнай перадумовай дэмократыі з'яўляецца нацыянальная еднасць, можна пачуцьці прыналежнасць да адзінай палітычнай супольнасці. Для таго каб меншасць прызынала ўладу большасць, іх павінна абыяднаваць нешта важнае для абедзівых груп, меншасць павінна абыядвучаць, што большасць — гэта большасць з нас, большасць ад «мы», у якую ўключанецца і меншасць. Да таго ж меншасць павінна быць упэўнена, што яна і насамрэч меншасць. Калі яна ні гэтай унутранай еднасці, ні гэтай упэўненасці, сытуацыя пагражае выбухам.

Падвучыце тапаніміку

У дойлісе Я.Белакрыўскага «Новая менская тапаніміка» (№25, 8 ліпеня) засмучла беззапэлчыўнайсць зўтара, які пастаўіў ад аздын шэраг Місынкі і Мельнікайтэ, Свярдловік і Харужык. Героі і герайні апошніх вайны сваёй мужніцтвом і пакутніццем сымесцю заслужылі, каб менскі вуліцы наслілі іх імены. Веря Харужык, апроч таго, змагалася за права беларусаў у давайнай Польшчы.

Мисуніша кацэць, што Талстой, Маякоўскі ў мелі книгага даўнінай да беларускай культуры». У 1910-г. «Наша Ніва» называлася Талстога «сумленнем цлага сявецтва» (№46), а Якуб Колас напісаў верш «Памяці Талстога». У 1920-я Маякоўскі ўпіўваў на літаратурнай «младнякоўшчыце» і творчасцю, і жыў пыткамі, вістыплюючы ў Менску.

Што да закліку ўстанаваць імяні В.Ваньковіча і Буйніцкага, дык у рэвію станцыі метро «Усход» ён быў вуліца Ваньковіча, вуліца і залупак Буйніцкага.

Таксама мноці зыдзіўлі, што ў чэрвеньскіх

нумерах «Нашай Нівы» сл. «Віцебскія Траптары і Танкаву». Дзе тэх вуліцы шукаць? Ім яшчэ ў канцы XX ст. наадваронку імяні Азгура і Танка.

Уладзімер Паўловіч, Менск

Заява Алеся Анціпенкі

І ліпеня газета «Glos znad Niemna» перадрукавала мой артыкул «Звязы меншасці беларусаў», які ўпершыню з'явіўся ў 1995 г. у кнізе «Стэрэотып і нацыя: выдадзены на паданні пал-ангельскі і па-польску».

Гэта абуральны факт, бо ніхто з рэдактараў газеты не звязаўся да мене па дэзлаву на перадрук. А таму з'яўленненне артыкулу без майго згавору глыбайдзе як гарышчны ў аўтарскіх правоў. Гэта тым больш прыкры для мене факт, што на сеній газета набыла скандалную вядомасць. У выданнях з падобнай рэпутацыяй я ніколі не друкую сваю артыкульную і ніколі не падаўшася да адрукаваць, калі б да мене звязнікі па дэзлаву. У гэтай справе я пакідаю за сабой права звароту ў суд.

Алеся Анціпенка

Стужкі патрыётаў

Падчас сялятавання Дня незалежнасці ў Баранавічах чальцы БРСМ раздавалі мінакам чырвона-зялённыя стужкі з закліком наявіцаў іх на адзінцы азітны агут. Гэтым чынам можна было выкарыстаць любоў да Бацькаўчыні. Новыя ўлады давядзілі добра патрацаўць, каб вярнуць на пачаснае месца бел-чырвона-белыя сцяг і «Лагоню».

Простага дзякруту будзе недастаткем.

Давядзенцы экаціўніцтва з'яўляюць розныя рэакціі на гэтыя заходы і весьці тлумачальную працу. У Баранавічах ведаю хлопцы, якія яшчэ не-калькі год таму шашыраваў па горадзе з чырвона-зялёным знаком, спрабуюць размаўляць па-беларуску. На пытанні, чаму ён носіць тaki знак, шыфр з'дзіўляецца: «А які яшчэ?» Хапіла невялікай тлумачальнай гутаркай ды некалькіх кніжак па гісторіі, каб ён стаў бел-чырвона-белым нацыяналістам. Зрештой, ён ім ужо быў, праста на меў сапраўднай інфармацыі.

Ня будзе скрытам, што за дзесяць год вырасла новая пакаленіе. Пакаленіе, якое любіць Беларусь, хоча яе незалежнасці, але ні халеры не ўліпле пра спарадную гісторыю краіны і сымболы. Гэтак склаўся лёс, і гэтак не драпацаўала настайшства — наша праслаўлены ў СМІ выкладчыкі складаюць, які пастаянна на дурных наўчэніях іх сварливых бацькоў. На-стайшства, якое выйшла звёскі з абльошчынай ненавідзіць сваю прафесію і лёс. Наставніцтва, з дапамогаю якога праводзяцца ўсе выбары і реферэндумы. Тыя сейбіты разумнага і вечнага, што малі ў дэбі (і дэбі, але толькі 1% ададзілі і наўрызілі) маладым беларусам сапраўднай веды.

Магчыма, усім, каму бальш за нашу Беларусь, усім патрыётам і нацыяналістам некалі треба было ісці ў настайшнікі...

Руслан Равіка, Баранавічы

Новыя слова і новы час

У аповесці «Хаджы-Мурат» Л.Талстой прынямліві перасейскія слова «ласкарджаць» Мабысь, у той час агрэгатнай прыёмі, запалычнай з Літвы, у расейскай нове не было адпаведніка. Пазней расейскі філіял з'яўляўся адпаведнікам «ласкарджаць» — падзарнаваць, скарджаць — падзарнаваць, скарджаць — Барана. Да сеній расейскі памінкі карыстаюцца словам «лтоўка». Слова прыўшло некалі разам з прыкладай працы. Такіх прыкладаў можна прывесці мністу. Мы ж маем і здараўтныя цылікі, беларускі адпаведнік.

У сеніх тэкстах стараюцца максимальна прымусіць беларускія слова. І вось тут у «Воклюні» габіт (паводле Байкоўкі і Некрасавіча), палікі, у іншых аўтарычных цылікы лекар, але карэктар рашуць мяне-

іх на кабінеты, пагоны, лімоны, доктар... Чытаю ў Арлова слова чылук 'папугай' — слова кладзенцаў ў памяці зразу. У «Нашай Ніве» студэнты МДМУ агучваюць наставнікаў — «цілка 'кветка'. Сам прыдумлівае слова: гуз 'конка', дзе́вяд 'плян', праграма'. Ад-капаю ў чэсکім слоўніку слова «выбоіны» 'энрічна'.

Цылікісці з адпаведнікамі ўзымаюць, што ніхто прафесійны не займаецца пошукамі з стварэннем новых беларускіх слоў і панятніц. I тому малютны патыніціяльныя мовы не раскрываюцца та, як можна было бы яго раскрыць. З асалодай чытаю тых, калі аўтарычныя сэнтэнцыі з'яўляюцца ў менскіх вуліцах, калі ў школе ўчынікі, якіх адукаўвалі ў Мінске, падзяляюцца паміж сабою.

Граблем па ўсім, што мова выведзена з сябе, са СМІ. I высьце бачу ў тым, каб ствараць нашы пысменнікі такія тэксты, без якіх разумны чалавек можа зняць абысціцца. Не прычыніць — значыць сябе абраўваць. Як, напрыклад, эсэ Акудзіві «Вілікія здрады» ў «Дзяржавіле» №10—12 за 2004 год ці аўтарычны артыкул Клімнякоў «Коркі з-пад шампанскага». Гэтыя творы — ужо зўярэліскі ўзорыўнені. Не прычыніць гэтых тэксты — значыць затрымкі ва ўласным разумэнні сучаснага складанага і супраціўлівага гісторычнага падзеяньня. Рэдакцыя пакідае за сабой права дзяржаваўца допісі. Лісты мусіць быць падпісаныя, з пазнакай адпраўніка. Вы можаце даслыць іх поштой, электроннай поштой і ці факсам. Наш адрас: a/c 537, 220050, Менск. E-mail: nn@promedia.by. Факс: (017) 284-73-29.

• • • • •

Найтальнейшая падпіска: съпіс шапікаў

Найтальнейшая падпіска на «НН» — на шапікі «Менгарсаўдруку». Каштуе такая падпіска на месяц усяго 3440 рублёў. Забіраць сваю газету можна ў любой зручнай для вас гандлёвай кропцы «Белсаўдзірку» ўжо ў часе на падбізде. Друкуні ад адрасу пунктай.

Участак падпіскі «Белсаўдзірку»:

вул.Валадарская, 16, пак.200 227-88-41

Пункты прыёму падпіскі:

вул.Жуковская, 5, корп.1 224-32-03

вул.Раманаўская Слабада, 9 200-83-04

вул.Кашава, 8 230-29-20

вул.Баладарская, 16, пак.200 227-88-41

Пункты:

вул.Жуковская, 5 224-03-76

пр. Скірмунт, 44 284-83-59

пр. Скірмунт, 76 232-46-23

вул.Леніна, 15 227-11-92

вул.Енісейская, 6 243-16-30

вул.Філімонава, 1 235-63-11

вул.Коласа, 69 288-30-20

вул.Сурганава, 40 232-45-10

вул.Ракаўская, 140 247-30-15

бульв.Шыўцінскі, 7 233-74-88

пр.Пушкіна, 77 255-80-71

вул.Кіаватава, 80 278-77-61

вул.Калініцкая, 82/2 264-06-42

вул.Валадарская, 22 227-75-55

вул.Танка, 16 203-82-39

вул.Харэжак, 24 234-27-25

вул.Нікірава, 35 231-03-28

ст.м. «Глішы» 284-31-06

пр.Машэрава, 5/1 223-81-66

вул.Ясеніна, 16 271-87-21

ст.м. «Гуццінскія» 255-57-20

вул.Ліміская, 10, корп.2 243-16-83

вул.Славінскага, 39 264-36-33

вул.Жылуновіча, 31 295-05-74

вул.Маркіса, 21 227-08-52

пр.Скірмунт, 113 264-22-91

Шапікі:

№18 БДТУ, вул.Свярдлова, 13/4

Подніесьць, вул.Савецкая, 18

№78 Гатэль «Обліўнік», пр.Машэрава, 19

№95 Міністэрства архітэктуры і будаўніцтва, вул. Місынківа, 39

№187 ст.м. «Глішы» Якуб Коладзя, выхад да Акадэміі фізічавання

№189 Гатэль «Беларусь», вул.Староўскую, 15

№199 БДЗУ, пр.Партызанскі, 26

№228 Праходзяць «МАЗу», вул.Сацыялістычная, 2

№232 Менск з-пад халадзілікіў, пр.Машэрава, 61

№245 Большынкі хуткі дапаможнік, вул.Кіравава, 56

№259 Менскі гандлёвы каледж, вул.Усходняя, 183

№260 пр.Скірмунт, 169

№262 Гатэль «Плінта», пр.Машэрава, 31

№298 пр.Машэрава, 75/1

№302 9-я балыціца, вул.Сямяці, 8

№313 Слабадзкі праезд, 24

Славуты Крэўскі замак альгінуўся пад пагрозай зынкенчынья — каменныя растас на вачах, з кожным годам замак усё больш разбіраецца, і з часам мы рызыкуем страсці унікальныя помнікі беларускай абарончай архітэктуры XIV ст. — сведку гісторыі ВКЛ. Пут паводзіў загаду: Ягайлы быў задушаны Кейстутам, у 1385 г. паднісцяна Крэўская унія, 620-гады здзіўляе жыццем. Адзін з аўтараў замакаў — падміністр культуры і науки Рэспублікі Беларусь — падчыниўся да падзяліўнікаў, якія паднісцялі ўнію. Гісторыя ведае, што ўнія з'яўлялася падтрымкай дарослых ім будзе цяжка. Аптызізм і энэргія здолыны рушыў з месца вялізныя камні. Гісторыя ведае прыклады, калі помнікі сусветнага значчынья аднаўляліся дзякуючы ініцыятыве грамадзкай супольнасці. Так быў адбудаваны замак у Троках, Вавельскі замак у Кракаве.

Павал Каралёў, Раман Абрамчук

P.S. Усіх, хто можа дапамагчы ў добрай справе выратавання замку, просім звязацца па тэле: 8-029-776-35 — Павал Каралёў, старшыня праўлення дабрачыннага фонду «Крэўскі замак», 8-029-568-05-69 — Вольга Кастроміна, дырэктор дабрачыннага фонду «Крэўскі замак».

Паршавічы. Загародзьдзе

Якія шэксъпіраўскія жарсыці мне прыйшлося назіраць! Успаміны Міколы Сыцебуракі запісаў ягоны сны Усевалад.

Харугва

Па кудзелі я пінчук з Загародзьдзе з вёскі Паршавічы. Вёска згадваеца ўпершыню яшчэ ў XVII ст. Але калі будзеце шукаць яе на сучаснай мапе, паселішча не знойдзеце. У 1964 г. улады перарабілі назову на Бярозавічы.

У цэнтры сялібы і цяпер стаіць царква, яку зрублі і аздобілі вясковыя майстры. За 130 год яна ніколі не зачынялася, за савецкім часам вернікі не далі вынесці з царквы абразы, начынне, перашкодзілі зініць званы. Бажніца ва ўсе часы заставалася сэрцам паселішча, збірала сіваліц на набажэнствы і асабліва на святыя вялікую колькасць людзей.

На Вялікідзен я быў у Бярозавічах. У храме мелася восем старадаўніх харугваў, якія на хросны ход па традыцыі выносілі добрымі прыхаджанамі з ліку мясіовых мужчыкоў. Гэтым разам адну харутву стараста даручыў несці мне — ва ўсей царкве не знойшлося вясмёх сваіх мужчын.

Перамога цывілізацыі

У Бярозавічах мой дзед Васік быў вядомы як спраўнікі сталір. Пры патрэбе рабіў розныя неабходныя прылады. Апрош таго, майстраваў ён ладныя труны, і праз то ў свой час ніводзін аднавісковец не абыходзіўся бяз дзедавага вырабу.

На сваім гарышчы дзед Васік заўсёды меў невялікі запас нарыхтаваных дошак, што сушыліся там, чакаючы, калі майстар выцягне іх на съятло з чарговасумнасці. Так рабіў ён дамавіны сібрам, суседзям, і было нешта такое ў гэтым апошнім дарунку свайму земляку, чаго пасля ня стала.

Калі хавалі старога Васіка, сышліся ўсе жыхары вёскі — разьвітаца і падзвінца на раней набачаную дзіўную реч. За Пінску дзед прывезэль абаітую прыгонкай тканай труну з блізкістымі ручкамі дзеля лацьвейшага перасоўвання. Ля гэтага дзіўа людзі стаялі моўчкі і, наўвакол прыкладзі вечка, цішынно не парушыў звігчайныя грукаты маталата, што заганяў цвікі. Хітрыя балты бязгучна прыцягнулі накрышку дамавіны, у якой ляжаў апошні бярозавіцкі сталір.

Белы пух

З некалькі дзесяцігодзьдзяў жыцьцё ў вёсцы непазавальна змянілася. На ўезідзе ў паселішча ли крамы з самага ранку стаіць купка мужчын. У зашмальцаваных ватоўках, гумовых ботах, нігеленях, з сізімі насамі, яны жывуць адным інтарэсам — набыць плащыку віна. І сама вёска, сыцішлаза, напаўпустая, глядзіць на гэтае беспрасвецце заўтамі вонкімі занядбанных хат.

А раней тут будаваліся немалыя гаспо-

Дзедава хата, збудаваная ў Паршавічах, у 1964 г., не кранаючыся з месца, «перамысьцілася» ў Бярозавічах.

Дзед Зыміцер і баба Зіна, сведкі апошніх бярозавіцкіх жарсыцяў.

ды, людзі жанліся, нараджалі шмат дзяцей. Моладзі ў клобе не хапала месца на танцах. Паселішча жыло сапраўдным паштаварствам жыцьцем, якое часам ажно пераліvalа цераз край.

Аднойнай, прыехаўшы ў Бярозавічы сядор лета, з дарогі я ўбачыў фантасмагарычнае відовішча. Уся вёска патанала ў белым пусе. Пух ляжаў пад платамі, лётаў на паветры, кружыў па дварах, чапліўся за дрэвы і прысады. Белы пух невядомага паходжаньня плаваў па паверхні вялікіх калюг, прыставаў да вограткі віскоўцаў і ўтвараў дзіўсонаю і неўтылумачальную карпінку. Выявілася, што карпін дзіўнае прэзыватыўны, які нешта змяніўся, і неспакой адрэзу перадаўся ўсім, хто быў на зямлі, прымусіўшы пакінуць працу і, не дрываючыся, глядзець на гіганцікіх чмілёт.

Праз колькі імгненняў за дзіўвома вялікімі маштабамі выдзелі некалькі маленьких жывых самалёцікі з крыжамі. Адлегласць паміж імі хутка скарачалася, і маленкія самалёты расплачали атаку. Бе-забаронны «сталінскі скокаль» нічога не моглі супрацьпастаўіць зынішчальнікам. Маштабы гэтага тыпу, прызначаны для зынішчэння наземных аб'ектаў, былі проста не прызначаны для выдзення паветранага бою. З бамбавікоў пайшоў густы чорны дым, і яны сталі зыніжакі. Знутры пачалі выскакаць чалавечы фігуркі, спрабуючы ўратавацца. Над іх галовамі адзін за адзін раскрываліся белыя купалы парашутаў, і дзіўныя дзыму-хаўцы нібы застылі над полем. Зыніш-

чальнікі, не задаволіўшыся перамогай, робяны новыя і новыя кругі, пачалі паляваць на лётчыкаў, расстрэльваючы іх з кулямётамі. Некалькі параптуаў загарэліся, і фігуркі, што былі пад імі, хутка падыгнулі на зямлю. Іншыя апусціліся павольна. Машыны з крыжамі зыніклі гэтак жа хутка, як і зъявіліся.

Сяляне, спрэвіўшыся зь першапачатковай разгубленасцю, рушылі грамадой да месца падзення лётчыкаў. У высокім жыце знайшлі яшчэ ў паветры ад куль, іншыя — ад удару аб зямлю пры падзеніні. Запрогшы калёсы, мужкі пазвозілі памерлых да вясковас царквы, за агароджай якіх і пахавалі.

Падбітыя самалёты адшукалі за некалькіх кілямэтраў за вёскай. Гаспадарлівія палешукі пашчуху паразбралі пашткі машин на свае патробы. Сёс-то пайшло кавалім, нешта праста расцягнулу хлопцы. Гэта вёска рабіла лыжкі і пасудзіны з алюмінію флюзэляжу ды чуні з гумы колаў шасі. Шоўк параптуаў падзялілі тыя, хто звёзў нябожчыкі. Урэшце засталіся ў лесе ад самалёту толькі непад'ёмныя рухавікі ўваронках, а пра вайскоўцяў нагадвалі безымянныя пагоракі з крыжамі ля царквы.

Праўда, праз пеўны час паветраны бой прыгадалі яшчэ раз, калі ў адніе сям'і, што не была сярод удзельнікаў падзелу параптуаў, аднекуль зъявіліся шаўковыя кашулі. Выявілася, што гаспадар знойшоў яшчэ аднаго забітага лётчыка, што ўпаў далей за іншых, але не прывёз яго, каб пахаваць, а пра абрабаваў і пакінуў у жыце.

Гэтыя паветраны бой быў толькі адным са шматлікіх эпізодаў вайны, якія дадзілі чатыры гады валарадыраў над людзкімі лёсамі. Неўзабаве ўсталівалася новая ўлада, зъявіўся і партызанская супраціўніцтва, а пасля прыйшло і вызваленне.

Пашчуху зъяліся лыжкі і знасіўшы шоўк. Гісторыя пачала адыходзіцца наўбіт і, чутая неаднайчы ад старых людзей, паступова стала ператварацца ў мясцовую легенду. Чуўшы гэты аповед у дзіцяйстве, я сам яго стаў успрымаць як паданне і ніколі не чакаў, што сутыкнуся з гэтай гісторыяй яшчэ недзе, апрош бабуліных расказаў. Год колькі таму ў прыядычным друку мне трапіў на вочы артыкул, у якім сухой мовай публіцыстыкі быў пераказаныя ня раз чуты моім выпадак.

Я даведаўся, што тыя два савецкія бамбавікі, што загінулі ля вёскі, былі рэшткай 39-га бамбавіковага палка маёра Захарычава. Гэты полк складаўся з сэрэдніх бамбавікоў (СБ) да новых ПЕ-2 і базаваў ў Пінску. Раніцай 22 чэрвеня поль быў чатыры разы запар атакаваны на сваім аэрадроме і страціў 25 машин, але астатнай машынам здолелі паднімца і нанесці пасыховы і нешаканы ўдар па зынішчых танках на рэбене пераправы цераз раку Буг ля Мельніку. Пры вартаны з заданнем ўсе 18 самалётаў былі збітыя. Бамбавікі, вылецэшы без жыцьця, неадходных ім самалётаў супрацьвадзіліся, пайшлі на съядомую сімерці і знайшлі як адзін віртаючыся на свой аэрадром. Дзіве машины зрабілі сваю апошнюю пасадку, не дагнітнічы 15 кіляметраў да роднага аэрадруму.

Выйшли так, як, на жаль, выходзіць вельмі рэдка — скупыя дакументальныя факты з вясковых архіваў пашчвердзілі асабістства ўспаміны з памяці выпадковага і неабазнанага съведкі ды склаліся ў жывую гісторыю вайны.

Пасля вайны ў вёску прыяжджаюць сваія лётчыкаў, каб распытаць пра апошнюю хвіліну жыцьця і падзякаваць за ўшанаванне памяці іх родных.

Калі вясення тэма пачала асабліва жорстка эксплюацавацца ў ізялягічных мэтах, з Пінску прыхедалі вясковыя начальнікі і забралі пашткі лётчыкаў з цвінтатаў ў брацкую магілу ў горадзе.

64 гады таму

Для майі бабулі Зіны, што жыла ў палескай вёсцы Бярозавічы, вайна пачалася ранікам 22 чэрвеня — але не з выступленнем Молатава па радыё, а з цяжкога баса-

Смажні, кнышы, кулябякі

Сучасны беларускі смажань куды маладзейши за гамбургер. Кныш куды больш гістарычны смажань. Кулябяка ж прыйшла да нас з усходу. Новыя порцыя смакаты ад Алеся Белага.

Кожны народ мае адмысловы нацыянальны пірог з мясной, рыбнай або поснай начынкай. Грэцкая піта, сярднеазіяцкая самса, крымскія чабуржкі... Амэрыканскі гамбургер, які пару гадоў таму адзначыў 100-годзінне — адзін з самых прымітывных варыянтаў гэтай універсальнай стравы.

А вось французы ў свой час настолькі сур'ёзнае ставіліся да паштэтаў (якія, насыреч, ёсьць пірагамі з начынкай), што гэта галіна мастацтва лічылася раздзеям не кулинарнай, а архітэктуры. Прынамі, на гэтым настойваў Антанэн Карэм — вядомы кулинар, паштэтнік і філёзаф. Мы сейнай ведам паштэт толькі як начынку. Што ж, гэта ня самы горшы выпадак — значыча часцей у гісторыі беларускай культуры ад звязы застаєща толькі абalonка, а якраз змест беззворотна губляеца.

Сучасны беларускі смажань, мусіць, куды маладзейши за гамбургер. Гензальгія ў яго цымянія, як у Чабурашкі. Зявіўся ён недзе пры канцы 1970-х, але адкуль прыйшоў, з чым спалучаецца, што сымбалізует — ніхто не ведае. Флігіяй какуць, што слова ўтворана па ўсіх канонах беларускай мовы, але чамусыць ў акадэмічных слоўніках ўключаны яго асьцерагаюча. Відаць, падсвядома смажно ўсё ж не давяроюць, як і яго аналагам у іншых галінах культуры — полачы-трасусе, сакавітаму народнаму гумару з Аўшцокой, дзяржакай наўмысну сыгу, вынікам выбараў. Сапраўды, атрущица нісьвежым смажкем надзвычай лёгтка, як ян раз давялося пераканаша аўтару гэтых радкоў у бекслапотні студэнцкія гады. Але ян будзем зацнада щыраваць з самабічаннем: «junk food» як і ўсе, ня горшы за паспаліты гамбургер. «Хутка-смачна» — што яшчэ ад фастфуду чакае?

Кныш куды больш гістарычны за смажань, але які сэнс у той гістарычнасці, калі яго немагчымыя ня то што пакаштаваць — убачыць муляж з пыльнай музейнай вітрынай? Кныш — сваяк рэссійскай ватрушкі і нямецкага бэрлінэра. Так называўся коліс невялікі круглы пірак з запечаными нутры (або выкладзены на паверхні, паміж прыўзнятымі краімі, як фарш у смажні) тварагом. Або варэннем, або пасэрваным цыбулі. Кнышы з цыбулі і грэцкай кашай у XIX ст. падаваліся ў сярэднезаможных дамах як дадатак да мясных страў. На пачатку мінулага стагоддзя слова спрабаваў зберагчы Ластоўскі, абараняючыся ад экспансіі ватрушкі. Паводле яго, «кнышы пikuцца з тварагом, макам, каноплямі і канфітурамі». Страва гэтага чыста наша, ня польская; даўней палаі казалі: «Русь піч кнышы памерльмі», але ў нас не засталося ані слова, ані звязы, то цяпер толькі дзякуючы палаікам і захавалася нейкая памяць пра кнышы.

Будзем спадзявацца, што пакаштаем яшчэ сваіх кнышоў, і ня толькі жалобных. Для пачатку можна было бы перайменаваць у кнышы наяўную ватрушкі. І наўрат бэрлінэрам.

Яшчэ адна страва гэтага кшталту — кулябяка, або кулябік. Можа, не зусім наша, але папулярная калісці і ў нас. Гісторыя кулябікі вельмі заблітваная. У XVII ст., у часы Аляксея Міхайлавіча, які дасягнуў вялікіх (але часовых) поспехаў у расейска-беларускай інтэрнацыянальной звязы, з'явіўся

МАТВІЕНКА СІГІЕР ХАРУЗІСКА

еща гэты пірог з начынкай у нашых усходніх суседзяў. Пачатковая кулябяка пяліся выключна з дражджавога цеста, зь некалькімі праслойкамі фаршу — з капустой, грэцкай кашы, крутым яек, сушанай і варанай рыбой, грыбоў, цыбулі і інш. Менавіта такім пірагамі гандляваў на маскоўскіх рынках да пачатку сваёй нейман-вернай кар'еры будучы найсвятлейшы князь, «мін хері» Аляксандар Меншыкав, які какуць, выхадзец з Беларусі. А сама кулябяка — выхадзец ці не з Нямечкай слабады, бо загадковую назуву выводзяць за фінскіх або юрцескіх моў, але ад нямецкага «Kohlgäbeck» — «запечаная [у цесьце] капуста». На пачатку XIX ст. французскія кулинары, якія працаўвалі ў Расеі, надалі кулябікамі міжнародную вядомасць і адаптавалі іх рэзінтуру пад патрабаванні «высокай кулинарнай»: іх сталі гатаваць з больш далікатнага слоенага, ці, якказалі тады, «французскага» цеста, у якімі начынкі ўжывалі дзічыну, шампіньёны, рыс, ласося. Мода на кулябікі, ужо пад французскімі упільвам, трапіла і ў архітактарычных двары шляхты Польшчы, Беларусі, Літвы, дзе кухмісты мясцовых магнатуў стварылі свае архітактарычныя рэцепты кулябікі. Такая архітактарычна-неразборлівасць у густах была магчымая толькі да 1830 г., калі рамантычным ілюзіям бліскучых касманалітычных лайдаўкі з Дзярчынскай ды Нясвіжку быў пакладзены канец. Але кулябіка ўжо прыжылася, заваявала давер тагачаснай сярэдніні, і дакыла да трохмільнага гістарычнага матэрыялізму, ушёкшы з Буг разам з іншымі недабіткамі толькі ў 1944 г. На радзіме ж, здаеща, асаблівых рэпрэсій супраць яе не было.

Традыцыйная кулябяка рабіцца са слоенага або дражджавога цеста, раскачанага ў прастакутнік таўшчынёй 1 см; у цэнтры выкладаецца фарш, часта з некалькіх розных пластоў, загортваецца, старанна зьляпляецца. Згорнутая кулябяка выкладаецца швом уніз на пашмараваную тлушчу бляху, пакідаецца на пўны час, каб цеста паднялося. Перад запяканнем у ду-

Слоеное цеста на кулябякі:

Асноўны складнік цеста — мука і масла ў судносінах 1:1, дадатковы складнік — яйкі ці яечны жаўток, лімонны сок ці вінны воцат, якія перашкаджаюць тлушчу пранікаць у цеста, ці раздробнены кіслы тварог.

Найперш належыць замашаць цягуче цеста, як на піраг, з дабаўленнем яйка, лімоннага соку ці тварогу. Раскачаны яго на пасыпанай мукой дошці, аблімараваць маслам, скласыці напалам, зноў раскачыць, зноў аблімаціць і зноў скласыці; так рабіць да таго, пакуль масла цікавік не ўкачаеца ў цеста. Пры раскочаванні на качалку траба націкаць лёгтка і райнамерна, захоўваючы адзін напрамак — ад сябе вонкі. Нельга таксама цеста пераварочваць, каб не пашкодзіць яго структуры. Французскае цеста запякаецца пры высокай — 250°C — тэмпературе 15—30 хвілін, прымыкніце падставу прыблізна 10 хвілін запякання, калі цеста паднімешца, тэмпературу належыць зьменшыць.

Заўвага: слоеное цеста вельмі працаёмкае, але большасць традыцыйных «кляйвінскіх» кулябяк можна пачыніць і з дражджавога цеста.

Кулябяка па-сапегаўску

Начынка: 400 г кашванай капусты, 30 г сушаных грыбоў, 100 г вэнджанай шынкі ці грудзінкі, 1—2 цыбуліны, 1,5 лінкі тлушчу, яйка для шмаравання, соль і перац на смак.

Грыбы памыць, вымачыць і згатаўць. Капусту пашынакаваць, заліць грыбнымі адварамі, даць пакіпець, не накрываючы. Цыбулю абабраць, перамияць з капустай, нарэзанымі грыбамі і пакроенай на палоскі шынкай, заправіць прыправамі. Цеста падзяліць на дзве часткі: адну меншую, другую большую. Сфармаваць з іх прастакутнік таўшчынёй 1 см. На меншую прастакутнік цеста выклусці сламі начынку, не забываючы пакінучы вакол кант шырынёй 1—2 см. Затым накрыць ўсё вялікім кавалкам цеста, зъляпіць берагі, пашмараваць з узбітымі яйкамі і запечы ў гарачай духовіцы.

Кулябяка па-радзівілауску

Начынка: 300 г смажанай кураіні без касціц, два яйкі, звараныя ўкрутою, 150 г вэнджанай шынкі, бацвінныя патрушкі, соль і перац на смак, сырое яйка для шмаравання.

Мяса, шынку і вараныя яйкі нарэзаныя кубікамі, перамияць з пашынакаваным бацвінным патрушкі, дадаць соль і перац. Далей гатаўць, як у папярэднім рэцепце.

Вышэйшая адукцыя ў Польшчы

Дыплёмы Польшчы і Вялікабрытаніі

Вышэйшая школа камэрцыі і права імя Р.Лазарскага ў Варшаве прапануе 3 бясплатныя месцы для студэнтаў з Беларусі

Школа Лазарскага — гэта:

пазыція лідера ў ранкінгах ВНУ;

найлепшыя навуковыя кадры, прафесары з Польшчы, Захадній Эўропы, Паўночнай Амерыкі, выкладальнікі па-польску, ангельску, нямечку;

няспэцыяльнае вывучэнне замежных мовав;

больш за 8,6 тысячай студэнтаў, 12,8 тысячай выпускнікоў;

польскі і замежныя стажыроўкі;

дапамога ў пошуку працы;

неабмежаваны доступ да камп'ютараў і Інтэрнэт;

інтэнсіўны курс польскай мовы для замежнікаў.

Прапануем наступныя кірункі:

Эканоміка

Кіраванне і маркетынг

Фінансы і банкавская справа

Інфарматыка

Міжнародныя стасункі

Права

Адміністраўніе

Кантакт у Беларусі:

029-733-26-72,

E-mail: lazarski@tut.by

Кантакт у Варшаве:

+48 22 543 55 55,

www.lazarski.pl

Юры Дзенісюк

ЛЯ РОДНАЙ СЯЛІБЫ

Мінаю апошнія ляды...
Вітае сасна з бусльянкай,
Дзе брат бараву прыладай
Калісці вясновым ранкам.

Узыніла з-за пушак сварка —
Сусед да сябе іх вабіў.
Ды ўсіх прыміріла чарка,
Дарослыі нам на радасць.

За склепам куст барбарысу,
Як і ў дзяцінстве, родзіц.
Ягады — вогнены прысак,
Каралі вясковых модніц.

Смак іх з лагоднай кіслінкай —
Пушак ласкіх спакуса —
У хлопчыку і дзячынік
І сέньня гарыць на вуснах...

Сінічкі, дразды, амялушкі —
Маленства майго папялушкі,
Я перед вами вінен,
Мы хлебам жылі адзінным.

Вось тут я садзіў рабіну
Побач з сльзовымі плотам.
Бружељмі лістар адрыны —
Таксама папас істотны.

І сэрца маё гару
Аб родных, аб дзяўнім леце...
Жыцьцё на сляпіе віруе —
Гуліаць пляменьніка дзеци.

Паліна Грычык

Гарэлка, булькочучы з рыла,
Булькочучы загаварыла:
— Я на зямлі такая сіла,
Што пад сябе ўсё падбіла!
Я для людзей — эздароў шкода,
А для дзяржавы я выгода.
Міне урад высока цынціц
І нінавшта не заменіць.
Відаць, ёсё на съвеце дрэнь,
Я ж даражю кожні дзэн.
І не бялося я нікога,
Мне ўсюды съветлай дорога.
Зайсці ў мене кліентаў шмат —
Мужчин, ханчын, хлапцуў, дзячут.
Дабрая зрабіць я не могу,
А восі бядзе дапамагу!
Не абыду нідзе нікога:
Зраблю з разумнага дурнога.
Па-свойму кожнага пашечу:
Каго ўтаплю, каго павешу.
З кішэні выцягну зарплату,
Дашчэнту апостушу хату.
Усё зраблю, што захачу:
І адвару, і адкрчу,
Каму нагу, каму руку,
І скабы выламлю ў баку.
Я й ажаню, і развіяду,
За дрот калочы завяду.
Калі прыеедзе хто адкупу,
Шафёра п'янага за руль
Я пасаджу — каб лоб у лоб,
Інакш здарэныя не было бы.
Нядоўга жыць таму на съвеце.
Хто на майб жыве дьеце.
Да трох лічу і на хаду
У дамавіну ўсіх кладу.

Юрась Нераток

АПОШНІ ПАЭТ

У яго чаравікі нямоднія,
Ён выходаць у дохдок без плаща,
Ён на верыць, што зоркі — халоднія,
А зямля — гэта сплюшчаны шар.
Ён на ў час да знаёмых зъяўляеца

**Ірак. Паала
Вудз
(Нідерланды).**
Трэцяе
месца на
сусветным
конкурсе
World Press
Photo 2005 у
категорыі
«Галоўныя
навінныі».

Ды дарога вузкая!

Веселімся і танцуем —
Аўтабаны мы будуем.
Да «кватэр» героям...
Прайдзь МАЗы з гноем.

Селянін з кавалкам сала
На канцэрт прыйшоў у залю
Сесыі ў лёжу захацеў...
Дзе ж там — гальштук не адзеў!

Вадзім Карцаў

ТАК!

Ты на кажаш «Алё?», кажаш — «Так!». Падыход такі зручны, як нельга.
Калі-небудзь спытаю: «Дык як?»
І пачую: «Так, вельмі! Так, вельмі!»
Не пачую: «Ты хто?» ці «Чаго?»,
Не пачую: «А на мяне траба?...»
Проста «Так» фарбай тэмбру твайго,
Не у слухаўцы ўжо, а пад небам.

Перадвясновая пара...
Час парадоксай, нонсэнсау,
Вар'яцкі думак віхура,
Зажынкі юру бонусау.

Каханыё там, каханыё тут
Міргае фотаўсполахам,
Зямля спружыніць, як батут —
Няёмка ў людзях голаму.

Няёмка ўсім тэстастэрон
Дэманстрація зашкіланы,
Але ж ўсплазіц той гармон
Дурнім радком напаленым.

Алесь Губін

Нахілі галаву мне долу,
Я хачу алавесці зямлі,
Як пляўстакі рукаўся сполахі
Аб каханыі ўздыхаць пачалі.

Аб вачох, што зоркамі звялоць,
Як далёкая здань з вішыні,
Мае мары табе прасыпляюць
Надвячоркам у цішыні.

Разгані мне туті завеко,
Буду слухаць твое караблі,
Што плынівць за блокамі з рэю,
Што ўдаіх мы з табой не вялі...

Ноч разгорні рамонкавы ложак...
Ты на эмошак усымешкі стрымаць,
Калі ўтледзіш, як гольчысты вожык
З кацинём у абдымку стаць.

Намалай на застыглых шыбах
Сваё сэрца чырвоным агнём,
Каб на помніца зімовыя хібы
І спаткаца малінавым днём.

Ігар Севяранін

PRÉLUDE II

Пераклад Анатоля Трафімчыка

Мае радкі — туманны сон.
Яны уразваюцца ў пам'язь...
Няхай незразумелы ён,
Натхненые лёгка ён распаліць...
О людзі, дзеци марных мар.
Ваш бог — пасада, гроши, клункі.
Не зразумець ім сну пахар —
Але адчучь яго бяз думкі.

І заўсёды на сьпіць дапазна,
Кожны год непрытворна зьдзіўляеца,
Калі зноўку прыходзіць вясна.
Любіць ён назіраць за стракозамі
І на бачыць мітченныя гадоў.
Размаўляць ён умеє зь бізозамі
І шкадуе блазонных катоў.

Я. Сеніна (Сымонава)

ЛІСТ АД МАЦІ

Ах! Хадановічы, Хадкевічы, Хадыкі...
Вітаю вас, уладары-музыкі!
Не хвалойтесь, любы, аб парадку —
Вечна ў сэрцы вобраз твоя нашу.
Як вазьму глыбоцкую асадку,
Дык пішу, пішу, пішу...

Не крыйдуй на той стары гармонік,
Самалёт ўсё ж такі лаціц.
Што дарма глядзець на падаконнік —
Па жытнёвай ніве лепш хадыц.

Як я будзе ў небе ні хмурынкі —
Пчолкі мёду многа прынісць.
Па жывому ж не спраўляць памінкі,
Ды і ты спаці не дзяюць.

Каб ты ведаў, мой герой-падзвіжнік, —
Дужа цяжка рана мне ўставаць,
Бо штоноч цяпер Максім наш Кніжнік
Мне пачаў апокрыф дыктаваць.

А бывае, завітае Рэрых
І «Спаленые цемры» дастае.
Васількоў нямыя на паперах,
Толькі вочы прыгажэй твае.

І на трэба цалаваць радзімкі —
Гэта знак вядзьмарскі, каб ты знаў.
Можа, ты і мэрв'я пра абдымкі,
Але ж хлотец ты зусін на хвацкі —
Ну які з такога параво?

Хай пакуль іграе той гармонік,
Бо на скрыпкай забіваць цвікі.
Не хадзі ж глядзець на падаконнік!
І ў като ж удаіх ты такі?...

Мікола Бельскі

Кажуць Яков і Елена:
— Прибалтыцы рускія —
Што ім мора па калена,

Нявыкрутка

КАСТУСЬ ТРАВЕНЬ

«Мір бывае там, дзе няма
ні волі, ні ўзўесці, дзе ж
гэтыя двое ёсць, там міру
не бывае, там барацьба ўзўе-
леньняў».

Казімер Малевіч

Павал Усыціновіч, экспеды-
тар дробнай менскай фір-
мы, цяжка крохой між
прыватных шапіак на Кіеўскім
вакзале, монта стомлены ад бегані-
ны па вілікім горадзе, мнозвы людзей,
паветра, забруджанага выкі-
дамі легкавікоў, і летній гарачыні.

Пах думяніх каўкаскіх страт
казытая ягоныя ноздры. Ён марыў
давальчыся да кватэр на Мажай-
скай, зесьці набытых памідораў з
кракаўскай кільбасой і рымскім хле-
бам, усё гэта запіць ражанкай і за-
есьці мікрай маскоўскай булачкай з
разынкамі. А потым адпачыць на
ложку ў цішыні і абароненасці
зынтае кватэры.

Ён выйшоў на прыпынак па Куту-
заўскім прастасце, дачакаўся пад
сцяночным сонцем аўтобуса і пae-
хаў, паглядаючы па баках. Москва
была запалоненая легкавікамі. Па
Кутузаўскім прастасце і па Мажай-
скай шашы ў восем палос валам уп-
рытык імчала рака «аўдзі», «фоль-
ксваген», «мэрседзс-сай»... «Мэр-
седзьс...» «мэрсы...» «мэрсы...»
«мэрсэршміты...»... — дзвіўся Па-
вал падабенству слоў.

Ён сышоў на Рабінавай, сходзіў у
гастроном «Мажайскі», купіў сваю
ўлюбёную ражанку, булачку з разынкамі,
кракаўскай кільбасой і рым-
скага хлеба, які цяпер чамусці пачаў
зваша «Рысы думяніны», і пачаў-
нуўся да кватэр па вул. Грышына.
Адцыніў дзверы, уставіўши даў-
жэны ключ ў шырлыкі дзвернага
замка і павірнуўшы яго трохі. У
кватэрі никога не было, і ён не силь-
шаючыся памылі, змываны ізрэ-
вовасцю і съялютою дна, пера-
нуўся ў спартовыя порткі, намыў і
парозаў памідоры і, прысечыўши
стол, зъялянскай ахвотай простага
чалавека стаў вячэрца.

Мэгаполіс стаміў. Уесь час да-
водзілася мець справу з незна-
мымі людзьмі, якія не прафачали
ніводнай ію што памылкі, а на-
ват немачы ў характеристы — мя-
касыцы ці пітрасы, дверльвасы
ці ляяты. Москва не дазваляла
разнывіўцамі візітны горад разу-
кару за кожную недарэчнасць.

Сенія ён як быццам не зрабіў
ніводнай хібы. Пасыхіхова раз-
гружуў фуру і дзудзі прывезены тавар.
Своечасова атрымаў разлік з
рассейскіх грашовых адзінках. Хац-
тут ён зрабіў благі крок. Зямляк з
Гераненія Міхась Янушка пераканаў
яго спачатку насядзець па-братьеско-
ку ў амбасадзе, а потым яны ўдвух
сходзіць у аўменікі і памяняюць
гропы. Так і зрабіў. Дзякую богу,
усе абылося.

Ен прылёт на ложак і, ужо засы-
начы, паченціў сабе думкай, што
навучыца не рабіц памылак на гэ-
тым населеным мільёнами людзей
горадзе-мэгаполісе, дзе ўнутрывіда-

вай барацьба абвостраная як нідзе.

Прачнуйся Павал ад бразгату
ключоў у замку. У кватэрі ўхадзі-
ла сям'я каўказцаў. Ён хутка сеў на
ложку, спусціўши ногі долу, і
іміненна прыгадаў, як маўклівы
фірмач Зыміцер у Менску, выпра-
ляючы яго вандроўку, прамовіў:

— Кватэру ў Москве мы ўжо не
здымаем, так што начаваныя пуш-
кай пры патрэбе ў іншым месцы.

Сказаў, а ключа не забраў. Дыў
значычнай мімаходзь, без напругі.
Проста мікса паніраўдзіў, што прый-
дзенца засташца ў Москве на наступ-
ны дзень, ведучыя ягоно, Паўлу, па-
староду нелібо да мэгаполісу. І

піці дзесяцігадовы Павал пусыць
Зымітровы слова пры кватэрі між ву-
пшай, засіродзіўшы ўвагу на неаб-
ходнасць засташца яшчэ на дзень у
небысічным горадзе.

Мажная малада жанчына ў ка-
ляровай кофце і доўгай чорнай
спадніцы, чорнаволосая і чарнава-
кая, тримала за руку маленкую
дзяўчынку. Побач стаў дзесяціга-
довы чорнагаловы хлопчык і
насяцірожана ўглідаўшы ў кватэр-
ную цепру. Убачыўшы Паўлу, яна
зрабіла крок назад да дзяўчынкі і
спалохана прамовила:

— Вах, хто вы? Што вы тут роб-
іце?

Павал спакойна, але я ня трачыча
тэмпу, усміхнуўшыся, зрабіў ась-
цирконы крок у напрамку кабеты і
сказаў:

— Прабачце, мы паўгоду здымалі
этую кватэру. А наші кіраўнік з
Менску паслалі мене ў камандзіро-
ку і не папярэдзіў, што тут іншыя

жыхары. Мабыць, вы новыя кват-
рантаймальнікі?

Дзесяцігадовы хлопчык хутка
рушыў ў другі пакой. Жанчына не-
шта сказала яму ўсёслед па-каўкас-
ку. Потым яна насяцірожана запы-
тала Паўлу:

— Як вы сюды трапілі? Адкуль у
вас ключ?

Жанчына прыпынілася ў дзіў-
зярах, тримаючы дзяўчынку за руку,
яна выпрамяняла насяцірожу і па-
дазронасць.

Ці ведаеш, дружа, найгоршую нашу хібу? У Москве
ёсць усе мафії: грузінская, сібірская, казанская,
армянская, асэтынская, уральская, прыбалтыйская,
гарбрэйская... і ня толькі мафії, але і іхня лабісты. Няма
толькі беларускага кодла.

— Разумееце, мы здымалі раней
кватру і ў мене застаўся ключ, а
наш фірмач Зыміцер мене не папя-
рэзіў. Ви прабачце, я ня бойцеся,
заходзіце ў кватэру, я вам ўсё спа-
койна растлумчу.

Павал ціпер дзейнічаў уважана і
ветліва, нічым не выказываючы не-
спакою. Між тым аbstавіны склада-
ліся вельмі кепска. Каля суседзі ўчу-
юць канфлікт і выкіпчуць міццю,
можна лёгка апнуцца за кратамі
— з 9500 амэрыканскімі далярамі ў
кішэні. А даляры для тамтэйшых
міліціянтаў — як глусты карась
за глядалада піцупла.

З другога пакоя хутка выйшоў
хлопчык і, амбяняўшыся позірамі
з маци, нешта супакоена сказаў. Па-

а павяданье

вал зразумеў сэнс сказанных па-каў-
каску слоў і ўсвою чаргу дадаў:

— Праходзіце, калі ласка, у ква-
тэру. Ня бойцеся, я ня злодзея, я ка-
мэрсант з Менску.

Жанчына зрабіла маленкі крок
з дзіўнага праёму ў кватэру.
Хлопчык выйшоў уперад маци і,
паглядаючы ўсітыч на Паўлу чар-
навокам насяцірожаным позірам,

заняў позіцыю.

— Как ты сюда папал?

— Разумееш, мы гэтую кватэру
здымаем з шутоду. Апошні разам
наш начальнік не папярэдзіў, што
тут іншыя жыхары. Акрамя таго, тут
застаўся наш тэлефон. Таму я і зай-
шоў па старой памяці на кватэру.

— Так, харашо. Аткуда ў тэбі
ключ? — Хлопчык на звоздзіў з
Паўла чарнавокага позірку і выпра-
мініў непераможную перакана-
насць дарослага мужчыны.

— Пакольку раз у месец мы пры-
яджаем да тавару ў Москву, то ў
мене заўсёды ёсць гэты ключ, бо
раней мы здымалі гэтую кватэру.
Прабачце, вядома, мне. Можа, вы
пройдзіце ў пакой, а то не некі наёмка
перед суседзьмі?...

Апошнія слова Павал прамовіў,
звяртаючыся да жанчыны. Хлопчык
у адказ рушыў да тэлефона.
Жанчына з дзяўчынкай гадоў піці
зрабіла яшчэ крок нападар і прычы-
ніла дзверы, але не да канца. Павал
сеў на ложак. Каўкаскі хлопчык
узяў слухаўку і зноўку заняў позіцыю:

— Харашо. Скажі, как ты сюда
папал?

Слухаўчы Паўлу адказ, падле-
так набіраў нумар. Павал хутка
думаў, што рабіць далей? Можна
было, аддаўшы ключ каўкаскай
сям'і, праста пайсці з кватэры.

Гэта было лёгка выйсць, якое магло
яго ідэнтыфікаўць як злодзея. А
калі жанчына пачне ліамантаваць?
Калі хлопчык пабяжыць за ім з
крыкам «Трымайце злодзея!»? Пер-
шы мент ашыршуце. А маскоўская
міліція — гэта машина, лансцуг,
каванэр. Вінаваты, невінаваты —
сядзі за кратамі і на рыпайсі, не пе-
рашкаджай працаўца съедным.

Слухаўчы Паўлу адказ, падле-
так набіраў нумар.

— Тэлэфонаўваў каў-
каскі хлопчык, быў заняты, і ён,
выслухаўчы Паўлу адказ, чарговы
раз пачаў яго набіраць, ізноў запы-
таўшы:

— Ты скажі, аткуда ў тэбі ключ?

Павал адказаў і сам праців-
зуў варыянты. Каля прыдзе гаспа-
дар — каўказец з сібрам — і вы-
верне ягоныя кішэні, то гэта я са-
мас лепша выйсць. Могучы бало-
ча набіц твар... адным словам,
лепш пазбегнуць сусцрэчы.

Нарошце хлопчык дзазваніўся. Ён
гараварыў, слухаў, потым зноў адказаў,
мабыць, на пытанні. Нарошце
працягнуў слухаўчы Паўлу, сказаў-
чи, што бацька хоча з ім пагава-
рыць.

— Добры дзень, — прывітаўся ў
слухаўку Павал.

— Как ты папал в чужой кватэрі?
— учӯ ён каліяны мужчынскі голас
без усялякіх сантывіментаў. Павал у
каторы раз раслумчаваў.

— Харашо, аткуда ў тэбі ключ?
Усыціновіч цірпілів паўтары
пра ключ.

— Харашо. Жды мэні, нікуда не
ходы. Я скора прыеду. Обязательно
хады.

Павал паклаў слухаўку і з прык-
расцю сядзеў нерухома з хвілін.
Потым сказаў каўкаскай маладой
жанчыні, спакойна і ветліва зазна-
чыўшы:

— Ужо вечарэ. А мене яшчэ не-
вядомы да начальнік. За візагі да-
зводу я патэлефону знаюмы.

Ён патэлефонаваў Гладышкевічу,
той сказаў, што ў яго сваікі з Нова-
саўскімі сібрыкі ён не можа прыніці Паў-
ла. Прыйшлося, узяўшы ў яго ну-
мар тэлефона, патэлефонаваць
Міхасю Янушку, супрацоўніку бе-
ларускай амбасады ў Москве. Той
сказаў иму адрас і раслумчаваў як
даехаць. Павал пісаў у нататнік сус-
таву я патэлефонаваў Гладышкевічу,
той сказаў ён, звяртаючыся да жанчы-
ны, лагодна мацючы як мажную
паставу ласкавымі позірамі цылі-
ванага мужчыны. — Я сабе пакіну
ключ, бо наш тэлефон працаў.

— Прабачі, мне трэба ехань, —
сказаў ён, звяртаючыся да жанчыны.
Лагодна мацючы як мажную
паставу ласкавымі позірамі цылі-
ванага мужчыны. — Я сабе пакіну
ключ, бо наш тэлефон працаў.

— Нэт, ключ аддай, — насыці-
ліўся каўкаскі хлопчык і жанчына.
Павал яшчэ для выгляду паў-
парціўсі і як бы нехатя аддаў ключ
жанчыне. Хутка перарапуніся,
склаў рочы ў кайстру, развітаўся,
зірнуўшы яшчэ раз на адважнага
каўкаскага хлопчыка з насыці-
ліўскимі позірамі.

— Харашо. Скажі, как ты сюда
папал?

Слухаўчы Паўлу адказ, падле-
так зноў здымалі. Гэта было
меркаваны месцыць, былога
раёна гарадзенскага пракурора, што дай-
но жыў ў Москве і ведаў тутэйшыя
варункі.

Пасыя другога кубачка гарбаты
Міхась спакойна прамовіў.
— Ці ведаеш, дружа, найгоршую
нашу хібу? У Москве ёсць усе
мафії: грузінская, сібірская, казанская,
армянская, асэтынская, уральская,
прыбалтыйская, гарбрэйская... і ня толькі
мафії, але і іхня лабісты.
Німа толькі беларускага кодла. Мы
беззаборонныя. Надышоў новы час,
зь ішчымі людзьмі, новымі дачы-
неннямі. А мы ўсё са сваёй памя-
рой насядзець...

Дарэчы, ты звярнёш
увагу, як апанаваў каўкаскі пра-
дымальскі памяцкіні нашай ам-
басады?

Працяг на старонцы 20.

Першы блін Рабаканя

12 ліпеня менскае «Дынаама» праводзіла першы матч кваліфікацыйнага раўнду Лігі чэмпіёнаў. Нічны на сваім полі. 20 ліпеня камандам гуляць паўторны паядынак, але ў кірываёта няма сумневаў, хто пройдзе ў наступны этап. Піша Алег Раевец.

Дынаамаўскія ракіроўкі

Да залатых мэдалей першынства Беларусі і, як вынік, пушчоўкі ў кваліфікацыю Лігі чэмпіёнаў менчукоў прывёў гуляючы трэнэр Юры Шуканав. Пасля заканчэння чэмпіянату-2004 ён вырашыў павесіць бўцы на цвік і сканцэнтравацца на трэнэрскай працы.

Але ў сярэдзіне траўня старшыня прафлінія «Дынаама», бізнесмен Юры Чыхадзікоў, адправіў трэнэра ў адстаўку. Маўляў, каманда правіла пачатак чэмпіянату. На форуме неафіцыйнага сайту клубу — «Дзяявіццы» — грамадзкасць выказавала сяне на карысць Чыхажа. Сэнс вызваленія зводіўся да таго, што дзяячы Шуканаву каманды пасля сямі гадоў урэшце трапіла ў Лігу чэмпіёнаў, а яго як капіана выкідаўся з клубу. Але з галубым спонсарами не спрачаўшося.

Наставнік трэнэр — Аляксандар Башмакоў — пратрымаўся толькі шэсць сінусаў з падвойнай тыдняй. І вось ужо 2 ліпеня ў «Дынаама» злявіўся новы коуч — украінскі спартыўнік Аляксандар Рабаконь, які лягася трошкіраў «Абалоні». Мяніца коней за пастараў тыдня да старту ў Лізе чэмпіёнаў — реч разыўкоўная.

Уцекачы з Фамагусты

Лёсанавіне выбрали менчукам у супернікі па першым раўндзе заснаваны ў 1911 г. кіпрскі «Антартоسі» з Фамагусты. Гэта клуб-бежанец. У 1970-х крауну напаткала грамадзянская вайна. Туркі, што складаюць меншасць на востраве, абвясцілі Незалежную Рэспубліку Паўночны Кіпр. Дэмаркантайная лінія падзяліла

краіну на дзве часткі, і Фамагуста (па-турэцку — Газімагуса) апынулася на турецкім баку. Каманда пераехала ў грэцкую Ларнаку, міжнародныя матчы праводзячы ў сталіцы востраву Нікосіі, таксама, дарэчы, падзеленай залётынай ліній на дзве часткі — турецкую і грэцкую.

Лягася за 12-разовага чэмпіёна праваслаўнага Кіпру туліла немалая грэзанская дыяспара — у клубе засталіся толькі Кілімечі Ціташвілі, Георгі Кінкіладзэ ды гулячы трэнэр, экс-паўбараонца зборнай Грузіі Цімур Кефбая. Селета да ях далучыўся Гоча Джамараў.

3803 гладачы

Што засмуціла — невялікія колкасыць беларускіх заўзятараў. Сайт «Беларускі футбол» зафіксаваў пасля матчу лічбу 3803 гладачы, «Спартовая панарама» падала лічбу 2000. Амаль як на матчах чэмпіянату Беларусі. Мажліва, сыграла ролю жывая трансляцыяна па АНТ і анансаваны пад вечар ліченне, што абрынчыўся на Менску за падыгдзіны да матчу.

Уладаваўся ё ў лёжкі «Б» і, нібы танк у ірацкай пустэльні, стаў

круціць у розныя бакі галавой — шукаць знаёмыя твары. Вось важна граўфілівалі журналісты Юры Бушнякоў і Алег Дашкевіч. Ззаду размысляліся эксп-тренэр «Дынаама» Юры Шуканав і трэнэр МТЗ-РПА Юры Пунтус. Праз дзені трактарыстамі гуляць у Вугоршчыне матч з «Фэрэнцварапам». Побач уладаваўся, паводле чутак, трэнэр італіянскай клубу сэры «Ві»: чырвоныя дыжынавыя штаны, чаравікі на босую ногу, прыческа а-ля П'ерлоўдзі Каліна. Кажуць, што ён прыялеў разам з тэлевізійнікамі з Апэнінай, якія началі падрыхтоўку да матчу нацыянальных зборных Беларусь — Італія.

Калі «Дынаама» забіла мяч, ён падзяліцеў да прэс-аташэў клубу Сяргея Аляхновіча, заключыў яго ў абдымкі ды пачаў радасна вішнаваць. Карапей, пры даволі сумнай гульні ў першым тайме суседзі заснуну не давалі. Сусед спраўва ад міне пасядро тайму дастаў мабільнік і загадкава спытаў кагосьці на тым канцы дробу: «Куды падзелілі маграфон?»

Праз некалькіх хвілін пасля

пачатку матчу перед майм носам, у

глядзецкім шэрагу, зявіўся шырока паслыпаны коротка паstryханы мужчына і, маханочы перад вачымі падпялкоўніка міліцыі білетам, напрасіў таго «чысьціцца» і месца. Падпялкоўнік выбачыўся і ціхенька даў лататы.

Сола Кефбая

«Дынаама» атрымала някепскі шанец упершы раз на першай хвіліне першага тайму. Цімур Кефбая выдаў ювэлірны пас... эхеску легінзуру менчукоў Давіду Зубоўку, але той прайшэў кіпрскай брамы. Праўда, Кефбая хутка выправіўся і стаў «нахабнай» тузаць дынаамаўскіх піратоў. Так што можна съемля ставіць пад сумнёв народную мудрасць, што стары конь баразны не псеу, а кладзенца ў же і сціпъ. Грузінскі трэнэр быў самым заўважным на посту ў гасціх.

У сярэдзіне тайму атрымаваў траўму Андрэй Разін, і трэнірскі штаб замяніў яго на 19-гадовага Леаніда Ковеля. Але хлопец на толькі не сапсаў гульні, а і пачаў штурмаваць абарончыя рэдуты кіпрыстаў. Вось толькі бракавала нармальная заваршэнія камбінацый — і яму, і ягоным калегам.

Пры канцы тайму пачынердзілася старое як съвет правіла: не забібаць мяч у штрафную, але Зыміцер Лянцэвіч прамахнуўся па мячы, і той атынуўся ў Нікалаю Фруса. Фруса на схібу і адправіў мяч у правы ад Артура Лясківіч кут. Гэта быў, бадай, адзін ўдар кіпрыстаў на беларускіх воротах за ўесь матч. Аднак ад гэтага не лячэй.

Шуканав сядзеў змрочны, як мрук.

Адсунасць фарту

Куды цікавей беларусы выглядаюць ў другім тайме. Уэрзце на 58-й хвіліне выправіўся Лянцэвіч. Віталій Валадзіміровіч навесіў у штрафную, мяч зачапіў паўбараонцу Нікаса Нікалаў і, змыніўшы траекторыю, прыязмліўся на галаву Лянцэвічу. Гэты разам Зыміцер згуль бэздакона — 1:1. Трыбуны ўзарваліся аплядымнамтамі. А праз хвіліну стадыён яшчэ раз расічодрыйся на аплядымнамтамі. На поле выйшла легенда беларускага футбулу 1990-х — Пётр Качура, 33-гадовы ветэран, імем якога называлі клуб беларускіх бамбараў, вярнуўся ў каманду пасля доўгіх гадоў падарожжаў па розных краінах.

Верылася, што беларусы заб'юць яшчэ. Але прамахваліся Валадзімір Нікалаў, Ковель, Эду.

Палігёт Кефбая

Шумныя карэспандэнты з Кіпру съяўтаваць перамогу пачалі яшчэ пры канцы гульні. У іх нават сумніваўся, што «Антартос» выйдзе ў другі раўнд, дзе згульяе з турецкім «Грабанспорам». Беларусам, каб трапіць у наступны этап, трэба альбо перамагчы 20 ліпеня ў гасціх, альбо гуляць нічною злікам 2:2, 3:3.

Но прэс-канферэнцыі Кефбая прамаўляў па-расейску, а потым для кіпрыстаў перакладаў па-грэцку і ангельску. «Наші шанцы ў матцы ў адказ прыкладна 60 на 40. Пры гэтым я спадзяюся, што ў Нікосіі ў нас будзе падтрымка 10—15 тыс. гледачоў», — рэзюмаваў грузінскі спеціяліст.

А Рабаконь зрабіў рэвэрсан у бок суперніку: «Нам супрацтаваў добрая, тэхнічная каманда». І ўказаў на недахопы свайго клобука: пры вялікай колкасыць момантай не хапіла майстэрства. Мудра хоплена.

СПОРТ СЪЦІСЛА

Посьпехі Карстэн

Двухразовая алімпійская чэмпіёнка Кацярына Карстэн трэці раз у гэтым годзе першынствавала на этапе Кубку свету па акадэмічным сплававанні. Селета яна ўжо перамагала на этапах у Ітапе (Вялікабрытанія) і нямецкім Мюнхене, а гэтым разам была першай на заключных спаборніцтвах у швайцарскім Люцэрне.

АЗІЯКІ БАР'ЕР

Майстар «малой» ракеткі Ўладзімер Самсонав на

мінульым тыдні дайшоў да паўфіналу Адкрытага чэмпіянату ЗША па настольным тэнісе. На шляху да адной другой фіналу беларус перамог амэрыканца Барні Рыда, швэдэй Роберта Свінсана і Енса Люндквіста, а таксама немца Торбэна Возіка. У фінале яго не пусціў прадстаўнік Падундэйв Карэ Саун Юн Оху, які потым і выйграў «US Open». Наступны супэр турнір у Самсонава — Адкрыты чэмпіянат Кітаю (8—11 верасьня).

Рамашчанку прааэравалі

Паўбараонцу беларускай нацыянальнай зборнай і ФК «Дынаама» (Масква) Максіму Рамашчанку зрабілі апэрацыю ў Німеччыне. Макс у траўні ў матчы чэмпіянату Расіі атрымаў траўму калена і выбыў, як прагназуець спэцыялісты, на шэсць сінусаў. Беларускі футбліст працэсаваць спыніць нацыянальную дружыну з Італіяй, Нарвегіяй, Шатландыяй.

Беразоўскі хоча забраць «Чэлсі»

Рассейскі алігарх мае намер забраць у Рамана Абрамовіча футбольны клуб «Чэлсі». Гэта адбудзеца, калі Беразоўскі выйграе ў брытанскім судзе пазоў да губернатора Чукоткі на 7,5 млрд даляраў, узяўшы «Сініх» як частку кампэнсациі. Сутнасць пазоў ў тым, што, паводле слоў Беразоўскага, Абрамовіч аказваў на яго націск, дабіваючы згоды на продаж акцый ОРТ,

«Сібнафты» і алюмініевай кампаніі «Русал» па цэнсе, ніжэйшай за рынакавую.

«У Абрамовіча шмат актываў за мяжой», — кажа Беразоўскі. — Ёсьць «Millhouse Capital», клуб «Чэлсі». Я хварэю за «Чэлсі». І калі няма іншых способаў выплаціць кампэнсацию, хай гэта будзе лёнданскі клуб.

Грузінскі волат

59-гадовы прафэсар Тблісійскага тэхнічнага ўніверсітэту Гэнры Купрашвілі мае намер пераплыць Басфорскі

прадп. у стараражытна-грузінскім стылі «калхуры» — са звязанымі ў чатырох месцах рукамі і нагамі. Разам з Купрашвілі ў Турцыю падзеі жонка.

Тры гады таму жонка дапамагала рыхтавацца да пераплыўні ў падобным стылі праз Дарданэллы. 12-кіляметровы прадп. Купрашвілі пераплыў за 3 гадзіны і 15 хвілін. У плянах — пакарэнне Ля-Маншу.

**AP; belta.by,
sport-express.ru**

ІНФАРМАТАР

Камп'ютарныя клубы Менску

«Айчына»
вул.Лазо, 14
201–27–78, 201–27–79

«Актагон»
вул.Свярдлова, 4
209–23–28

«Армагедон-1»
пр.Ф.Скарны, 25
206–66–19

«Армагедон-2»
пр.Ракасоўскага, 142а

«Армагедон-3»
вул.Любімава, 6

«Атава»
вул.Акашавога, 12
230–58–10, 230–14–58

«Атлантыс»
вул.Прытыцкага, 144
258–46–27

«Бездан»
вул.Шышынка, 20/1, офіс 70

246–08–73

«Галіактыка»
вул.Кальцова, 32
237–18–28, 237–18–29

«Гоблін»
вул.Герасіменкі, 28

242–54–59

«Інтар-сетка»
Калініградскі зав., 19а

266–36–45

«Камбат»
вул.Р.Люксембург, 101

286–16–21

«Квазар»
пл.Казіца, 120

212–18–98

«Майстар»
вул.Ташкенцкая, 2

240–15–78

«Місія»
вул.Чарнышўскага, 10

269–10–72

«Навігатор»
вул.Альшвіскага, 10

254–31–22

«О.К.»
вул.Інтранцыянальная,

9

223–76–15, 226–57–11

«Палігон»

Клубны праезд, 1

268–73–93

«Патрыёт»

- вул.Варанінскага, 50/4, 204
228–10–47
«Рэванши»
вул.Пухавіцкая, 21 (СШ
№89)
275–60–98
«Руслан»
пр.Пушкіна, 28
252–92–32
«Салтам»
пр.Ф.Скарны, 13/1
263–76–85
«Сківіцы»
вул.Кастрычніцкая, 5
206–66–88
«Тарніда»
пр.Партызанскі, 110
282–59–58
«Тэртыс»
вул.Румянцава, 1 / вул.
Румянцава, 4
284–87–99
«Фаварты»
вул.Мясінікова, 34
211–20–37
«Цэнтруён»
вул.Шарановіча, 39
215–74–80

- 253–09–71
«Point»
вул.Румянцава, 15
233–97–25
«Level»
пр.Партызанскі, 14
296–26–78, 606–26–78
«M@X»
вул.Гая, 4/1
268–69–65
«Neon»
вул.Любімава, 26/3
270–60–24
«Nuclear Traction-I»
пр.Ф.Скарны, 25
227–78–41
«Nuclear Traction-II»
вул.Равалыцкая, 66
223–66–24
«O!Gen»
вул.Астрашыцкая, 9
684–40–51
«Scorpio»
вул.Жуковскага, 156
229–65–37
«Sky»
вул.Куйбышава 87
239–34–41
«Lord Lords»
вул.Паліяв, 28
«Stealth»
вул.Варашэні, 17
239–42–58
«SunDay»
вул.Белавская, 15
201–43–68
«SunGate»
пр.Ракасоўскага, 140
677–07–67
«Switch»
вул.Жуковскага, 1
207–88–95
«Ultimo»
пр.газ.«Правда», 25 (к/т
«Берасьцез»)
207–99–72
«V-Portal»
Лагойскі тракт, 50
283–94–15, 283–94–16
«V3-FightClub»
вул.Камуністычна, 8
236–51–28, 285–29–11,
663–06–64
«Goodwin-I»
вул.Б.Хмільніцкага, 12
239–34–37
«Goodwin-2»
вул.Прытыцкая, 62/2

Чэмпіянаты кантынэнту пад
эгайд Эўрапейскага шахматнага
саюзу пачалі ладзіцца толькі ў
1990–я. Гэты разам VI чэмпія-
нат Эўропы сярод мужчын пра-
ходзіў у Варшаве, з 220 шахма-
тыстамі адбіраліся кандыдаты не
абы—куды — чэмпіянат свету

раў. Аляксей Аляксандраў і
Аляксей Фёдараў. Выступілі
пасыпкаўцы. Адной гульня Алек-
сандрава была ніроўная; «клапа-
са наўдач» зацяпнулася. Рэйтыв-
гавы лідэр ужо на старцы адстаў
ад судыўніцтва і ў выніку па-
дзяліў 54–68—6 месцы. А.Фё-
дараў, які заняў 32—е месца,
удалося прабіцца ў чэмпіянат
свету. С.Азарава (40—е месца)
крыху не пашанцевала: у выра-
шальнай партыі ён пратэрмінаваў
час. Чэмпіянат кантынэнту стаў

нісьцяну з выдатным вынікам 10
з 13.

Амаль адначасна ў Кішынёве
праходзіў чэмпіянат Эўропы ся-
род жанчын. Тут рэй блук ўкра-
інскіх цуда—дзяду Кая Лагно.
15—гадовай юнечкі з Краматор-
ску ўгэта абішла многіх больш
стальных канкурантак, у тым ліку
чэмпіенку Беларусі Ганну Ша-
рэвін і эксп’-чэмпіенку Рахіль Эй-
дзельсон. Ганна ўжэ ёж здолела
устрыміцца ў верхніх частцы
таблицы (7 з 12), зрабіўшы зялён-
ку на гросмайстэрскую званне.
Яно, будзем спадзівацца, ука-
ране прыгажунка яшчэ да за-
качэнні ёю Берасцейскага
універсітэту.

У чым дэўосі? Перш за ўсё, у
тым, што чэмпіянаты адбываюць-
ся шахматы ў сувецце пераківываю-
щы не найлепшыя часы. А таксама ў
Бескантримансісці пераважай-
шы большасць гульняў — нібы
шахматысты абудзіху поўту вы-
рашшілі з'яўсці камбурскіх ра-
хункі. Кароткі, блазу́бых
нічных было вібім, а грабных
камбінацый — безъліч. Хто ня
верыць, хай паблукне па афі-
цыйных сайтах турніру.

ВР

Як бы вы згулялі?

А. Фёдараў (Беларусь,
2602 У.Малахай) (Рася),
2602. Ход белых.
Чорныя ахвяравалі
фразя за дзве фігуры
ды пешкі, маючы
проблескі ініцыятывы...
Адказ: удар па цэнтры
1. e5! Kе8 1 кідок 2.
Cd8! з'яўляў ўсё
птытаны. Белыя
выигралі.

ПАРТЫЯ З ГРОСМАЙСТРАМ: ВЫНІКІ

Зыніцер Лыбін — чытачы «НН», 2005
(праз перапіску). **Дэбют Сакольскага А00.**

1. b4 2. b5 Kf6 3. Cb2 d4 4. c4 g6 5. d4 Cg7 6.
Kc3 0–0 7. Kf3 Kbd7 8. e3 e5 9. Ce2 Te8 10. 0–0 e4
11. Kd2 Kf8 12. Ph3 h5 13. Tae1 Cf5 14. f3 ef 15.
Cf3 Ph8 16. e4 Cg4 17. K4f Cf3 18. Ph4 f4 19.
Ph2 f7 20. h3 Tad8 21. Kf6 K7 22. Ke4 Te7 23.
ed cd 24. Kbf8 25. Kd6 Td6 26. Te7 Ph7 27.
Kc8 Ph7 28. Kd6 Fd6 29. Ph7+ Kph8 30. c5 Cd4+
31. Ph2 I–0.

Досьць напружанай выйшла гэтая таварыская
партыя. У Нікей момант (бадай, паміж 10—і 15-м
хадамі) чорныя забавіліся з наступам і спрацаў-
валі

футбольны закон: «гол» забілі ім. Цікава, што пра-
рай адбываў менавіта прапаклетку б6, аслабленую
ходам 1 ...a5!. Заслугоўваючы увагі геаметрычны
манёўры фэрзяў. Нарэшце, і фінальны ход быццам
узяты з камбінацыйных падручнікаў — чорны слон
трапіў у «нажніцы» і мусіў быць аздадзены задар-
ма.

Сярдзяная квалифікацыя двух тузишнай чытачы,
якія даслышалі нам сваі хады, — першы разрад,
аднак былі заўажаны і майстры, удзельнікі Вы-
шэйшай лігі. Хады прыходзілі з Менску, Слоні-
му, Наваполацку, Луніца. Большасць гульёу ка-
рыадзе. Але съмерць Дракона не
вызваліе месціцца ў ад работы, бо дракона трэба забіць у душы
кожнага. Фільм не пазбадзены
перабудовачнай каньюнктуры,
але адметны высокай пастано-
вачнай культурой і зладжаным
акторскім ансамблем (Я.Ліво-
наў, А.Захараў, В.Ціханаў).
Алег Янкоўскі ў ролі Дракона —
самаіранчы, геніяльна гратэск-
ныя, злачынныя й бяссыльна-
лірчныя.

Прызы «Ніка-89» за музыку ў
касцюмы.

АНТ, 23.40

«Малена».

Італія—ЗША, 2001, рэж.
Джуэлла Тарнаторэ.

Рамантычная драма.

У гэты дзень Мусаліні аб-
вясыць вайну Францыі і Англіі, а
паддзялку Рэната купілі новыя ро-
вар. У гэты дзень Рэната ўпершы-
ню ўбачыў прыгажуну Малену —
і закахаўся ў яе.

Жанчыны распускаюць плёткі
про Малену і зайдзісцяць ёй,
мужчыны — трывяцца ёю, але
Малена — так жанчына, якую ге-
рой не забудзе николі.

У ролі прыгажуні — Моніка Бэ-
лючы. Музыку да фільму напісаў
знаміты Эні Марыкон.

Дэльце намінаці на прэмію «Ос-
кар».

Андрэй Расінскі

ВАРТА БАЧЫЦЬ

CLUB CULTURE.COM

Герайня ў ранім дзяцінстве
стала прычына съмерці маці і
заслужыла лютую нянявісьць

бацькі. Пазбадзеная ласкі, Дзіна

вырастасе дзікунка і знаходзіць
сціпільную ў трываленных. Яе

ехаладнела ў шалёнае сэрца

здольна растаць толькі сапраўд-
нае каканье.

Оле Барнэдал («Начное варта-
ванище») зняў самы дарагі праект

за ўсю гісторыю скандынаўскага
кіно. Прыгледзіць скампанітый на
Манрэальскім фэстывалі («най-
лепшы фільм») і намінацыя за

найлепшую жаночую ролю (Ма-
рыя Банэй).

Любоўны раман непазыўжны.

Субота, 16 ліпеня

НТВ, 19.10

«Замужам за мафій».

ЗША, 1988, рэж. Джонатан Дэмі.

Гангстэрская камэдыйная мэлоды-
рама.

Пасля забойства сур’ёзнага ў

шанаванага гангстера (Алек-
Больдун) і, на ішчансце, мужа Ан-
жэлы (Мішель Пфайфер) ФБР па-
чынае сачыны за сэксапільны

удоўкай. У суседні дом падсядля-
юць агента (Мэцью Мадайн).

Любоўны раман непазыўжны.

СТВ, 0.00

«Я — Дзіна».

Францыя—Нямеччына—

Данія—Швэцыя—Нарвегія,

2002, рэж. Оле Барнэдал.

дзе варта быць

ІМПРЭЗЫ

Два канцерты
Вайчушкевіча

19 ліпеня Эмілер Вайчушкевіч съвяткуе дзень нараджэння Уладзімера Маякоўскага, а 20 ліпеня — свой уласны. З гэтай нагоды ў малой залі К3 «Менск» запілываны два канцерты 19 ліпеня «WZ-Orkiestra» празніту новую праграму на вершы Маякоўскага, які складаецца з туна песен. Гэта будзе першая расейскамоўная праграма Вайчушкевіча.

20 ліпеня тамсама Вайчушкевіч ладзіць уласную вечарыну. Ён будзе съпяваць сольна, на сцену выйдзіць і яго сабры — Рыгор Барадулін, Уладзімер Някляев, Альесь Камоўскі. Француская знамёная рыхтуе свой сюрпрыз. Пачатак а 19-й. Квіткі па 10 000—12 000.

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Вяртаныне Ганька

У пятніцу 15 ліпеня, а 16-у бібліятэцы Дому літаратора (бул. Фрунзэ, 5) адбудзеца прэзэнтацыя кнігі «ўспамінай» Марыі Ганько «Каб съведчылы пра Беларусь: Жыцьце ў дзейнасці Міхалі Ганько» з узде-
лам выдаўцоў.

Маладачанец Міхалі Ганько прыканы 1940-х альпіністус ў Таронта, дзе стаў актывістам беларускага жыцьця ў Канадзе, спрычиніўся да розных выда-
веків ініціятыв, заснавання мноцай беларускай парфії цар-
квы сьв. Кірыла Тураўскага. У 1990-х гады Міхалі Ганько быў адным з арганізатараў Дабра-
чыннага фонду дапамогі ахвя-
рам Чарнобылю. Дзякуючы пе-
ралічным сродкам і прывезе-
ным ім асафітаў ў Беларусь ле-
кам ад съмерці былі выратава-
ныя тысячи дзятак.

ВЫСТАВЫ

Art-жыжала

3 і 15 ліпеня да 4 жніўня калі Бабруйску ў «Вярбаках», на базе адпачынку «ФанДАКу», прой-
дзе III Міжнародны пленэр па
кераміцы «Art-жыжала», у якім
восьмнадць уздел мастакі-керамі-
сты з Беларусі, Расеі, Малдо-
ві, Украіны, Польшчы, Літвы,
Латвіі і Байгуріі. Тэма —
«Плістыка і прасторавае
асяроддзе»: выраб керамі-

кі плястыкі для пэўнага прас-
торавага асяроддзя, узает
мадэльніне керамікі і прасторы.
Т. б/а «Вярбакі»: 8-0225-59-
73-46. E-mail: akon@date.by,
mailto:akon@date.by

Стэфанія Станюта

Да 1 верасьня ў Музее гісторыі тэатральнай і музычнай культуры (Музычны завулак, 5) будзе працацава выстава, прысьвечаная 100-годдзю легендарнай актрысы Купалаўскага Стэфаніі Станюты.

«Concerto Gross»

Арлена Каушкевіча
У Мастацкім музеі з 14 ліпеня
да 25 жніўня — выставка тво-
раў Арлена Каушкевіча «Concerto Gross».

Менск: аблічча гораду

Да 20 жніўня ў гарадзкай мас-
такай галерэі твораў Л.Шча-
мілава (пр.Ракасоўскага, 49) працуе фотавыстава «Менск:
аблічча гораду». На выставе
можна убачыць працы на толькі беларускіх творцаў (Уладзімі-
ра Суцягіна, Уладзімера Пар-
фінкі, Уладзімера Качана, Сяргея
Кажаміка, Алега Яравенкі,
Леаніда Ляшчынскага, Сяргея
Брушка ды інш.), але і замеж-
ных фотамастак (Філіпа
Эрбса, Біла Крэндала, Бэнджа-
мина Гейпарда).

ТЭАТРЫ

Балет

14 (чы), 15 (пт) — «Шчачу-
нок».

Купалаўскі тэатар

14 (чы) — «Чорная панна
Нясьвіжу».

15 (пт) — «Кім».

17 (недз.) — «Каханье ў стылі

барока».

19 (аўг.) — «С.В.».

20 (чы), 22 (пт) — «Чыньчыкаў».

Малая сцэна

15 (пт) — «Адчыніце кантралё-
ру!».

18 (пн) — «Баляды пра канхань-
не».

Тэатар імя Горкага

14 (чы) — «Перад заходам сон-
ца».

15 (пт) — «Амфітрыён».

16 (сб) — «Опера жабракоў».

Тэатар-студыя кінаактора

14 (чы) — «Заноза».

15 (пт), 16 (сб) — «Філюмэнна

Мартурана».

Тэатар-студыя

кінаактора і «Новы

тэатар»

**БАСОВІЩА
2005**

**N. R. M.
ULIS
KRAMA
ZET
NEURO
dubel
... і яшчэ**

**15 гуртсноу
з Польшчы
і Беларусі**

22 - 23 ліпеня

ПОЛЬШЧА, БАРДОК (ПАД ВАЛДОСТКАМУ)
ДАТКОВІСКА НАРДОК ТУДЫ і НАДАД

6490888 5771858 2084607

МАЯКОВСКИЙ ПРЕМЬЕРА

**К3
“МЕНСК”
[малая зала]**

**19.07
19.00**

тэл.: 6555596
2801510

WZ - ORKIESTRA

ВАЙЧЮШКЕВІЧ

КЛЮБНАЕ ЖЫЦЬЦЁ

Х-Ray (223-93-55)

14 (чы), 20.30 — «Apple tea».

15 (пт), 22.00 — «Apple tea».

16 (сб), 20.30 — «Apple tea».

Рэактар (671-58-65)

14 (чы), 22.00 — «Стары Оль-
сан».

15 (недз.), 22.00 — «Гоня яблыка».

16 (чы), 22.00 — «Гоня яблыка».

17 (чы), 22 (пт) — «Чыньчыкаў».

Малая сцэна

15 (пт) — «Адчыніце кантралё-
ру!».

18 (пн) — «Баляды пра канхань-
не».

Тэатар імя Горкага

14 (чы) — «Перад заходам сон-
ца».

15 (пт) — «Амфітрыён».

16 (сб) — «Опера жабракоў».

Тэатар-студыя кінаактора

14 (чы) — «Заноза».

15 (пт), 16 (сб) — «Філюмэнна

Мартурана».

Тэатар-студыя

кінаактора і «Новы

тэатар»

«Вайна сусьветаў»: 15 (пт) 14.30,

17.00, 19.10, 21.20; 16, 17 (сб,

недз.) 14.30 (ін), 17.00, 19.10,

21.20.

«Адзін у цемпры»***: 15—17

(пт—недз.) 16.20, 18.20,

20.20.

«Пераможаў» (203-77-66)

«Вайна сусьветаў»: 15 (пт) 12.30,

14.40, 16.50, 19.00, 21.10; 16, 17

(сб, недз.) 12.30 (ін), 14.40, 16.50,

19.00, 21.10.

«Піяніроў» (227-64-87)

«Учёкі»***: 15 (пт) 17.00, 21.10;

16, 17 (сб, недз.) 17.10, 21.10.

«Брудныя танцы-2»: 15 (пт)

19.20, 16, 17 (сб, недз.) 15.30,

19.30.

«Цэнтральны» (200-34-16)

«Містэр і місіс Сміт» (2c): 15

(пт) 13.30, 15.50, 18.30, 21.00;

16, 17 (сб, недз.) 11.00 (ін), 13.30,

15.50, 18.30, 21.00.

Маленкія трагедыі

20 і 21 ліпеня ў Музее гісторыі

беларускага кіно (бул.Свярд-
лова, 4) а 18-й гадзіне кінаама-
тары змочуць паглядзяць фільм з

удзелам У.Высоцкага «Малень-
кія трагедыі».

«Аўрора»

«Як Майк»: 16, 17 (сб, недз.)

12.00.

«Берасьце»

«У пошуках Нэміха»: 15 (пт)

11.00, 16, 17 (сб, недз.) 12.00.

«Дружба»

«Маленкія баец»: 15 (пт) 10.30.

«Горад чарадзеяў»: 15, 17 (пт,

недз.) 13.00; 16 (сб) 11.00.

«Гарэзія»: 15, 16 (пт, сб) 15.00;

17 (недз.) 11.00.

«Я — Цэзэр»: 16 (сб) 13.00; 17

(недз.) 15.00.

«Масква»

«Шраф»: 17 (недз.) 13.00.

«Мір»

«Прадвеснік буры»: 15 (пт)

10.30.

КІНО НА ВЫХОДНЫ

60 літрай
расейскай крыўі

«Жмурукі» («Жмурукі»)

Расея, 2005, каліровы, 107 хв.

Жанр: іранічна-мізантрапічны

крымінальны ба-
явік, сыёб-камэдый.

Адзнака: 6 (з 10)

У кіасмічных жудасцьцях паражылія інвест (для Франкенштайн) да гуля-
ліса з зомбі. У карыні Аляксандра Балабанава

«Жмурукі» крыніцай жахаў выступае фальклёр-
ны расейскі пырэй першапачатковага назапаш-
ваннага капітала, пратараваны з іранічнымі цыні-
зізмамі і прысьціцнітумі» адсылкі да Таран-
тына.

Два гангстэр-адмароўкі (Аляксей Панін і

Дзмітры Дзюжак), якія служаць на пабягушках у

героя Мікіты Міхалкова (маліновы пінжал і рас-
пальцоўка дадаючы камплектам), мусіць вірнуць-
валізу з герайнам. Колъкасы трупай расце ў ге-
амэтычнай прагрэсіі.

Пэрсанажы карыні — усе як на падбор: з ілбамі

пітэктраплаў, масіўнымі сківіцамі, ідятычна-
рубленымі фразамі, і амаль усе канадцы ў жу-
м'якіх пінжаках.

У фільме скірстана 60 літрай штучнай

крыўі.

Вуліцы, машыны, дамы — пашарпнены, атмасфер-

ка сцэбна-татрэскная. Балабанай дай волю сва-

ей мізантропіі — і расквеці ёе чорным гумарам.

Крымінальна-герайчныя таварышы з «Брыгады»,

«Міяント» і балабанаўскага «Браты» наўмысна

зыніжаны да ўзроўню моўнага штампу і фальклёр-
нага цэліка.

Цэлікі ахыўлены трапны дзяліганс: бандыган

Панін паўсюль цыгаецца з інтэлігенцыя папака і

жагнаецца на кожнуну цэрквой; шафападобны

Дзюжаку мае малосенсны нататнік і вынучаны

ангельскую па коніках. Малінавінчакі Міхалко

міле ад тоўстага сынка-нашчадка і на любіць Цэ-
рэятэлі.

Але перапрацаваны сцэнарій футбаліста Стаса Мах-

навіча — гэта набор анэксціў, які не цягне на

эпас. Напоўніць аднаніць такое здолнаўштольні

людзі, на ўласным досьведзе знамёны з часамі «ма-
лінавінчакі».

Пры канцы фільму паранены герой Паніна скар-

дзіцці, што «стравіці цніцівасць». Вынікам гэ-
тай страты становіцца кабінэт з відам на Крэмль,

сакратарка Рэната Ліцьвінава — і сеніншняя

Крымінальна-герайчныя таварышы з «Брыгады»,

Андрэй Расінскі

Раскіданае гняздо

Бона Сфорца, Аляксандар II, Стальпін, Сталін і Лукашэнка... Ім усім прысьцічыла рабіць аграрную рэформу. Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Уважліва заслушаў прэзыдэнці пакет ініцыятывы адраджэння вёскі і заплакаў... Капец калгас!

Між тым пры ўсіх сваіх інагатывах калгас — унікальная чалавечая форма жыцця, якая выспрацавала нізе і ніколі ў гісторыі гомасапенсаў ня бачаную схему адносін людзей і культурных каштоўнасцяў! Гэта наша нацыянальная каштоўнасць! А ўжо ж праз п'ять гадоў — якраз столькі часу адవёў лідер на рэформу — калгасынікаў ня стане, як тых маўкін.

За МКАД нас будуць супстракаць аграградкі — урбанічная ксэракопія амэры-

канскіх белых прыгарадаў. Іх жыхары пад патранажам буйных прадпрыемстваў будуць з ранку да ранку сумленна працацца, заробляючы аж пад 300 баксаў. Натуральна, ім у галаву ня прыйдзе назноўка і пайсыці з гармонікам па вуліцы, гарлоюча «А я лягу-прылягу».

Чым закончыцца беларускае «агароджаныне», зразумела.

Як толькі на вёсцы ўсталоецца новы лад, краіну ахопіц фіёр настальгіі па калгасным ладзе. Гэтаксама, як у Заходній Беларусі ідзalізуцца польскія парадкі, зьявіцца натоўпы калгасафілаў.

Башкі будушы вывозіць дзіцці на месцы былых калгасаў і, вышырочаючы съёзы, расказваць: «...а тутакі быву наш... імя 25-га звязу КПСС. Тут стаяў клуб, дзе я упершыню ўбачыў індыйскі фільм. А потым яго знеслы, каб усё засеяць рагам і імпартазаміністрыальным ячменем».

Зьявіцца свае Астаф'евы і Шукшыны,

якія будуць малаяуніча апісваць ломку адаптациі былога калгасніка да патрабаванняў Сусветнай гандлёвой арганізацыі.

Адным словам, мы зноў наступаем на старыя граблі: спачатку бурым, каб потым аднаўліць. Траба думаць аб праблемах кансэрваторіі калгаснай спадчыны ўжо сёньня.

Натуральна, прасыць за ўсё пабудаваць у Строчыцах дадатковы этнографічны схітар «Беларускі калгас», куды мой знаёмы экскурсавод Юра Канаўальчык мог бы цягніць экспкурсію: «Увага, шаноўныя інтурысты, сельле — тыповая побудова беларускага калгасу! На паліцах вы вачыце музыку хлеба, кансэрваваў і іншых прадуктаў з рацьёну калгасынікаў...»

Прымітыўны кітч!

Мне здаецца, што эта той выпадак, калі ісць траба амэрыканскім шляхам. Калі няма як захаваць калгасы цалкам, трэба

стварыць для аматараў калгаснага ладу нешта накшталт індзейскай рэзэрвациі, дзе ідзіны калгасынікі маглі бі і далей піць і рабіць выгляд, што яны працуць. А калі яшчэ па ўсёй краіне, за выключэннем калгаснай рэзэрвациі, забараніць піць піва на вуліцах, то калгасынікі хутка зылезуць з шыі Мінкультуры.

Дарэчы, адным з вынікаў бацькавай рэформы «на валокі» стане маленькая лексичная рэвалюцыя. Слова «калхознік», якое дэсіцыгідзізмі ўжывалася ў дачыненні да сялян, больш ня касіць. Цікава, якую мяняшку прыдумаюць гарадзкія правінцыяламі ці проста тармазам: «Ты чо слухаеш, чэл, Анжаліку Агарбаш? Ну ты аграгаротнік!»

ПАДЗЯКА

Дзякую Марыі Ганько з Таронта за падтрымку.

21—24 ліпеня

Басовічча.

24 ліпеня (нядзеля)

на маршуру: Менск—Горадня—Свяцяць—Аўгустоўскі канал—Менск.

Т.: 232-54-58; 622-57-20 (Зыміцер) 264-12-38; 776-24-35 (Павал)

Ліцензія №02310100189 ад 24 траўня 2001 года

АЛЬТУС ПЛЮС

Наведайце разам з намі
Самыя прыгожыя замкі Украіны
Камянец—Падольскі і Хоцін

19—22 ліпеня

Програма туру

Адправленне зь Менску з 18-й.
1-шы дзень
Прыбыцце ў Камянец—Падольскі;
Разымяшчэнне ў гатэлю туркія;
Пладка ў «Крышталёвые пічоры»;
Экскурсія ў «Хоцінскую крапасьць»;
2-гі дзень
Аглідзіна пешаходная экспкурсія па старожытным Ка-
мицьці;
Экскурсія ў Катэдральнай касцёлі;
Экскурсія ў Старую крапасьць;
Прыбыцце ў Менск зіроку;
Кошт туру 45 у.е. + 22 000 рублёў.
У кошт уваходзіць транспартныя паслугі, пражыванье
— у гатэлю туркія, экспкурсійнае аблугаўванне.
Уваходзіць квіткі аплочаўца дадаткова.
Адрес: Менск, вул. Каstryчніцкая, 5—320
Т.: 222-46-51

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З. Вольскі (1906), А. Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А. Лукшэвіч,
У. Знамроўскі (1920), Д. Бавац (1991—2000).

сакратарка рэдакціі Настя Баканская
галоўны редактар Андрэй Дзінько
фотарэдактар Арцём Ліва
нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко
мастакі рэдактар Сяргей Карэускі
видавец і заснавальнік Фонд выдавання газеты «Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСА:

220050, Менск, а/с 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.

E-mail: nn@promedia.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спэсіял на «Нашу Ніву» аўтары-авторы. 12 палос фар-
натам A2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Віддзелава беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф. Скорины, 79. Радзіцца не ісце дадзенасці за замест рагічні-
хі аўтарства. Кожт звідзені. Пасведчанне аб рэгістрацыі прырэднога
выдання №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенне Міністэрствам інфармації
Рэспублікі Беларусь. Юр'ядычны адрес: Менск, вул. Калектарная, 20/а, л. 2а.
Р/р 30152/2000012 у МГД ААТ «Белвестбіблія», Менск, код 764.

Наклад 323.

Газета выдаецца 48 разоў на год.

Найпершыя падпісы з друку 20.00.06.07.2005.

Замова № 4008.

Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20/а

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

КАНТАКТЫ

Шукаем беларускага газанду (пажадана з баянам і акардом) для вяселля. Т.: 680-71-52

Куплю ўнагароды БНР, БЦР, БКА, манеты ВКЛ, Рэчы Паспалітай, фота ваенных (беларускіх нацыянальных фармаваніх часоў 2-е сусветнай вайны). E-mail: zmagar@yahoo.com Т.: 722-46-04

Цікавіц інфармация, дакументы, фота, звязаныя з Булак-Балаховічам, «Зялёным дубам», «Хорым катом», беларускай партызанскай, — набуду. E-mail: zmagar@yahoo.com Т.: 722-46-04

КНІГІ

Прапаную книгі па гісторіі, этнографії, фальклёры, сучасных аўтарах, постмадэрнізме, аўдіё. Абмен, дадзенага знайсці патрабуе выданніе, сфераваць бібліятку. Т. 753-91-96

Пэрыёдік: «Гранулю» розныя нумары часопісаў «Крыніца», «АРЧЕ», «Эпох», «Студэнцкая думка», газеты «Новы час», «Наша слова», гісторычныя альманахі. Т. 753-91-96

Міквеіч: «Дзяды», «Крымскія санкты», «Кінгзбор», матэрыялы канферэнцыі. Багдановіч: «Вянока» (рэпрінт), трохтомнік, архіўныя матэрыялы, інш. Т. 753-91-96

ПРАДА

Студэнт (1 курс, Міжнародны дэвэршырскі экалагічны юніверсітэт імя Сахарава) шукае працу. Т.: 509-67-35. Кастань

Якасі выкананы писмовыя працы па беларускай гісторыі, літаратурні імкненні. Звязаны з галоўнай газетай «Наша Ніва».

Прыватную аўтографу ў «НН» (ня больш за 15 слоў) можна даслаць поштой (адс. 537, 220050, Менск), праці «Нашай Ніве»

Дзякіміякі звязаны з газетай, можна пісці пасынкі на форуме сайту www.nn.by.

Дзякіміякі звязаны з газетай, можна пісці пасынкі на форуме сайту www.nn.by.

КОШТЫ

На платнія прыватныя аўтографы (для прыватных асобаў) на с. 24

РЭКЛАМНЫЕ РАСЦІНКИ:

— да 20 слоў (тексты модуль) — 4100 руб.

За кожную наступную 20 слоў (тексты модуль) —

4000 руб. Афірмленая аўтографа з улікам кошту аўтографа-макету за 1 см² — 650 руб.

Аўтографы палітычнага характеру і ад грамадскіх арганізацый аплачуваюцца паводле рэжымленых расцінкаў для кандыдатных аўтографаў.

Каб замовіць платнія прыватную аўтографу, трэба пера-

казаць грошы праці поштаваю разліковыя рахунак: УНП 101115521. Радзіцца газеты «Наша Ніва», вул. Калектарная, 11. Р/р 30152/2000012 у МГД ААТ «Белінвест-тэхніка», код 764.

На зваротным боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротным боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з газетай «Наша Ніва» звязаны з газетай «Наша Ніва».

На зваротном боку бліку паштовага перакуза ўзяцца рагічнік аўтарства.

Звязаны з